

De cogni. angelorū

esset habere essentiam & intelligere. sed habere eēntiam est idē q̄ esse. ergo idē esset ibi intelligere & esse q̄d est incōueniēs. ¶ **Q̄**. intellectus angelicus intelligit alia a se per sp̄m. sp̄s ergo in formās intellectū angelicū est quasi q̄dā organū ipsius intellectus iuuas ipsuz ad intelligēdū. Si ergo essentia in angelo esset rō intelligēdi seipsum. ipsa essentia esset organū potētie q̄d nullus diceret cum sit ecōtrario. q̄ potētia est organū eēntie. ¶ **Q̄**. q̄d est in potētia ad aliquid: nō determinat ad actū nisi in formet aliqua specie. si ergo intellectus angelic⁹ determinat ad actū & reducit in actū per eēntiā angeli. opz q̄ ipsa eēntia angeli sit perfectio potētie intellectiue & in formet intellectū eius. sed hoc nullus diceret q̄ eēntia nō est perfectio potētie. imo magis ecōtrario. potētia pficit eēntiam. § 2c. ¶ **Q̄**. visio est ipsa sp̄s visiblis. ut vult Aug⁹ in 11o de trinitate. Si ergo eēntia angeli eēt ratio intelligēdi sicut sp̄s visiblis est rō vidēdi. sicut visio est ipsa sp̄s. ita intelligere angeli eēt ipsa s̄ua angelica. ¶ **Q̄**. si angelus intelligeret se per eēntiā suāz semper se intelligeret. ergo nihil aliud intelligeret q̄d est incōueniēs. ¶ **In** p̄rariū est q̄ de⁹ intelligit se & oia alia per eēntiā suā. intellect⁹ nō intelligit alia & se per sp̄s aliorū. angelus ergo qui est in medio mō se habebit. intelliget ergo se per eēntiā suā. alia vō per sp̄s aliorū. ¶ **Q̄**. intellectus noster est potentia pura in genere intelligiblis. ideo nullus actus potest ab eo progredi nisi in formetur specie. sicut nec materia prima potest aliquid actum efficere cum sit potentia pura in genere essentialiū. ergo cū intellectus angelicus non sit potentia pura intelligiblis aliquid actus. p̄greditur ab eo absq̄ eo q̄ in formet aliqua specie. sed sufficit ibi sola s̄ua p̄sentie ei⁹. ille ergo act⁹ illic⁹ a potētia per solā p̄sentia s̄be oucet in cognitiōē ipsius s̄be. Angelus ergo intelligit se per eēntiā suā. q̄ potest elicere actū intelligēdi seipsum per solā p̄sentia s̄be ei⁹ absq̄ in formatiōē alteri⁹ sp̄i. ¶ **Q̄**. in libro de causis p̄positiōe. 15. dicit q̄ ois sciēs eēntiā suā & rediēs ad eēntiā suā reditiōē cōpleta. sed reditiō cōpleta est ab eodē in idē per idē. sed angelus intelligit eēntiā suā. ergo istud intelligere eēntiā est ab eodē in idē per idē. erit ergo ab eēntiā in essentia per eēntiāz. ¶ **Q̄**. § 2c. Augustin⁹. 14. de trinitate. c. 4. aia intelligit seipsāz q̄ p̄festo sibi est. ergo multo magis angelus. sufficit ergo sola p̄sentia suscipi⁹ ad intelligēdū seipsum. non ergo requiritur ibi alia species.

Respondeo dicendum q̄ in hac questione aliquid supponitur & aliquid querit. Supponitur enim q̄ angelus intelligat essentia suam. & queritur de modo istius actus intelligendi eius. id autē q̄d supponitur: rationabiliter supponitur. Nam cum angelus sit forma separata a materia. oportet q̄ sit nature intellectualis. sua ergo operatio est intelligere. Rursus ex eo q̄ angelus est quid immateriale nō solum habem⁹ q̄ sit nature intellectualis. & q̄ eius propria operatio sit intelligere. sed etiā habem⁹ q̄ per suā operationē est ad se conuersus. q̄ ut p̄bat proclus. omne incorporeū & omne immateriale est ad se conuersiui. & ecōuersio. omne ad se cōuersiuum est incorporeū & immateriale. Si ergo propria operatio angeli est intelligere. & ipse per suā operationem est ad se conuersus. oportet q̄ intelligat seipsum. Dubiū ergo est de modo intelligendi qualiter actus intelligendi qui terminatur ad substantiam angeli egrediat ab ipso angelo. ergo cū questio sit de actu intelligendi & nostra cognitio incipiat a sensu.

oportet nos videre qualiter se habet actus sentiēdi. hoc ergo modo procedemus in hac questione. q̄ p̄mo inuestigabimus quomodo se habeat in sensu exteriori. Secundo quomodo in sensu interiori. Tertio ea que videmus in sensu adaptabim⁹ ad intellectum. & per hoc patebit quomodo angelus se intelligat per essentia suā. Quarto ad maiore declarationem prop̄positi adducemus rationes hoc probantes q̄ angelus nō indigeat alia specie ad intelligendū seipsum. sed intelligat se per essentia suam. Quinto & ultimo p̄pter solutionem argumentorum que facta sunt vel que fieri possent. declarabim⁹ ad quid deseruit & quare requiritur species intelligiblis ad elicendū actus intelligendi. ¶ **Propter** p̄mū sciendū q̄ sensus exterior ut visus: audit⁹: & quilibet alius sensus recipit species ab ipso sensibili. & ipsa species recepta in sensu a sensibili est ipsa sensatio siue est ipse actus sentiēdi. ut ipsa sp̄s visiblis recepta in oculo est ipsa visio. & ipsa species scilicet recepta in auditu est ipsa auditio. q̄ aut sic sit cōcordat dictū Augustini & p̄bi. & etiā ipsa rō que hoc ostēdit. Augustin⁹ enim in decimo de trinitate. capitulo sc̄do. ait q̄ ipsa visio nihil aliud est q̄ sensus in formatus ex ea re que sentit. sed sensus in formatus specie rei sensibilis. ipsa ergo sp̄s rei visiblis in p̄sentia in oculo est visio. Illud etiā Augustinus eodē libro & capitulo. ait q̄ imago corporis que videt ipse se seipsum est visio. hoc etiā cōcordat cū dictis p̄bi. P̄bi philosophus enim in sc̄do de aia in capitulo de sensu cōmuni. vult q̄ vidēs sit tanq̄ coloratū. inuit etiā ibi q̄ visio sit quedā coloratio. & in eodē capitulo. vult q̄ idē sit auditio q̄ sonatio. ipsa ergo sp̄s soni impressa auditui est ipsa auditio. Nam nihil est aliud sonatio q̄ species soni impressa alicui passibili. sed si idem est auditio q̄ sonatio & q̄ species soni impressa auditui. idem erit visio q̄ coloratio & q̄ species coloris impressa visui. hoc etiam concordat rationi. q̄ idem est actus sensibilis & sensus. idem erit actus coloris visibilis & ipsius visus ut sonant uerba philosophi in illo capitulo p̄allegato. cum ergo actus coloris visibilis nihil sit aliud q̄ species coloris imprimere & nihil sit aliud q̄ colorare. actus ipsius visus nihil erit aliud q̄ speciem coloris recipere & colorari. & q̄ actus visus est ipsa visio. bene dictū est q̄ visio est ipsa coloratio. uel est species coloris impressa visui. Actus ergo sensus exterioris nihil est aliud q̄ impressio facta sensui a p̄sentia exterioris sensibilis. sed sic dicim⁹ q̄ credim⁹ bene dictū. videmur obuiare cōmunit⁹ dictis & etiam hīs que nos ipsi aliquādo diximus. cōmunit⁹ enim dicitur q̄ ex specie impressa oculo causat visio. idem autē non causat seipsum. ipsa ergo visio non erit species in formās oculum sed erit effectus eius. Rursus actus non videt q̄ sit idem q̄ forma. sed est aliquid a forma egrediens. visio ergo nō est ipsa species visiblis. sed est aliquid egrediens ab hi⁹ specie. Ampli⁹ si visio esset idē q̄ ipsa sp̄s impressa. ergo ubi cūq̄ esset species impressa esset ibi visio. hoc autem est falsuz. q̄ in aere est semp̄ impressio speciei non tamen est ibi visio. Sciendum ergo q̄ licet sit idem visio q̄ species impressa s̄m rez. ut ostendimus per Augustinum & per philosophū & per rationem. non tamen est idem s̄m rationē. sed impressio speciei est ex parte agentis. sed q̄ illa species impressa sit visio est ex parte passi. Sicut ergo idē s̄m rem est actio & passio ut probat p̄bi in tertio philosophorum. & tamen hoc non obstare passio dicit esse effectus actionis. ut ait actor s̄m principiorum. sic idem est resiter visio &

spēs impressa et tñ visio est effectus spēs. et ideo sic loquimur. Nam nō q̄ patiens patitur ideo agēs agit: sed e converso. q̄ agēs agit ideo patiens patit̄. Ratio ergo cause sumit̄ ex agēte. ratio effectus ex passio. ideo passio quē sumit̄ per cōparationem ad passum dicit̄ effectus actionis. que sumitur per cōparationem ad agēs dicitur causa actionis et effectus. In talibus ergo est quidam modus causalitatis: ut sicut idem aliter et aliter cōsideratum est p̄us seipso. sic idem aliter et aliter cōsideratum habet quēdam modum calitatis respectu suis ipsius. eadē enim res ut est ab agēte hēt quēdam modū causalitatis respectu suis ipsius prout recipit̄ in passio. aliud est autē loqui de aliqua materia communit̄er. et aliud est materia illaz specialiter tractare. Quōd manifeste enim loquēdo dicem⁹ q̄ a specie impressa oculo. pcedit visio: et q̄ illa species est cā visionis: q̄ ita verificat̄. ac si diceret̄ ab actione procedit passio et actio est cā passionis: sed cum hāc mām specialiter tractamus dicemus q̄ idē est realit̄ spēs impressa et visio. sicut idem est realit̄ actio et passio. Quōd vō postea addebat̄ q̄ actus nō est idem q̄ forma: sed est aliquid a forma. p̄cedens. ideo visio nō est ipsa species sed est aliquid a specie emanans. dicit̄ debet q̄ omnis actio et omnis actus est aliqua forma: uel cōpleta uel incompleta: uel manēs in agēte: uel transiens in passum. naz omnis actio est aliqua p̄fectio: ut si est actio transiens est p̄fectio passio: si est actio manens est p̄fectio agētis et q̄ p̄fectio non pōt eē materia nec cōpositū: oportet q̄ ois p̄fectio habeat rationez forme. omnis ergo actio q̄ est quedam p̄fectio est quedaz forma. visio ergo cuius sit p̄fectio virtutis visive realit̄ est forma existens in tali virtute. Inquiras ergo et p̄quiras non inuenies in virtute visiva aliam formā q̄ speciem impressam a visibili. Fin rōnem ergo potest differre et differre visio ab illa specie. realit̄ tamen est idē q̄ ipsa spēs nō soluz in hoc sed vniuersaliter et ubiq̄ semper loquēdo de actione que est idem q̄ passio. actio et passio sunt idem q̄ forma impressa passio. Sic et tertio addebat̄. q̄ si idem esset visio q̄ species illa impressa: tūc in aere eet visio q̄ est ibi impressio speciei de leui solut̄. nam q̄ talis impressio sit visio in oculo et non in aere sumenda est ratio ex parte passio. Similiter enī primū species soni in aere exteriori et in aere qui est edificatus in auribus nostris et qui est nobis connaturalis. et tamen impressio soni in aere exteriori sic est sonatio q̄ nō est auditio: q̄ non est ibi virtus auditiva percipiēs impressiōnem illam. sed impressio soni facta in aere uel in aere nobis conaturali est sonatio et auditio. q̄ est ibi virtus auditiva percipiēs impressiōnem illam. sic etiā hoc videmus in tactu: q̄ homo itās loq̄e ab igne calefit ab eo et sentit calorem eius. ille ergo calor non peruenit ad te nisi mediante aere. oportet igit̄ q̄ aer eodem modo immutet̄ sicut immutariis et tu. et tamen aer ille nō sentit immutationez illam. immutatio ergo illa in aere sic erit impressio spēs q̄ non erit sensatio aliqua: sed in tactu ipsa impressio speciei in formans sensum erit ipsa sensatio sensus. Dicamus ergo q̄ calor immutat aere et tactū: color immutat aere et oculū. et q̄ tactus mutatus sentit: et oculus immutat̄ sentit: aer autē immutatus nō sentit. ideo immutatio oculi sic est sensatio et impressio spēs in oculo. sic est idē q̄ visio. q̄ immutatio aeris nō est sensatio: et ex impressione spēs in aere nō sit sensus. et q̄ dicit̄ est de visu intelligēduz est de tactu et de quolibet sensu. Si igitur possemus ita declarare et videre p̄fectiones: et immutationes rerū et etiā ipsas res immutatas: sicut vide-

rent intelligēte. videremus q̄ in immutatione aeris est aer immutatus et est spēs impressa. et q̄ aer immutat et passus nihil habet plus q̄ haberet an immutationem: nisi spēm impressam. et sensibile immutatus nihil plus facit nisi q̄ ip̄imit spēm. cū ergo sit ibi actio et passio et tamen nihil cernit̄ ibi aliud nisi q̄ ip̄imit̄ spēs: opz q̄ actio et passio idē sit realit̄ spēs impressa. in immutatione ergo aeris videremus duo. aerē immutatū: et spēm impressam. sed in immutatione oculi videremus tria. videlicet oculū immutatū: virtutē quādam visivā p̄ficiētē oculū et spēm impressam oculo hnti talē virtutē. qd ergo hēt amplius oculus immutatus q̄ ante immutationē nō virtutē visivā q̄ illa hēbat p̄us. sed solā impressiōnem spēs. Sic ergo q̄ in aere immutato erat actio et passio: et tamen nihil erat ibi plus realit̄ q̄ spēs impressa. ideo arguemus q̄ nihil esset realit̄ aliud actio et passio q̄ ipsa species. sic q̄ in oculo immutato actio sensibilis et passio sensus et visio. tamen q̄ nulla res alia est in oculo post immutationem q̄ ante nisi sola species sensibilis impressa: oportet q̄ actio sensibilis et passio sensus et visio sit realit̄ idem q̄ illa spēs. Judicat ergo oculus de visibili per spēm impressam de quo non iudicat aer: non q̄ visibile aliud ip̄imit̄ in oculo et aliud in aere: sed illa immutatio que in aere non est visio: q̄ non est ibi virtus visiva. in oculo est visio propter virtutem visivāz ibi existētē. Ideo Augustinus alt. xj. de trini. ca. 2. q̄ visio gignit̄ ex visibili et vidēte. qd sic verificat̄. nam idem est visio q̄ species impressa: uel q̄ impressio spēs. Sed q̄ talis impressio dicitur visio hoc nō solum est ex visibili: sed etiā ex vidente. ut q̄ impressio illa recipit̄ in passio tali ut in vidente. Si enim reciperet̄ in passio alio non vidēte ut in aere iam non eēt visio. Magnā digressionem fecimus a proposito plus q̄ questio tacta requirat. tamē q̄ bonum est scire: quid est actus ipsius sensus. dilataulmus nos in assumpta materia. Ad questionē autem p̄ntem tñ scire sufficiat q̄ actus sensus exterioris est species impressa uel impressio speciei facta in sensu ad p̄sentiam ipsius sensibilis. Et visio quid sit actus sensus exterioris qd dicebat p̄mo declarādum. restat videre qd sit actus sensus interioris qd proponebat secūdo declarādum. Scienduz ergo q̄ imaginatio uel fantasia uel estimatiua quam qdam appellat̄ cogitativa sensibilem sensus interioris dicit̄ pōt. utrum autem oia ista sint vna virtus uel plures virtutes non est p̄sentis speculationis. exp̄imur enim in nobis q̄ sensus particularis exterioris iudicat de obiecto suo: tamē non d̄recte iudicat de actu: nec iudicat de differētia obiecti sui ad alia obiecta: ut oculus non iudicat differētiāz coloris a sapore. sed sensus cōmunit̄ plus habet quā non solū iudicat de obiectis exterioribus: sed etiā iudicat differētiāz omnū illorū obiectorū. etiam iudicat de actibus ipsorum sensuū: tamē nihil deficit: qd non pōt sentire nec esse in actu suo nisi p̄sentibus sensibilibus. imaginatio autē que est sensus interior plus hēt q̄ est in actu suo abeuntibus sensibilibus. exp̄imur etiā in nobis ulteriorē interiorē sensum: qui nō solum est in actu suo abeuntibus sensibilib⁹. sed cōponit vna speciem sensibilem cum alia: ut q̄ vidimus montem: et vidimus aurum: nō p̄sentē monte: nec p̄sentē auro: fingimus in nobis motem aureum: nūq̄ vidimus aureum montem. Virtus autem que hoc facit uocata est fantasia. Dicunt enim quidam non eandem esse cum imaginatione. Quidam vō alunt q̄ est vna et eadem virtus habens diuersa officia. ultra etiam hoc est in nobis cogitativa: sensitiua: uel estimatiua: que

De cogni. angelorum

non solum apprehendit species sensibiles: sed etiam in
rationes sensibilibus. apprehendit enim quid amabile
et quid inamabile. utrum enim omnia ista sint una virtus:
non refert ad primum. sufficit enim nunc scire quod est aliquis
sensus interior qui est in actu absentibus sensibilibus. vii
et philosophus in 2. de anima. in causa de sensu communi. ait quod absentibus
sensibilibus insunt sensus et fantasie. quod exponendum est
de sensu interiori. igitur quod sensus interior potest esse in actu
absente sensibili oportet quod sit ibi aliud loco sensibili. quia
nunc sensus fit aliud in actu nisi per aliquid impressum a
sensibili: et quod sensibile non est ibi primum per seipsum: oportet
quod sit ibi per suam speciem. et ideo ponimus memoriam in parte sen-
sitiva que est thesaurus spiritus sensibilibus: a quibus fit im-
pressio in ipso sensu interiori. Dicimus ergo quod sicut se-
bet res sensibiles extra ad sensum exteriorum: sic se habet
ad sensum interiorum. Sicut ergo nihil est aliud actus
sensus exterioris nisi species impressa vel impressio speciei fa-
cta ad partem sensibilibus in sensu exteriori: sic nihil est ali-
ud actus sensus interioris nisi impressio quedam facta ad par-
tem sensibilibus in memoria exterioris. et ista est sententia Aug.
11. de trinitate. causa. 9. qui vult quod ita se habeat memoria ad
actum cogitativum: sicut se habet corpus exterior in loco ad ipsum
sensus exteriorum. Ad actum ergo sciendum si est sensibile
sensus non requirit aliam speciem nisi illa que est ipsa sententia ut
que est ipse actus ipsius sensus. sed si non est sensibile
sensus requirit speciem aliam que suppleat vicem partem sensibilibus
sic ergo est in sensu quod non est primum sensibile ad hoc quod
est sensus in actu non requirit aliam speciem preter illam que est ipse
se actus ut appetit in sensu exteriori. quoniam autem non est primum
sibile preter ipsum actum sentientem requirit aliam speciem que sup-
pleat vicem partem sensibilibus a qua causatur talis actus ut ap-
paret in sensu interiori qui absente sensibili non fit in actu
nisi per speciem exteriorum in memoria. **¶** Ostendit quo se ha-
beat ad actum sensus exterioris: et quod sensus interioris pos-
sumus omnia ista adaptare ad intellectum. et si dubium haberet in
intellectu nostro: non haberet dubium in intellectu angelico: de quo
est quod nostra mota. sed antequam hanc adaptationem faciamus
ponamus quod sensibile possumus. hic enim ponimus quod intel-
lectus est ad se conversivus. quantum enim spectat ad pro-
positum: possumus hoc ponere. hoc ergo posito si quererem
quod sensus cognoscat sensibile patet quod sufficit sola
sententia sensibilibus ad hoc quod fiat sensus in actu: nec requiritur
ibi aliam speciem nisi illa que est ipse actus sentientem: vel
que est ipsa visio. hijs itaque philosophis dicemus quod intellectus
quantum ad aliquem actum assimilatur sensui exteriori: qui fit
in actu ad solam partem sensibilibus. quantum vero ad aliquem
actum assimilatur sensui interiori qui cum fiat in actu absente
sensibili: oportet quod sit ibi aliam speciem supplet vicem partem
sensibilibus: que species ista se habet ad actum sensus interioris:
sicut ipsum sensibile primum se habet ad actum sensus exterioris.
Nam intellectus aliam obiecta habet quam partem ut seipsum et ea que
sunt in ipso. aliam vero quam absentia ut ea que sunt extra ip-
sum. In cognitione ergo obiectorum partem se habet quam sensus
exterior qui cognoscit partem sensibilibus. In tali ergo actu
intellectus non indiget alia specie sed sufficit ipsa partem ipsi in
sensibilibus ad hoc quod causetur actus intelligendum in ipso intellectu.
hoc autem plane vult Aug. de anima nostra et de hijs que sunt
in ea. 113. 14. de trinitate. causa. 4. vult quod anima se cognoscit
quod ibi est primum. et eodem libro causa. 3. vult quod ita se habeant ea
que sunt in memoria constituta ad ipsam intelligentiam: si-
cut se habet corpus in loco ad ipsum sensum. sicut ergo ad
solam partem corporis datur in nobis actus sentientem: nec indiget
genus alia specie ex quo est ipsum corpus primum sicut videtur
per sonare ipsa Aug. 113. ad solam partem sibi a se et eorum
que sunt in ipsa datur in nobis actus intelligendum quo anima
intelligit se et ea que sunt in ipsa. Advertendum tamen quod cum

dicimus quod in sensu exteriori ut in visu sufficit presentia
corporis: nec requirit aliam speciem: non intelligimus quod corpus
ipsum non imprimatur suam speciem in oculo. sed illa species im-
pressa est idem quod actus videndi et idem quod visio. sic est 13 Aug.
ab ipsa sibi a se et ab hijs que sunt in anima datur aliquid in
ipso intellectu quod est idem quod actus intelligendum. ergo quoniam dicimus
quod quoniam est presentia rei intelligibilis non requirit ibi aliam speciem: in-
telligimus de specie que sit differens ab actu. et si dubium ha-
beret que dicta sunt in ipsa anima nostra: pro hoc quod intellectus
noster est potentia pura in genere intelligibilium non habet dubium
in ipso angelo qui est quod actu in tali genere. ipsa ergo natura
angelica que est actu intelligibilis: ex quo est primum suo
intellectui non requirit ibi aliam speciem. sed ad solam partem talis
intelligibilis datur in ipso intellectu angelico actus intelligendum
quo intelligit seipsum et ipsam suam: actus ergo intelligendum quod
angelus intelligit se et ea que sunt in eo assimilatur actus
sensus exterioris qui fit ad solam partem talis. sed actus in-
telligendum est quo intelligit que sunt extra ipsam assimilatur
actui sensus interioris. sic enim sensus interior quoniam sen-
tente absentibus sensibilibus oportet quod habeat speciem aliorum sensu-
bilibus in memoria que suppleat vicem partem sensibilibus.
sic et ipse intellectus angelicus quoniam intelligit alia a se que nec
sunt id quod ipse: nec sunt in ipso: oportet quod habeat aliorum speciem
supplet vicem partem ipsorum. cum ergo angelus intelligit
alia obiecta extrinseca sunt ibi tria. videlicet potentia in-
tellectiva: species intelligibilis: et actus intelligendum causatur a
specie supplet vicem obiectum quod obiectum illud non potest ibi esse
primum per seipsum: nec per seipsum potest careere actu intelligen-
dum est ibi primum per suam speciem: et per hanc speciem datur hanc actum.
Si ergo angelus desideret actu intelligendum tale obiectum
non erit ibi nisi duo. videlicet species intelligibilis et pote-
tia intellectiva. et sicut cum angelus intelligit alia obiecta
extrinseca sunt ibi tria: partem speciem intelligibilis supplet vicem
partem obiectum. potentia intellectiva: et actus intelligendum. Sic
cum intelligit ipsam suam sunt ibi tria. non quod ibi sit presentia
speciei intelligibilis supplet vicem partem obiectum. nam cum ibi sit
ipsum obiectum primum non requirit ibi aliquid quod suppleat vicem
partem eius. erit ergo ibi ipsa partem obiectum siue ipsa sibi an-
geli que est primum potentia intellectiva et actus intelligendum cum
tus in ipso intellectu a partem obiectum vel a sibi angeli ibi partem
sentientem. Si ergo esset possibile quod angelus aliam obiectum desideret in-
telligendum seipsum sicut desinit intelligere alia. sicut desinit
actu intelligendum alia non sunt ibi nisi duo. videlicet species
intelligibilis et potentia intellectiva. sic desinit actu intel-
ligendum seipsum non erit ibi nisi duo. videlicet sibi sua et po-
tentia intellectiva. non ergo per aliam speciem intelligibilem
vincit ab actu intelligendum sed per ipsam suam seipsum intelligit.
¶ Declarato quo se habet actus in sensu exteriori: et quo in
interiori. et adaptatis omnibus hijs ad intellectum vel ad actum in-
telligendum. et declarato per hoc quo angelus non per aliam
speciem intelligibilem. sed per suam sibi seipsum intelligit.
Ad maiorem declarationem propositi volumus ad hanc partem
et ad hanc vitam declaranda adducere aliam rationem. Ostendimus
enim triplici via sic esse: quam via triplicem aliquo
modo invenit actor de causis in propositione. 13. videlicet in
propositione illa quod omnia intelligenda intelliguntur suam. Primum
via sumit ex parte eorum que recipiunt in ipso angelo. 2.
ex parte nature eius. 3. ex parte actus intelligendum seipsum. **¶** Primum
via sic patet. Nam de quo recipit in aliquo recipit per
modum rei recipientis. cum ergo ipse angelus sit nature intelle-
ctualis: quod recipit in eo recipit ibi modo intelligibilis.
ipsa ergo natura angelica recipit in angelo est ibi modo intel-
ligibilis: ergo intelligit per seipsum: quod si non intelligeret
per seipsum non esset ibi modo intelligibilis. sed indigeret alio
quo alio quo fieret intelligibilis. hec autem ratio potest aliquo
modo haberi ex eo quod dicitur in commento de causis sup. proponit:

profata. ubi sic dicitur. q̄ intelligentia intelligit essen-
tiam suam ⁊ reliquas res. q̄ que sunt in ea sunt ibi mo-
do intelligibilibus. species ergo intelligibiles quia sunt in
angelo modo intelligibilibus non intelligit angelus per
alias species sicut etiam per suam substantiam q̄ est
in angelo modo intelligibilibus non intelligit angelus per
alias species. ¶ Sec̄da via ad hoc idē sumit ex ipsa na-
tura angeli. unde actor de causis volēs assignare mo-
dū quō angelus intelligat essentia suā ait q̄ ibi sunt sū-
intellect⁹ ⁊ intellectū. p̄s aut in 3° de aia magis exp̄s-
se loquit in hac materia dicens q̄ in separatis a mate-
ria idē est intellectus ⁊ q̄ intelligit. in reb⁹ enī mate-
rialib⁹ aliud est q̄ intelligit ⁊ aliud intellectus earū.
ut aliud est leo aliud intellectus leonis. Leo enī est ip-
sa res extra. sed intellectus leonis est idē q̄ est in intel-
ctu nostro quo leonē intelligimus. Leo ergo q̄ non
potest per seip̄s esse in intellectu n̄ro nō est suus intel-
lectus nec est intelligibilis per seip̄sum. sed habet ali-
quid aliud in intellectu nostro quo mediate intelli-
gitur quod dicit intellectus eius. sed sileo posset per seip̄-
sum esse in aia nostra per seip̄sum intelligeret ⁊ ipse eēt
suis intellectus. i. sui ratio intelligēdi. hoc est ergo q̄
p̄s ait in 3° de aia. q̄ necesse est aut ipsa. i. ipsas res
esse in aia nostra aut species earū. ipse aut res nō sunt
ibi. q̄ lapis nō est in aia s̄ sp̄s lapidis. tota ergo cau-
sa quare res iste sensibiles intelligunt a nobis per suas
sp̄s est. quia ipse per seip̄sum nō possunt esse in aia n̄ra
nec possunt esse presentes intellectui nostro. ex hoc er-
go statim habet int̄itum. q̄ cū ipsa substantia angelica
per seip̄sum sit presens ipsi intellectui angelico. nō op̄s
q̄ sit ibi alia sp̄s. sic ergo patet verū eē q̄ diximus.
verūt̄n ut plequamur verba actoris de causis qui nō
ait q̄ ibi sit intellectus ⁊ intellectus. sed q̄ sunt simul.
dicere possumus q̄ aliqd boni latere pōt in h̄is ver-
bis ut dicamus q̄ in solo deo natura sua est idē cum
suo intellectu. in angelis v̄o sit. nā illa sunt eadez que
v̄niversaliter sunt talia ⁊ ubiq̄ sunt talia. In deo enī
est idē intellectus ⁊ intellectū. q̄ nihil intelligit deus
tanq̄ obiectū p̄ncipale q̄ nō sit suus intellect⁹ ⁊ ideo
per se ⁊ p̄mo solu intelligit seip̄m per seip̄sum. Rur-
sus a quocūq̄ intelligit deus intelligit per seip̄sum. an-
gelus aut utroq̄ deficit. nā nō quicqd intelligit ange-
lus tanq̄ obiectū p̄ncipale intelligit per seip̄sum. nā an-
gelus alia a seip̄so que nō sunt in ipso nō intelligit per
seip̄sum sed per sp̄s coz̄. Rursus cū angelus intelli-
git ab alio q̄ a seip̄so nō intelligit per seip̄sum sed per
aliqd aliud. natura ergo angeli si eēt idē q̄ intellectus
suis. vel si eēt idē q̄ sua ratio intelligēdi a quocūq̄
intelligeret. intelligeret per seip̄sam. cuz ergo non sit
verū sed solū in ipso deo cōgregent ista duo q̄ natu-
ra sua est suis intellect⁹ aliqd boni latet in h̄is verbis
ut dicamus q̄ cū angelus intelligit seip̄sum tūc in eo
hec duo sunt sit. intellect⁹ ⁊ intellectū. q̄ tūc ipsum intel-
lectū siue ipsa s̄ba angeli que intelligit est ipsum intel-
lectū. cū ergo dicit q̄ angelus intelligit seip̄m q̄ in eo
sunt simul intellect⁹ ⁊ intellectū ⁊ nō dicit q̄ sint idē o-
m̄n̄ intelligit q̄ angelus intelligēdo seip̄m deficit ab illa
simplicitate ⁊ simplicitate del. ergo ex ipsa nā angeli-
ca que nō simpliciter sed ut est in ipso angelo est suus
intellectus ⁊ sua ratio intelligēdi. patet q̄ ipse angelus
suā intelligit s̄bam per suā s̄baz. ¶ Tertia via ad hoc
idē sumit ex ipso actu intelligēdi. Nā in cōmēto illius
p̄positio ut dicit q̄n angelus intelligit per intelligētia
suā sic intelligit essentia suā. loquēdo enī de intelligere
nāi nihil pōt intelligere angelus nisi intelligat seip̄sum
⁊ nisi intelligat eēntia suā. sed patet q̄ illud q̄ est ratio

quare alia sint tollit illud est per seip̄sum tale. postq̄ er-
go actus intelligēdi seip̄sum est ratio in ipso quare intel-
ligat alia. act⁹ intelligēdi seip̄s op̄s q̄ cōpetat ei per se
ip̄sum. quō aut act⁹ intelligēdi seip̄m in angelo sit ratio
q̄ intelligat alia. deo v̄te in sequētib⁹ q̄nib⁹ appare-
bit. utriū aut actor de causis sic p̄funde intellexerit que
dicta sūt de intellectu angelico nō refert. sufficit autē
v̄a esse que dicta sunt. ¶ H̄is aut oib⁹ expeditis re-
stat exeq̄ de q̄nto. vidēz ad qd deseruiat sp̄s intelli-
bilis exātēs in intellectu. ⁊ quare oporteat talē sp̄s po-
nere. s̄ hoc ex habitis est quodā mō declaratū. nō enī
op̄s in intellectu ponere presentiaz species intelligibi-
lis. nisi ut suppleat vicez presentie obiecti. q̄ ergo illa
sp̄s informet ipsum intellectū vel nō informet hoc ac-
cidit. per se enī est q̄ ab ipso obiecto intelligibilibus cau-
set actus intelligēdi in ipso intellectu. sed obiectū illud
nō pōt esse presens per seip̄sum. op̄s q̄ sit ibi per suas
sp̄s. h̄ est q̄ q̄ p̄s ait. q̄ op̄s vel ipsa. i. ipsas res vel
earū sp̄s esse in aia ut supra retigimus. q̄ ergo sp̄s
illa informet intellectū hoc est q̄ non pōt habere esse
per seip̄sam. ideo op̄s inheret alteri. tamē quātū ad
actū intelligēdi nō plus facit p̄sentia species. nisi q̄ sup-
plet vicez obiecti. ex hoc aut patere pōt quō deus intel-
ligit a beatis per eēntia suā. nō enī h̄ est q̄ ipsa eēntia
sit forma inherēs alicui intellectui creato. sed q̄ ipsa
per essentia suā siue per seip̄sam est presens intellectui
beatorū. nō requirit ibi sp̄s alia que suppleat vicez p̄-
sentie eius. ex hoc etiā patet quō angelus intelligit seip̄-
sum per suā essentia. nō enī op̄s p̄pate loquēdo q̄ ip-
sa eēntia angeli informet intellectū angelicū. sed q̄ ipsa
per seip̄sam est p̄sens tali intellectui. ideo nō requirit ibi
ip̄s alia que suppleat vicez presentie eius.

Ad primum dicitur q̄ in aia n̄ra nō sūt sit
intellectus ⁊ intellectū eo mō
quo sunt in angelo. Nā s̄ba angeli est actu in ḡne intel-
ligibilis. ⁊ ideo essentia eius nō solū est idē q̄ intelli-
ctū sed etiā est suus intellectus. i. sua ratio intelligēdi. ha-
bet enī essentia angeli q̄ possit intelligi ab ipso an-
gelo per seip̄m. sed intellectus noster est s̄m cōmēta-
torē. potētia pura in ḡne intelligibilis. sicut mā p̄ma in
genere entis. ideo nō habet q̄ possit intelligi per seip̄-
sum. habet enī aia nostra in se intellectū. i. potētia intel-
lectuā per quā intelligit alia ⁊ se. s̄ ipsa nō est suus intel-
lectus. nec sūt in ea simul intellectū ⁊ intellectus. ut h̄ic
de intellectu loq̄mur. q̄ ipsa nō est sua ratio intelligēdi
nec s̄m se est aliqd actu in ḡne intelligibilis. ¶ Ad se-
cūdu dicitur q̄ cū dicitur q̄ intelligētia intelligit se per
essentia suā. nec intēdimus inde excludere nec poten-
tia nec operationē. s̄ solū sp̄m intelligibilē. Intelligē-
tia ergo intelligit se per intellectū suū tanq̄ per potētia
intellectuā. ⁊ per intelligētia suā tanq̄ per operationē in-
telligibilē. ⁊ per eēntia suā tanq̄ per id a quo fluxit ip-
sus intelligere. ipsa ergo essentia cū angelus intelligit se
h̄et se sicut sp̄s cū intelligit alia. ¶ Ad tertiu dōm q̄
lz angelus supior sit magis in actu q̄ inferior. tñ q̄ nō
pōt illabi angelo inferiori nec esse s̄m cū essentia eius.
ideo nō pōt intelligi ab eo per eēntia suā. op̄s ergo q̄
sit ibi sp̄s que suppleat vicez ipsius eēntie. angelus er-
go intelligit seip̄sum per essentia. sed quēcūq̄ alium
angelum siue superiorē siue inferiorē intelligit per
speciem. nā cum nullus angelus possit esse in alio per
eēntia. oportet q̄ sit ibi per sp̄m per quā intelligat.
¶ Ad quartū dōm q̄ actio conformis ei qd est ra-
tio agendi. sed tamen ista conformitas non oportet q̄
semp sit in idēmpitate nature quia aliquādo rōne in
scriptis id quod recipitur in aliquo degenerat ab eo

De cogni. angelorū

a quo recipitur. ut impressio recepta in aere a colore nō est color realiter. nec est color qui sit per se in genere quantitatis. sed solū est intētio coloris. sic et in proposito. cū angelus intelligit essentia suam ab ipsa eētia sua sit mor⁹ qdā in ipso intellectu angelico qui est ipse actus intelligendū aliquid pformitātē hēt ad ipsaz substatia. qz opz qz act⁹ pformet obiecto. ista tñ pformitas nō est in idēpitate nature. Nā cū hī act⁹ recipitur et sit ut in subiecto in ipsa potentia intellectua que est accidēs. impossibile est qz act⁹ talis sit sba. qz accidens nō pōt esse subiectū sbe. ex ipso ergo susceptio patet qz actus qui deriuat a sba degenerat a rōne sbe ut sba esse nō possit. sed si esset aliqd intelligēs qz intelligeret se per sbam suā. ita tñ qz illud intelligere nō eēt receptū in aliquo accidēte. oportet qz tale intelligere esset ei essentiale et esset eius sba. sed hoc est in solo deo in quo fm aug^m de trinit. nihil est per accidēs.

¶ Ad qntū dicēdū qz in omni qdō est citra deū differt qd agit et quo agit. quia in oī tali substatia differt. substatia virtus et operatio. sed ppter hoc non habet qz virtus et operatio non fluant a substatia. In omni ergo quod est citra primum. differt quod agit. i. substatia et quo agit. i. virtus et in ipso angelo differt sua substatia et sua potentia intellectua. angelus ergo agit actū intelligēdi seipsum per aliqd differēs a sua substatia. s3 nō per aliqd differēs tanq̄ per spēm. sed per aliqd differēs tanq̄ per potentia et virtutes.

¶ Ad sextū dicēdū qz nō sic habere essentia actu intelligibilem est intelligere. sicut habere calorē est calere. Nā calor et calere sunt idē per essentia qz vnū est idē realiter qz aliud. sed essentia intelligibilis et ipsum intelligere non sunt idē per essentia qz vnū sit idē qz aliud. sed sunt idē per cōcomitātia. qz vnū uel pōt cōcomitari aliud. qz vnū est ratio alterius. et vnū causatur ex alio.

¶ Ad septimū dicēdū qz spēs intelligibilis non est pē organū potētis. s3 ut patet ex solutiōe pncipali supplet vicē obiecti in causando motiōē et actū intelligēdi in ipsa potētia. cū ergo ipsa essentia angeli sit p̄sens suo intellectui nō oportet qz sit ibi aliqua species que suppleat vicē eius.

¶ Ad octauū dicēdū qz aliqui cōcedūt qz ipsa essentia angeli ut intelligitur ab angelis se habet ut informans intellectum ipsius. sed ut patet hoc nō opz. Nā species intelligibilis per se non requiritur ad actū intelligēdi nisi ut suppleat vicē obiecti. uerū qz hī species non potest ei esse per se existens. oportet qz sit ibi ut ei inherens intellectui et ut perficiens ipsum. tñ si ipsum obiectū intelligibile per seipsum esset p̄sens intellectui causaret actus ipsum intelligēdi absqz eo qz informaret ipsum. sic qz essentia angeli est p̄sens suo intellectui causabit in eo actū intelligēdi per seipsum absqz eo qz sit forma inherens.

¶ Ad nonū dicēdū. qz sicut ipsa visio siue ipse actus vidēdi est quedā perfectio et per psequēs est quedā species et forma inherēs oculo et perficiēs ipsum. sic ipse actus intelligēdi est quedā perfectio et per psequēs est quedā species et quedā forma inherens intellectui et perficiens ipsum. Sed cum querimus utrum angelus intelligat se per speciem que sit alia a substatia sua. nō loqimur de specie que est idē qz actus differens a substatia sed de specie a qua causatur actus. In angelo enī intelligente seipsum est act⁹ differens a substatia. sed hī actus nō causatur a specie sed ab ipsa substatia. cuz ergo angelus intelligit alia a se. ille actus causatus a substatia mediāte potētia intellectua et mediāte specie intelligibili. sed cū intelligit seipsum hī actus causatur a substatia median

te potentia in potētia nō per aliā speciē. ¶ Ad decimum dicēdū qz angelus semp intelligit seipsum nec tamen ppter hoc sequitur qz nō possit intelligere alia a se. sed in questionibus sequentib⁹ cū querimus utrum possit intelligere plura simul hoc oīdet clariū.

Secundo querit utrum angelus intelligat alia a se per essentia suā. et videt qz sic. qz intelligentia intelligit qz est sub se. qm̄ est causa ei et intelligit qz est supra se et acquirit bonitates ab eo. ut dicit in 8^a propositione de causis. ergo intelligentia intelligit qz est sub se et qz est supra se per modum cause et causati. sed cuz per essentiam suā sit causata et producta. et cuz ipsa essentia sua agat et causet per essentiam suam intelligit alia a se tā superiora qz inferiora.

¶ P. ut dicit in cōmento. xj. p. propositionis de causis. intelligentia intelligit res per esse suū. sed cū ipsum esse uel sit ipsa substatia. si loq̄tur de esse essentie. uel sit ad immediate fluens a substatia. si loq̄tur de esse existente oportet qz intelligentia intelligat res nō per species s3 per substatia.

¶ P. fm dionysium pmo de diu. no. incōprehensibilia sunt intelligibilia a sensibilib⁹. et in libro de causis dicit qz intelligentia est infinita ad inferius. sed tota causa quare intelligentia per essentia non potest intelligere se et alia. ut communiter dicitur quia est finita et limitata. et ideo non potest in ea relucere omnia alia. cum ergo ipsa sit infinita ad inferius et non possit cōprehendā a sensibilib⁹. saltez oia inferiora et oia sensibilia poterunt relucere in ipsa. ergo poterit oia talia intelligere per essentiam suā.

¶ P. plus conuenit substatia cum substatia alia a se non per essentiam suā sed per aliquid super additū. uel per aliquid inherens quicquid sit illud siue habitus siue species intelligit substatias illas a se per aliqd accidēs. sed si potest accidens intelligere substatiam multomagis hoc poterit per substatia suam. frustra ergo ponitur tale.

¶ P. fm aug^m res sunt in uerbo. in seipsis et in mente angelica. sed mediū debet sapere modū extremorum. cum ergo res sint in uerbo per substatiam uerbi qz fm angel. creatura in creatore nō est aliqd qz creatrix eētia. in seipsis autem sunt per substatia suaz. ergo et in angelo crunt per substatiam angeli. dicitur enim qz res sint in uerbo substatialiter et in seipsis substatialiter. in angelo aut accidētialiter est dicere qz mediū difcrepat ab extremis. crunt ergo res in angelo per substatiaz angeli et per consequens cognoscuntur ab eo per substatiam eius.

¶ P. angelus cognoscens naturam suam cognoscit in eo qz ens. sed qui cognoscit calidum in eo qz calidū cognoscit caliduz in qualibet mā. ergo angelus cognoscēdo se primū cognoscit ens in eo qz ens. et per psequens cognoscit naturam entitatis in qualibet re.

¶ P. intelligere est per assimilatio nem. angelus ergo non potest intelligere alia nisi per assimilationem et nisi habeat naturam similem alijs potest per suam substatiam cognoscere alia. ergo et c.

¶ P. si species intelligibilis per se existens illa species intelligeret et per seipsum cognosceret se et aliud. non est igitur contra naturam creature qz per seipsum et per essentiam suam possit cognoscere se. et aliud. poterit ergo hoc angelus et non erit hoc contra naturam eius.

¶ P. si angelus intelligeret alia a se per species cuz ipsa species sit aliud ab angelo intelligeret illā speciem per aliam speciem. uel si ponatur esse habitus p̄nalis. illud per qd intelligit angelus intelligeret habitū illū per aliū habitū. et qz eēt abire in infinitū stādus est in p̄mis. dōz est ergo qz nō per habitū nec per spēs

nec per aliqd semp additū eēntie. s; per seipm̄ intelligit̄ alia. ¶ Incōtrariū est q̄ angelus per suā eēntiam nō est alioz exemplar et silitudo. q; h̄ cōpetit soli deo. erit q̄ hoc per aliqd additū eēntie. op; igit̄ aliqd sup addit̄ ipsi angelo uel habitū p̄nālez uel spēs ad hoc q̄ possit alia a se cognoscere et ut possit alijs assimilari. ¶ In cōmento none p̄positionia de causis dicit̄ q̄ intelligētia hēt suū yleachim. l. suū māle. s; q̄ hēt māz aut māle nō pōt esse forma exp̄ssiua alioz. intelligētia ergo per suā eēntiā nō poterit alia representare.

R̄ideo dōm. q̄ ne laboremus in equoco uolumus exponere nos ipsos qd̄ intelligimus cū dicit̄ q̄ intelligētia cognoscit̄ alia a se per spēm. cū enī loq̄mur de h̄is que sūt alia ab intelligētia loq̄mur de illis alijs que nec sūt eēntia intelligētie nature in eēntia eius. nā eēntia intelligētie uel ea que sūt in eēntia eius nō cognoscunt̄ per aliā spēm. s; q; ipsa per seipsa sūt p̄sentia intellectui angelico. p̄nā est q̄ per ipsa possit facē motū in ipso intellectu angelico et causare actū intelligēdi in mēte angeli ut intelligit̄ in h̄i in intellectu. spēs ergo intelligibilis in mēte angeli nō intelligit̄ per aliā spēm. et qui poneret q̄ angelus nō intelligeret per spēm uel per habitū diceret q̄ h̄i habitus non intelligit̄ per habitū. Questio ergo n̄ra est de h̄is que sūt alia ab intelligētia que nec sunt ipsa nec in ipsa ut nō intelligat ea per eēntiā suā uel per aliqd aliud inherēs. nā ipsam essentia et ea que sunt in eēntia nō solū nō intelligit̄ per alias spēs s; et per suā s̄bam potest oia talia intelligere. nā angelus nō intelligit̄ cōponēdo et diuidēdo. s; intellecto s̄bo intelligit̄ ea que sūt in subiecto. ergo intellecta eēntia pōt intelligere ea que sunt in eēntia. cū ergo ipsas eēntiā intelligat per seipsam et ea que sūt in eēntia per suā eēntiā intelligere poterit. non t̄n hēbit ita plena cognitōne de h̄is que sūt in eēntia intelligēdo ea per eēntiā suā. sicut si intelligeret ea p̄uerēdo se ipsaliter sup illa. ita q̄ illa per seipsa faceret motū in intellectu eius. s; q; de talib; nō itēdimus q̄onez mouere s; de h̄is que sic sunt alia ab angelo que nec sunt ipse nec in ipso. ideo ad hanc q̄onē p̄posita r̄ndēbimus. q̄ talia nō pōt angelus cognoscere per eēntiā suā. solus enī deus hoc hēt q̄ cognoscēdo eēntias suā cognoscit̄ oia. q; sua eēntia est silitudo omnium. nulla aut̄ creatura hoc hēre pōt. q̄ ipsa per eēntiā suam sit formalis exp̄ssio rerū. q̄ aut̄ sic sit possumus duplicif ostēdere. ostēsiue et ducēdo ad impossibile. ostēsiue autē sic ostēdemus triplif via. quarū p̄ma sumet̄ ex ipso mō factiōis rerū. sc̄da autē ex reb; factis. tertia uero ex mō intelligēdi angelico. ¶ Propter p̄mū notādus q̄ de mō factiōis rerū et de mō ḡnatiōis in istis inferioribus aliter uisus est loq̄ aristoteles et aliter plato. Aristoteles enī uolēdo tractat in p̄o phi. de p̄ncipijs rerū ḡnabiliū. posuit ueritatē ex pte materie et pluralitatē ex pte forme. dixit enī eadē mām successiue eē subiecta formis p̄rijs. ideo fm̄ cū erat ḡnatio et corruptio in reb;. et q; una forma p̄ria hēt rōnē p̄uatiōis respectu alterius. iō p̄ncipia ḡnabiliū dixit esse tria. mām formā et p̄uatiōnē. Plato aut̄ ut idē aristoteles in eodē p̄mo phis. iponit ei q̄ posuit ueritates ex pte forme. i. ex pte idee. pluralitatē uero ex pte materie siue ex pte recipiētis imp̄siōes ab idea factas. posuit enī plato quoz ordinēs rerū. in ifumo enī gradu posuit corpa supra corpa. aias supra aias. intelligētias supra intelligētias. ideas ipse ergo supremū gradū tenentes imp̄mebat silitudines suas in intelligētis aiabus et corpb;. ita t̄n q̄ intelligētie recipiebāt illas silitudines magis uir̄ aie vnus uir̄. corpa oino p̄ticulariter et

sensibiliter. et q; eadē idea ip̄mebat silitudinē suā in intelligētis. aiab; et corpb;. p̄pter ueritatē imp̄mebris et pluralitatē recipiētis. posuit ueritatē ex pte forme et pluralitatē ex parte materie etia forme ad hoc possent adaptari uerba phi dicentis platonē posuisse magnū et puū ex pte materie. nam diuersitas uic. i. diuersitas recipiētium nō nisi ex magno et paruo eo q̄ una res recipit ifluētā idearū in magna copia et uerifaliter. alia uero recipit mō puo et coartato et p̄ticularit̄. nō enī sūt nobis plene note op̄iōnes antiquorū p̄hoz ut dicit̄ cōmētator sup p̄mo de aia. q; eorū libri nō plene uenerunt ad nos. ea t̄n que diximus de platonē p̄sona sūt op̄iōni eius. sed s; sic plato et aristoteles discordauerint. t̄n quātū ad aliqd uir̄ dicitum ueritatē hēt. Nā aliq; p̄cedūt fm̄ alia et alia rōnē formalē. aliq; uero fm̄ eadē formalē rōnē. res enim ipse a deo. p̄cedētes diuersificate sunt. q; sunt condite fm̄ alia et alia ratiōnē. unde aug;. 83. q. q̄one de ideis ast. q; audeat dicere deuz irratiōnabiliter oia cōdidisse. q̄ si oici recte et credi nō potest. restat ut oia rōne sint p̄dita. nec eadē rōne hoiez qua equū. hoc enim absurdū est extimari. singula igit̄ p̄p̄ijs sūt causata rōnib;. bene ergo dictū est q̄ res ipse alie et alie facte sunt q; alia et alia rōne cōditē. s; res itētiōes uel res formales exp̄ssiōes rerū adinuicē differūt. nō q; alia et alia rōne sint cōditē. sed magis q; in alio et alio sunt recepte. ab illis enī eisdē ideis a q̄b; causate sunt res in p̄p̄ria nā et fm̄ esse reale. causate sunt in mēte angeli fm̄ exp̄ssiōnē formalē. unde eadē res p̄rius in uerbo posita in mēte angelica et in p̄p̄ria nā fuerūt. modus ergo diuersitatis rei a re magis p̄cordat cū aristotele. q̄ sit diuersitas ex parte forme. ut q̄ ideo differat res a re q; ab alia et alia idea et ab alia et alia rōne sint condite. sed modus diuersitatis rei a sua exp̄ssiōe formaliter uidet̄ accedere ad modū platonis. ut ibi sit ueritas ex pte rōnis et idee. diuersitas aut̄ ex pte recipiētis et materie. ab illa enī et eadē idea et rōne a qua p̄ducta est res in p̄p̄ria natura et p̄z eē reale ut dicebat̄. p̄ducta est in mēte angelica et fm̄ exp̄ssiōnē formalē. Ex quib; oibus manifeste apparet q̄ nulla res causata ab aliqua alia re potest sufficiēter representari ut possit per eā sufficiēter cognosci. Nā que sunt alia et alia rōne cōdita se rōne exp̄sse representare nō potest. res igit̄ nō per alia re sed per suā exp̄ssiōnē formalem representari pōt. essentia igit̄ angeli uiuipius pōt esse representatiua. sed nullā alia re sufficiēter representare poterit. cū a quacūq; alia re rōne sit cōdita quare si in mēte angelica debet esse representatiōnes aliarū rerū nō sufficiet ipsa essentia angeli ad hoc factēdū sed oportet q̄ habeat apud se exp̄ssiōnes formales ab illis eisdē ideis. p̄cedētes a q̄bus res ip̄s̄ in natura p̄p̄ria p̄cellerūt. q; ergo due res diuersite sunt. p̄ducte fm̄ alia et alia rōnem idealē uel formalē. res re sufficiēter representare nō patit. s; intelligibilis spēs uel exp̄ssio formalis rei ab eadē idea uel ab eadē rōne formalē p̄cellit̄ cuz ipsa re cuius est exp̄ssio ideo poterit eā sufficiēter representare. ¶ Sc̄da uia ad hoc idē sumit̄ ex ipsis reb;. p̄ductis. nā nō solū modus p̄ductionis rerū sed etia ipse res p̄ducte nos docent̄ hāc ueritatē q̄ nō fm̄ esse reale s; fm̄ exp̄ssiōnē formalē sit cognitio rez. sic enī fuit̄ error antiquorū ut p; per p̄m in p̄mo de aia. q̄ posuerūt aiaz cōpositā ex coib; ut possent oia cognoscere. sicut enim posuit Emped. dicens. q; q; nō cognoscit̄ simile nisi ex simili. et q; oia sunt ex quatuor elementis. posuit animam ex quatuor elementis esse cōpositam. ut terram terra

De cogni. angelorū

aerē aere ⁊ q̄libet per suū s̄lle coḡscēt. p̄tra quā aristoteles arguit. q̄ cū res nō solū dicāt ipsa elemēta. s̄ etia dicāt elemēta cū tali p̄portione ⁊ cōpositiōe. q̄ nō solū p̄portio elemētoꝝ req̄rit in gn̄atione carnis ⁊ ossis. ideo ait q̄ si aia deberet cognoscere ipsas res nō sufficiēter in se hēret elemēta rez̄ nisi hēret p̄portiones illas elemētoꝝ s̄m q̄s res p̄grediunt in eē. ex q̄b̄ v̄bis manifeste aristoteles inuit q̄ si deberet cognoscere res per representatiōē talē. oportet q̄ cognoscerent s̄m oēs circūstātiās ⁊ p̄ditiones p̄ticulares. ⁊ q̄ s̄m oēs p̄ditiones p̄ticulares nō pōt representari res nisi per seipsas. ideo s̄m representatiōē realē nō potest res cognosci nisi per seipsas. restat ergo q̄ si res cognoscatur per aliud q̄ s̄m exp̄ssiōē formale. deceptio anti-quoꝝ v̄boꝝ p̄hoꝝ fuit q̄ credebāt q̄ res hēret idē esse ⁊ eodē mō existēt in seipsis ⁊ in aia q̄ falsus est q̄ in seipsis existūt s̄m eē reale. in aia v̄o s̄m exp̄ssiōē formale. eēntia ergo angeli solū poterit representare seipsas s̄m exp̄ssiōē realē. si autē debeat hēre in se representatiōes alioꝝ op̄z q̄ supra eēntiā suā hēat in se aliaꝝ rez̄ exp̄ssiōes formales. has autē exp̄ssiōes formales q̄dā dicūt esse habitū quēdā p̄nalem. coiter t̄m ponit q̄ sint spēs intellectuales. q̄d autē sit de hoc in sequētib̄ q̄nib̄ apparebit. ad p̄sens autē scire sufficiat q̄ ipsa eēntia angeli cū sit quedā res per se in gn̄e si representat aliqd̄ nō pōt representare realē. ⁊ q̄ h̄o mō nulla res causata pōt representare nisi seipsas. de necessitate req̄rit q̄ in ipso angelo p̄ter eēntiā eius sit aliqd̄ q̄ representet res s̄m exp̄ssiōē formale. q̄cqd̄ sit illud siue habit̄ siue spēs. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex mō intelligēdi ipsius angeli. Nā ip̄s intelligere angelū ⁊ aliqd̄ supadditū s̄be eius ⁊ est acc̄ns q̄dā cōpētēs ipsi s̄be. ⁊ per p̄ns est aliqd̄ ad q̄ s̄ba angeli est in potētia: p̄pter q̄d manifeste p̄cludit q̄ angelus nō sit pura forma. s̄ hēt potentialitatē admixtā. ⁊ sicut s̄ba angeli nō est ipse purus actus sed hēt possibilitatē ad actū ita nō representat alia actu s̄ solū hēt q̄ possit ea representare. s̄ q̄cqd̄ nō est actu tale s̄ pōt eē tale oportet q̄ ei supaddat aliqd̄ ad hoc q̄ sit actu tale. nā ergo angeli p̄p̄ possibilitatē admixtā. q̄ actu nō representat alia. s̄ hēt possibilitatē ad representādū. ad hoc q̄ actu representet alia op̄z q̄ supaddent ei similitudines alioꝝ. ut possit actu representare illa. Est enim diligenter notādū q̄ q̄cqd̄ nō intelligit alia a se per intelligē q̄ sit idē q̄ s̄ba sua nō intelligit alia a se per similitudinem que sit idē q̄ s̄ba eius. eo ergo ipso q̄ s̄ba angeli est in potētia ad suū intelligere per q̄d intelligit alia a se ⁊ nō est ipsius intelligere. op̄z q̄ sit in potētia ad similitudines per q̄s intelligit alia ⁊ nō sit h̄i similitudines. sed dicit si angelus nō intelligit per eēntiā suā alia q̄ nō est suū intelligere per q̄d intelligit se. s̄ pōt intelligē se q̄d est suū intelligere ad hoc dicemus. q̄ non req̄rit tanta actualitas ad intelligēdū se per eēntiā suā q̄ta req̄rit ad intelligēdū alia per eēntiā. Nā quātūcūq̄ res hēat possibilitatē admixtā pōt seipsas representare. nā sicut potēntialitas admixta nō tollit a re q̄n sit id q̄d est ipsa nō tollit ab ea q̄n representet seipsas. s̄ s̄ res representet seipsas. q̄ est per eēntiā suā id q̄d est ipsa non pōt autē hoc mō representare alia. q̄ sit per eēntiā id q̄d sunt alia. si ergo representat alia: hoc est q̄ in cōreferunt alia. si ergo angelus per eēntiā suā representat alias res. op̄z q̄ in eēntiā sua referunt res ille. hoc autē nō erit s̄m eē possibile q̄ hoc nō sufficeret ad cognitionē. erit igit s̄m eē actuale ⁊ formale. ergo s̄m h̄ac p̄p̄thesi ipsa eēntia angeli eēt esse actuale ⁊ esse formale res. hec autē de solo deo verificant. hoc ergo posito eēt ange-

lus act⁹ purus cui nihil eēt admixtū de potētia. Reuertamur ergo ad p̄p̄ositum ⁊ dicamus q̄ eolpso q̄ angelus est in potētia ad suū intelligē ⁊ per p̄ns hēt in sua eēntia possibilitatē admixtā nō sufficit sua eēntia ut per seipsam possit actu representare alia a se. s̄ est in potētia ad talē representatiōē. q̄cqd̄ autē est in potētia ad aliud op̄z q̄ ei supaddat aliqd̄ ut fiat actu tale igit si s̄ba angeli est in potētia ad representādū alia op̄z q̄ ei supaddet actu similitudines alioꝝ ut possit actu representare illa. Sicut ergo manus est oia organa nō q̄ actu sit q̄libet organū s̄ q̄ pōt q̄libet organū s̄bi formare ⁊ actu esse cuilibet organo cōiungere ⁊ facere opus cuiuslibet organi. vnde dicta est manus organū organoꝝ. sic quilibet intellectus creatus est oēs res. nō q̄ sit tante actualitatis q̄ s̄m se possit oēs res representare. s̄ q̄ est susceptiuus sp̄erū ⁊ similitudinū oioꝝ rerū. p̄pter q̄d dicit⁹ est intellect⁹ sp̄es sp̄erū. qualif autē intellect⁹ angelicus sit h̄az similitudinū susceptiuus. n̄ ex acq̄sitiōe uel ex cōcreatiōe in sequētib̄ q̄nib̄ ostēdet. ad p̄sens autē scire sufficiat q̄ ex ipso mō intelligēdi ipsius angeli. ut q̄ est in potētia ad suū intelligē. uel q̄ idē est q̄ suū intelligē aliqd̄ supadditū s̄be eius. cōcludit q̄ in ipsa s̄ba angeli sit possibilitas ⁊ q̄ nō possit actu representare alias res nisi ei supaddat aliqd̄ per q̄d res alias actualiter representet. q̄cqd̄ autē sit illud siue spēs siue q̄dā habit⁹ ei naturaliter cōcreat⁹ in sequētib̄ q̄nib̄ apparebit. ¶ Uiso quō ostēsiue pōt p̄bari q̄ angelus nō intelligat alia a se per eēntiā suā. restat s̄m ordinē p̄paratū h̄o idē ostēdere ducēdo ad ip̄ossible. ¶ Propter q̄d sciēdū q̄ possumus ad tria incōueniētia ducere. dicētes angelos cognoscē alia a se per eēntiā suā ⁊ per p̄ns eēt act⁹ purus in gn̄e intelligibiliū. ex isto incōueniēti p̄mo sequit⁹ 2^m. v̄z q̄ ipse eēt causatiuus oioꝝ alioꝝ. sequit⁹ etia ex h̄is incōueniētiis tertiu. v̄z q̄ nō eēt q̄d determinatū ad aliqd̄ genus. ¶ Primū incōueniēti sic p̄z. Nā sicut intellect⁹ noster nihil intelligit nisi per spēs alioꝝ. ideo p̄ns intelligit alia q̄ seipsus. q̄ spēs alioꝝ p̄ns ducit in cognitionē alioꝝ q̄ in cognitionē ipsius intellect⁹. sic si intellect⁹ angelicus cognosceret alia per eēntiā suā ipsa eēntia sua p̄ns duceret in cognitionē ipsius q̄ in cognitionē alioꝝ. hēret ergo intellect⁹ angelicus cōditiones oino oppositas intellectui nostro. Nā sicut intellectus noster cognoscēdo alia cognoscit seipsus. q̄ se ⁊ alia cognoscit per spēs alioꝝ. sic intellect⁹ angelicus s̄m dicta p̄p̄thesi nisi seipsum cognosceret p̄mo. ⁊ cognoscēdo se cognosceret alia. cū positiū sit q̄ cognoscatur se ⁊ alia per seipsum. cū ergo intellectus noster sit potētia pura in genere intelligibiliū. si intellect⁹ angelicus hēret p̄ditiones oino oppositas intellectui nro ut ponit p̄p̄thesi posita. sequit⁹ q̄ ipse esset in genere intelligibilitus actus purus. ¶ Scdm incōueniētiā patet sic. si angelus intelligēdo se intelligeret alia. sequeret q̄ oia alia haberēt essentialē depēntiā ad ip̄m. Nā hoc est intelligere illud per eēntiā suā q̄ est res de p̄dēs ab essentia sua. nō ergo posset intelligere angelus per essentia suā res alias. nisi res alie per eēntiā suam dependeant ab essentia angeli. Nam q̄ aliquis intelligat aliquā rem ⁊ intelligendo rem illam intelligat essentia alterius rei. oportet q̄ inter utraq̄ rez̄ sit ordo cause ⁊ causari. nisi enim res essentialiter dependeret ab essentia angeli non posset eēntia angeli sufficiēter cognoscere res per rē. nō enim sufficienter cognoscit res per rē. nisi uel in seipsa uel in sua cā. uel ergo op̄z ponere res que possint esse p̄ncipale obm̄ in intellectus angelici. uel si sola essentia angeli ponit tale

oīm opz q̄ ab ipsa eēntia cetera cognita eēntialē de-
pēdētia hēant. vnde r̄ pro eodē hēt aliq̄s q̄ sit itelle-
ctus p̄mus r̄ q̄ sit intellect⁹ oīum alioz cā. r̄ q̄ solū se
īp̄m itelligat. vnde cētēsimā p̄positione r̄. 66. dicit q̄
ois intellect⁹ seīp̄m itelligit. s̄z p̄us q̄dē seīp̄m solum r̄
vnū fm̄ nūerū sūt intellect⁹ r̄ itelligibile. solus ergo p̄-
mus itelligit p̄ncipalit̄ seīp̄m tm̄ r̄ in solo ip̄so. sūt idē
simplr̄ itelligibile r̄ intellect⁹. in eo enī suoz itelligibile
est simplr̄ suus intellect⁹. i. sua rō itelligēdi. ipsa enī eēn-
tia diuina est ip̄m itelligibile dei. Nā deus tanq̄ obte-
ctū p̄ncipale r̄ tanq̄ itelligibile per se r̄ p̄mo nō itelli-
git nisi eēntiā suā. r̄ ipsa eēntia sua cū hoc q̄ est suū in-
telligibile est etiā suus intellect⁹. in angelo vō essentia
sua nec est suū itelligibile simplr̄ q̄ nihil itelligat tan-
q̄ s̄bm̄ p̄ncipale nisi eēntiā suā. nec est etiā ipsa eēntia
sua suus intellect⁹ simplr̄. i. sua rō itelligēdi. q̄ alia itel-
ligat per eēntiā suā r̄ q̄ sufficiat eēntia sua ad itelligē-
dū alia. Dicemus ergo q̄ aliter itelligat res per rez r̄
aliter res p̄ exp̄sionē foiale rel. Res enī p̄ rē nō pōt i-
telligi q̄ due res diuerse sūt ab eadē idea ul̄ ab eadez
rōne foiali p̄ducte. Nā singl̄e res sūt p̄p̄is rōnib⁹ cō-
dite ut patuit per aug^m. 83. q. qōne de ideis. Si ḡ res
itelligit p̄ rē. uel h⁹ est q̄ est ipsa res. sic eēntia angeli
itelligit ab angelo per seīp̄saz uel q̄ est exp̄sa ab ip̄-
sa re. sicut deus oia itelligit per essentia suā. q̄ oia ab
alia eēntia sūt exp̄sa r̄ deriuata. vna ergo res creata
pōt itelligi per exp̄sionē foiale causata a seīp̄sa. oī-
cerent q̄ res r̄ talis exp̄sio ab idea eadē ex rōne fo-
mali p̄cesserūt. ab illis enī eisdē ideis diuinis a q̄b⁹ p̄-
cesserūt res in p̄p̄io ḡne p̄cesserūt sp̄s itelligibiles
in mētib⁹ angeloꝝ. s̄z res per rē ut diximus nō potest
intelligi nisi sit ipsa res uel nisi vna ab alia sit exp̄sa.
p̄stat aut̄ q̄ eēntia angeli nō est ipse res alie que itelli-
gunt ab angelo. nec ipsa eēntia angeli exp̄sa a rebus
alijs loquēdo de rebus creatis: quare si ipse angelus
cognosceret alias res per eēntiā suā. oporteret q̄ ipse
res alie itellet ab angelo eēnt exp̄se ab eēntia an-
geli. dicere ergo q̄ angelus itelligat alia per eēntiam
suā est dicere q̄ ipse seīp̄saz solū itelligat p̄ncipaliter.
r̄ q̄ in eo sit idē simplr̄ itelligibile r̄ intellect⁹. r̄ per cō-
sequēs est dicere q̄ ipse sit intellect⁹ p̄mus r̄ causa om-
niū alioz. ponere aut̄ hoc est dicere q̄ oia alia ab ip̄o
causent r̄ deriuent. ¶ Tertiuū icōueniēs sic patet. nā
si angelus itelligēdo eēntiā suā itelligeret alia cū alia
non sūt determinati ḡnis nec cōtineant sub vno ḡne
opz q̄ ipse nō determinaret ad aliq̄d genus ut posset
oia que sūt in oib⁹ ḡnib⁹ representare: r̄ hec rō ad
hāc mām coiter assignat. s̄z dices q̄ oia hec tria icō-
ueniētia nō plus p̄cludūt. nisi q̄ angelus per eēntiam
nō pōt itelligere oia alia. s̄z nō arguūt q̄n nō possit in-
telligere aliq̄ alia. p̄t q̄d sciendum q̄ cū angelus per
se determinet ad genus r̄ ad sp̄m sicut quelibet crea-
tura per se existēs uel sicut q̄libet creatū q̄d hēt esse
reale r̄ per se est in ḡne. ip̄sibile est q̄ per eēntiam
suā aliquā rē alia cōplete representet. Nāz eoīp̄o q̄
determinat ad genus aliq̄d nō pōt representare res al-
terius generis. r̄ eoīp̄o q̄ determinat ad sp̄m. cū ge-
nus diuidat per differētias p̄rias nō poterit represen-
tare alia sp̄m. ergo eēntia angeli cū hēt esse reale r̄
determinet ad genus r̄ ad sp̄z r̄ ad idiuidū per mo-
dū essēdi nec res alterius ḡnis nec sp̄i alterius. nec
aliq̄d aliud nisi seīp̄am tm̄ representare potest. ergo si
potest aliud a se insufficienter representare statim p̄clu-
dit q̄ nec ad genus nec ad sp̄m determinet que oia
representet. nā si nō determinat ad genus nec ad sp̄z
q̄ nihil est in ḡne q̄ non sit in aliq̄ eius sp̄e. non ergo

pōt representare aliq̄ alia nisi representet oia alia. quo
posito nihil aliud itelligeret nisi seīp̄saz r̄ eēt act⁹ pu-
rus in ḡne itelligibilū r̄ eēt oium alioz cā r̄ nō de-
terminaretur ad genus aliq̄d enūm.

Ad primū dicēdū. q̄ nō pōt esse intellectus p̄
pōntis de causis q̄ itelligentia co-
gnoscat sup̄iora. q̄ cāta ab eis cū nō causet per sciam
suā s̄z per sciam cause. nec etiā si q̄d est infra se. q̄ causa
est eis ut q̄ causat iō sciat. imo magis ecōuerio. quia
scit iō causat. sed itētio actoris videt esse q̄ cū cog-
nitio sit per assimilationē r̄ assimilatio possit eē duplici-
ter. uel q̄ ipsum assimilat alteri r̄ tunc causat ab illo.
uel q̄ aliud assimilat sibi r̄ tūc cāt illud. uoluit actor
de causis. q̄ itelligētia cognoscat inferiora q̄ causat ea
i. q̄ assimilat sibi ea. sic videt ipse itelligisse r̄ posuis-
se duos modos assimilationis. uel q̄ assimilat alteri
uel q̄ alterū sibi. S̄z nos ponemus tertiuū modū. dice-
mus enī q̄ cognitio angeli respectu aliarū rez est per
assimilationē. nō q̄ angelus assimilēt reb⁹ r̄ causat a re-
bus: nec q̄ res assimilentur ei q̄ causent ab eo. erit er-
go ista assimilatio nō q̄ vnū causat ab alio. s̄z q̄ ambo
causant a tertio. nā q̄ ab eisdē ideis diuinis sūt p̄du-
cte res in p̄p̄ia nā. r̄ in mēte angelica. iō angelus ha-
bet cognitionē rez. ¶ Ad secūduz oīm q̄ ibi actor
de causis in cōmēto illius none p̄positiois loquit̄ de
itelligere itelligētariū p̄actice. fm̄ q̄ itelligētia est cā-
reruz. r̄ p̄ductiua rerū mediāte sup̄celesti corpe. r̄ q̄
omne agēs agit fm̄ esse suū r̄ fm̄ modū s̄be sue. ideo
itelligere p̄acticiū ipsius itelligētie r̄ suū agere per in-
tellectū est fm̄ esse suū. i. fm̄ modum s̄be sue. r̄ ut ma-
gis accedamus ad itētione ei⁹. dicamus q̄ itētio sua
est p̄bare q̄ itelligētia per suū itelligere nō possit ime-
diāte. p̄ducē res corruptibiles. nā ipsa itelligētia itel-
ligit. i. per itellectionē agit s̄z eē suū. i. fm̄ modū eēn-
di. r̄ q̄ ipsa hēt eē icorruptibile nō pōt per intellectū
imediāte corruptibila p̄ducē. vnde p̄positio illa ibi al-
legat dicto cōmēti sic ait. q̄ ois itelligentia itelli-
git. i. itelligēdo agit res sempiternas: que nec destrui-
tur nec cadūt sup̄ tpe. s̄z pp̄ h⁹ itēdit actor excludere
sp̄s ab itelligētia. cū in p̄cedēti p̄positioe dixisset q̄
ois itelligētia est plena foimalis. utrū autē loquēdo de
itelligē p̄actico itelligētariū dicat actor de causis ue-
rū uel nō uerū nō est p̄sentis speculatiois. sufficit aut̄
ad p̄sens scire argumētū nō eē ad p̄positū. ¶ Ad ter-
tiū oīz q̄ itelligibilia ut captūt a sensibilib⁹ r̄ itelligē-
tia est infinita ad inferi⁹ q̄ excellit inferiora nec finit̄ nec
cōprehēdit ab eis. nō tñ sic excellit itelligētia inferiora
q̄ per s̄baz suā possit actu rep̄ntare illa. Ista enī excel-
lētia est in ḡne que hēt potēntialitatē admixtā. excellē-
tia at̄ sup̄ gen⁹ est dei ad creaturas in q̄ per eēntiā suā
absq̄ aliq̄ additō oia plene representant. ¶ Ad q̄rtuz
oīz q̄ plus uenit s̄ba cū s̄ba q̄ accidēs in ḡne nāe. s̄z
nō opz q̄ plus ueniat in ḡne representatiois. ip̄e enī s̄z
sp̄s in mēte angelica magis sūt representatiue s̄barum
qrū sūt sp̄s q̄ ip̄a s̄ba angeli. uel possum⁹ oīcē q̄ hī
sp̄s p̄e nec sūt s̄ba nec accidēs q̄ nō sūt in ḡne per se.
s̄z per reductionē. p̄nt aut̄ reduci ad illud idē gen⁹ in
quo sūt res qrū sūt sp̄s. ¶ Ad q̄ntū oīz q̄ res sūt
in seīp̄s per essentia suā q̄ sūt in seīp̄s fm̄ realem
eē. sūt in vbo per s̄baz vbi pp̄ simplicitatē ei⁹. s̄z in an-
gelo sūt q̄d additū s̄be q̄ deficit angelus a simplicitate
vbi. nō enī ualet si res ut sūt in p̄p̄ia natura nō faciūt
cōpositionē cū seīp̄s. nec ut sūt in deo faciūt cōpōnē
cū deo. ergo ut sūt in angelo non faciūt cōpōnē
cū angelo. nā res sūt idem cum seīp̄s. r̄ ut sūt
in deo propter omnimodā simplicitatē dei sūt idem

De cogn. angelorū

cuius deo. naz quicquid est in deo oportet qd sit deus. in
 angelo autem neutrum idēptitatez habere potest. In
 angelo enim non sunt res fm esse reale ut fm esse qd
 hnt in ppria natura. ideo nō sūt ibi fm idēptitate rez
 nec angelus esse oino simplex qd possit ibi esse idēpti-
 tate aliā. nō sūt ergo res in angelo per idēptitatez ut
 in seipsis. nec mō simplici ut in deo. s; similitudinarie
 z per additionē. Ad formā autez arguēdi dici pōt qd
 res in angelo sūt in mō medio quātū ad eē qd hnt in
 seipsis z in deo. s; iste modus medius nō est accipien-
 dus medius quātū ad idēptitatez. s; quātū ad nobilita-
 tē. ¶ Ad sextū dōm fm cōmētatorē in eodē. 11°. qui
 scit calorē ignis tm nō dī nescire n̄hil calorē exntis
 in reliq; calidis. s; ille qui scit n̄hil calorē simplr ille
 n̄hil scit calorē in reliq; calidis. s; hoc ergo dicem⁹.
 qd calor in qualibet re pōt p̄siderari duplr. uel fm esse
 simplr. uel fm eē p̄ctū. fm aut esse simplr sic sunt p̄e-
 ctioēs creaturarū in deo. s; fm eē p̄ctū sūt in creatu-
 ris. qui ergo cognoscit calidū ignis nō ignorat. i. aliq-
 liter cognoscit z hēt cognitionē de nā calorē in reli-
 q; calidis. s; qui cognoscit calorē simplicit. i. in eo ut
 hēt esse simplr. ille scit nām calorē in reliq; calidis.
 qui ergo sic cogscit calidū in eo qd calidū. i. qui cogno-
 scit calidū simplr z nō hēt eē abstractū oino z separū
 per quē modū nō hēt eē res nisi in solo deo. angelus
 ergo cognoscens nām suā nescit ens in eo qd ens. i. ne-
 scit ens simplr z nescit diuināz eēntiā. id nō opz qd sci-
 at nām entis in ceteris entib⁹. uel possum⁹ dicē qd qui
 scit calidū in eo qd calidū scit nām calorē in ceteris
 calidis. z qui scit ens in eo qd ens scit nām entis in ce-
 teris entib⁹ in gñali z sub mō p̄fuso. nō tm opz qd sci-
 at in spāli z in ppria forma. sic angelus per cognitio-
 nē nāe sue pōt scire in gñali nām cuiuslibet entis. put
 nā sua cū oib⁹ alijs entibus puenit. ¶ Ad septimū dī
 cēdū qd intelligere est per assimilationē. z nā angeli est
 silis oib⁹ quoz cognitionē hēt. s; hec silitudo nō est
 ipsius nāe fm se nudā. s; fm spēs receptas. sicut ergo
 hō est silis rei albe pp albedinē quā hēt in se. sic nā an-
 gelica est silis alijs reb⁹ pp silitudines rerū qō hēt apd
 se. spēs enī intelligibiles in angelo reducūt intellectū an-
 geli. z nām elus silēz ip̄sis rōnib⁹ intellectis ab angelo.
 ¶ Ad octauū dōm qd si spēs intelligibiles per se exi-
 steret hēt eē reale z eēt per se in gñe. pp̄ qd nō pos-
 set eē representatiua nisi sui ipsi tm. hoc igit posito nō
 manet sub eē silitudinarie ut hēt eē in angelo s; trans-
 mutaret in eē reale z eēt p̄sturiua suppositi. qd si ulte-
 rius forte artares argumētū. qd si esse sbe silitudina-
 rie qd hēt sustitaret in eē per miraculū. s; eo qd hēret
 eē reale z per se in gñe z absq; eo qd p̄stuit nō itelli-
 geret qd actioēs sūt suppositoz. ¶ Ad decimū dōz
 qd p̄z solutio per tā dicta. nā cū dicitm⁹ qd angelus alia
 a se cognoscit per spēs. intelligim⁹ de illis alijs que nec
 sūt angelus nec in angelo. nā angelus ea que sunt in se
 ipso intelligit per seipsum non per alia.

Quarto querit utrū angelus possit itel-
 ligere seipm z alia a se per eēn-
 tiā alioz. z videt qd sic. Naz angelus qz ipse
 est actu in gñe intelligibiliū itelligit seipm eēntiā suāz.
 ergo cū angelus supior sit magis sic in actu qd iterior.
 si eēntiā iferioris angeli pōt causare itellectionē. i. mo-
 dū intelligibile uel actū itelligēdi in suo intellectu. z in-
 telligē eēntiā suā. multo magis hoc poterit angelus
 supior qui est magis in actu. itelliget ergo eēntiā ange-
 li iferioris per eēntiā ipsius supioris. ¶ P̄. si aliqua
 cā est qre angelus nō pōt itelligē alia a se per eēntiā
 alioz hoc erit qz alie res nō pnt eē in angelo per seip-

sas eēntias suas. s; videmus qd corp⁹ nō existēs
 in corpe: ut nō existēs in oculo agit ipsaz sensationē: si
 ue ipsum actū sentiēdi in ipso sensu. ergo absq; eo qd
 res existāt in angelo. poterūt agē ipaz itellectionē uel
 ipm actū itelligēdi in intellectu eius. z per p̄ns itellige-
 ret per seipos z nō per alias spēs. ¶ P̄. res hnt du-
 plex eē in aia z in re extra. s; eadē qdditas est que ha-
 bet istud duplex eē. ergo qdditas erit in aia z in re eē
 cognoscet ergo itellect⁹ qdditatez per qdditatez. s; qd
 ditas rei est eēntiā ei⁹ cognoscet ergo eēntiā per eēn-
 tiā. ¶ P̄. angelus supior imediate agit actū illumina-
 tiōis in angelo iferiori. ergo poterit agē in eo actū in-
 telligēdi z per p̄ns poterit itelligi ab eo per seipsum.
 ¶ P̄. videmus in intellectu nro qd ipse nō habes in se
 silitudinē sbe cognoscit sbam. qd aut intellectus noster
 nō hēat nec hēe possit in se silitudinēz sbe p̄z. qz n̄hil
 est in intellectu qd p̄ns nō fuerit in sensu. In sensu autē
 nō sūt silitudines sbe. qz sensus nō p̄cipit qd s; qle. si er-
 go silitudo sbe nō pōt eē in intellectu nro. qro quō in-
 tellect⁹ noster cognoscit sbaz. stat qd hoc nō erit per
 silitudinē accidētis. qz illa silitudo nō est representati-
 ua sbe. ipaz ergo sbaz itellect⁹ cognoscet per seipsa ut
 per eēntiā suā. s; p eēntiā suā nec itellect⁹ noster nec
 itellect⁹ angelicus cognoscit alia a se per sbam suāz.
 ergo cognoscet ipaz sbam per seipaz. alias ergo sbas
 nō per silitudinē. s; per eoz sbam cognoscit itellect⁹
 noster z multo magis itellect⁹ angelic⁹. ¶ In cōtra-
 riū est qz angelus nō cogscit seipz ut pbauim⁹ p spēs
 suā existētē in alio angelo. ergo multo magis nō cog-
 scit alia per eēntiā alioz. pbatio assumptē. nā si ange-
 lus itelligēt seipm per spēm existētē in alio angelo. ut
 si vnus angelus uocet. a. z al. b. z a. uellet cognosce-
 re spēs existētē in b. per quā cogscit ab ipso. b. nō co-
 gnoscet spēm illā per seipaz nec per eēntiā suā. s; per
 aliā spēm. ergo spēs existēs in b. que est rō cognoscē-
 di. a. nō cogscit ab a. per seipaz. s; si a. nō pōt cogno-
 scere illud qd est rō cognoscendi ipm per seipm. ergo
 multo magis non cognoscet seipm per seipm nec per
 eēntiā suā. ergo etiā multo magis alia a se nō cogno-
 scet per seipsa nec per eēntiā eorum.

Respondeo dicendū qd possumus triplct
 via hoc uenari z ad triplex in
 cōueniēs ducē. dicētes qd angelus cognoscit alia per
 eēntiā alioz. Prīmū incōueniens est qd hoc posito
 sequerēt qd aliq; pura creatura posset illabi ipi angelo
 Scdm incōueniēs est qz hoc posito angelus itellige-
 ret cū discursu. qd videt eē p̄tra dionysiu⁹ 7° de di. no.
 Tertiu⁹ vō est qz ex hō videret qd ipm itelligē nō sub
 eēt uolūtati ipsius angeli. ¶ Propter pmū est scien-
 dū qd si vnus angelus deberet itelligere aliū per eēn-
 tiā alterius ita qd ille aliū angelus ageret itellectio-
 nē uel actū itelligēdi in ipso angelo. oporteret qd ille
 angelus illaberet z eēt in eēntiā ipsi angeli. qui sic de-
 clarat. Nā agēs z patiēs debēt eē sū z debēt se p̄tin-
 gere ut vult pha. in xi° metaphi. z in p° de gñe. in ca°
 de actiuis z passiuis. s; ipsi angeli fm se nō sunt situa-
 les nec poterit in eis eē p̄act⁹ fm situm. erit ergo sbe
 p̄act⁹ eēntialis. ipsa enī corpa cū agūt se p̄tingūt fm
 sitū z est vni corpus iuxta aliū corpus. unde corpus
 agēs nō est in corpe p̄tēte s; iuxta ipz. s; angelus nō
 si opaf ibi est ut vult dam. in li° 2° ca° 3°. si ergo ange-
 lus opaf in corpe per eēntiā suā p̄tinget illud corpus
 z erit in illo corpe. sic si angelus causaret itellectū uel
 actū itelligēdi in alio angelo per eēntiā suā cōtin-
 get illum angelum z erit per eēntiā suā in ipso.
 sed solus deus illaberetur anime z creature rationali

ergo nullus angelus cū nō possit per essentia suā esse in alio angelo nō potest causare actū intelligēdi uel itellectionē in alio angelo: et per nō intelligeret ab eo per seipsum. dicamus ergo qd unus angelus p seipsum nec per essentia suam potest esse in alio angelo: ideo opz qd sit sibi uel per spem ei. vnus ergo angelus nō intelliget aliū per eēntiā suā nec p eēntiā alius. S3 p spem representat eēntiā ei. Qz si adhuc dubitat qre vnus angelus nō potest esse per essentia in alio. dicit opz qd in re quāta potest aliqd esse qz est intra dīmēstiones eius. sed in re simpliciter et in re cuius sba nō extēdit nō potest esse per essentia qd sit itra dīmēstiones eius: sed solū h erit pzo pseruatione eēntie esse: et qz solus deus est qui pseruat spūales sbas in esse. Solus ipse est qui illabit spūritualibz substatijs. aliud est enī esse in essentia aliq ut est extēsa: et aliud esse in essentia ut eēntia est. Nā cuz eēntia dicat p respectū ad eē. ille enī est in eēntijs rez ut sunt essentie qui pseruat eas in esse: poterit ergo angelus esse in sba alia corpali et tūc erit in sba aliq dīmēstionata: sed in eēntia spūali esse nō posset cuz talis eēntia dīmēstione careat nisi illa eēntia pseruaret in eē et qz hoc est ppiuz solus dei: nec angelus nec aliqua creatura poterit per essentia suā esse in creatura spūali. et qz nō potest sibi esse pserens per eēntiā: opz qd sit sibi aliqd qd suppleat vicē eēntie: et hoc erit per spem: uel ut quidā dicūt per habitū pnaturalē. Et si vnus angelus nō potest esse per eēntiā in alio nec illabi sibi. multo magis esse nō poterit sba aliq corpali. angelus ergo alia a se que nec sūt ipse: nec in ipso siue sint corpalia siue spūalia nō intelliget per eoz eēntiam s3 per spem.

Tertium icōuentēs sic pz. Nā si vnus angelus posset causare itellectionē uel actū intelligēdi in alio angelo: hoc modo intelligeret vnus angelus ab alio non per spem s3 per seipsum. uel si qd cūqz itelligibile creatū aliud ab angelo intelligeret isto mō ab ipso angelo oportet qd hī itelligibile ageret in spm angelū. Sed pstat qd nullum agēs creatū imēdiare attingit passum per sua sbam: sed per aliqd accūs supadditū sbe. siue illud agens sit spūale siue corpale siue moueat motū ad formā siue ad ubi: ut si itelligētia mouet celū sba itelligētie nō imēdiare attingit celū: s3 attingit ipsum mediāte aliq uirtute uel mediāte aliquo accidēte supadditū sbe eius. Sic si ignis agit in aq nō attingit aquā imēdiare per sua sbam nec agit in ipsam imēdiare per sua sbam: sed per aliqd accūs mediāte calore qui est accidēs supadditū sbe ei. et qz quilibet agēs creatū agit per aliqd accūs supadditū sbe et hec est regula oīuz actionū realiu opz qd ista sit regula oīum actionū itentionaliū. Nam sicut se hnt agentia ad agentia ita opz qd se hēant actiōes ad actiōes. Sicut igit ipse itētiōes a rebz depēdēt et ad res ordinant: ita et actiōes itentionales opz qd sū actiōes reales mēsurā sumāt. Sicut enī res in actiōe reali prius iducit sstitudinem accidētis qd sbe: ut ignis prius iducit in aquā calorez qd formā ignis: sic in actiōe itentionali pūs imutat res in accūtū qd in sba: unde et accūtū ut oī in pō de aia pserūt magnā partē ad cognoscēdū qd qd est: imo si uellemus psequi pponē hāc qst esset oīno sile hīc et sibi. Nā in imutatōe reali que deseruit ad eē rez pūs res imutat ad esse accidentale qd ad esse sba: ita tñ qd accūs icōpletū pcedit sba: formā cōpletū sequit: ut pūs calefacit aquā: qd fiat ignis. S3 pūs itelligit qd fiat ignis qd sit pfecte calidū: tpe enī in eodē istāti itroducit calor pfectū et formā ignis. In eodē enī istāti est aliqd pfecte calidū et in ignē puersum. nā tñ pūs itelligit qd sit ignis qd qd sit pfecte calidum: qd enī al

cōmētator in de sba oibz de dīmēstionibz indetermi- natis. uidelz qd dīmēstioes ideterminate pcedūt formā sba: in mā: terminate sequunt: ueritatez hēt de alijs accidētibz. Sicut enī pō rarefit aer et accipit maiores dīmēstioes qd fiat ignis: s3 pūs itelligit qd sit factū ignis qd hēat illas dīmēstioes terminatez et pfectas. Sic pūs calefit qd fiat ignis: s3 pūs itelligit factū ignis qd sit ter- miatū et pfectū in calore. calor qd impfectū pcedit formā ignis s3 pfectū sequit: hnt et modū que aspiciunt in imu- tatiōibz realibz que deseruit ad eē rez aspiciunt in imu- tatiōibz itentionalibz que deseruit ad cognitionē ipfarū: nā cognitio incōpleta accūtū pcedit cognitionē sbe cōpleta sequit: cognoscimus enim incōplete aliqd in spali de accūtibus pūs cognoscimus in spali aliqd de sba a qd hī accidētia deriuant. In pō enī cognitio nis nostre qd impfecte cognoscimus pcedimus ab ef- fectū ad cās a cognitione accūtū ad cognitionē qd qd est: nobis autē itaz pfectis in scia est ordo prius ei qui est a pō qd nū ut dicit in pō metaphisice. Reuer- tamur ergo ad ppositū et dicamus qd idē est ordo in imutationibz realibz et itentionalibz. Nā sicut agēs p- us attingit passū per aliqd accūs supadditū sbe qd per sua sbam: sic pūs cōformat sibi passū in accidētali- bus: qd in sbalibz: qre si angelus itelligēt alia a se nō p spem s3 per sba ita qd alia ab angelo imutarēt itelle- ctū angeli ad sui cognitionē: cognitio angeli itret de i- pfecto ad pfectū: et pūs cōscēt angelus accūtū rei qd sba ipsarū: qd enī per hī mutatiōez acqrit de im- pfecto ad pfectū uadit: oīs autē cognitio que de impfe- cto ad pfectū tēdit et que ex cognitioe accūtū uadit in cognitioez sbe: uel ex cognitioe effectū in cognitio- nē causarū: uel uniuersaliter ex cognitioe posterioz in cognitioe ppoz: itelligit qd sit talis cognitio discursi- do. eēt igitur cognitio angeli discursiua. Quo posito oportet qd angeli addiscerēt logicā ut nō erraret in co- gnitioe rerū: quicūqz enim itelligit cū discursu: ne in ipso discursu erret opz eū addiscere sciaz et de ipso dis- cursu et de ipsa sillogisatiōe et ratiōnatiōe qd doce- re ad logicā pūnet. Ex hac aut ratione uidet pcludi qd angelus nō possit itelligere essentia nisi ubi pūs itelligat accidētia sua. uel ex hoc uidet argui qd essen- tia angeli nō possit causare in intellectu suo intellectu- nē sui ipsius: nisi causet in itellectionē accidētū suoz nō tñ sic est: nam lz essentia vnus angeli nō attingat intellectū nec eēntiam alterius nisi mediāte aliquo accidēte. eēntia tñ culūlibet angeli attingit imēdiare intellectu suū ppiuz: igit quilibet talis eēntia in itelle- ctu ppiuz causare poterit imēdiare itellectionē sui ip- sius. Sed in intellectu alio si causaret hī itellectionē causarēt eā mediāte aliquo accūtū: cū intellectu alium eēntia angeli imēdiare nō possit attingere. **T**ertium icōuentēs sic ostēdit. Nā si angelus itelligēt alia non per spem sed per eēntia alioz pserualiter assistētē ipsi angelo et imutatē intellectu ei: qz nō est in potē- tia passū: ut patiat ab agere: nō eēt in pte angeli itel- ligere alia cu uellet. sed tūc itelligeret ea qd pserentia liter et assistēt et imutarēt intellectu ei. et qd hec oia sunt icōuententia dicamus qd angelus nec per essen- tiam suā itelligit alia: qz essentia sua nō potest alia suf- ficiēter representare: nec itelligit alia per eēntia alioz: qz essentia alioz nō possit esse in ipso angelo et imu- tare intellectum eius.

Ad primum dicendum qd licet angelus su- perior sit magis actu in gene- re itelligibilem qd angelus inferior: nō tñ ppter hoc essentia angeli superioris poterit imutare intellectū

De cogni. angel.

angeli inferioris: et intelligi ab eo per seipsum: quia non sufficit quod agens sit in actu ad hoc quod immutet passum: nisi sit sibi debitor ordo et debitor prae actus agens ad passivum: non autem habent debitor ordinem nec debitor prae actum ad intellectum angelicum: nec potest ipsum immutare nisi quando sunt in ipso angelo: et quia angelus superior non potest esse in angelo inferiori: nec potest illi esse: ideo non potest immutare intellectum angeli inferioris: nec potest ab eo intelligi per seipsum: et quia non potest angelus superior esse in inferiori praesens per essentiam: operatur quod ibi sit praesens per spiritum que suppleat vicem eius. **Ad 2^m** ordinem quod non est sibi de corpibus et de speciebus: nam corpora sunt situata et potest inter ea esse ordo situs et prae actus secundum situm: ideo non operatur ad hoc quod corpus agat in corpus quod sit corpus in corpore: sed sufficit quod sit iuxta ipsum attingens ipsum secundum situm: sed quia angelus non sunt situales: sed sunt quaedam essentiae et quaedam sibi per se existentes separe a corpore et aia: ideo non potest sibi esse prae actus secundum situm: sed essentia solus: prae actus enim secundum situm est quod unum sit iuxta aliud: sed secundum essentiam prae actus est quod unum sit in alio: naturaliter enim non immutat intellectum angeli quod non est in angelo. et quia non potest angelus nec aliquid creatura esse in angelo per essentiam operatur quod sit ibi per spiritum. **Ad tertium** ordinem quod intellectus cognoscit quod dicitur que est in re per quod dicitur ut est aia. sed quod dicitur non est in aia nisi per spiritum: ideo hoc non est cognoscere essentiam per essentiam sed essentiam per spiritum. **Ad 4^m** ordinem quod angelus superior purgat perficit et illuminat angelum inferiorem. sed hoc non est quod in eo causet lumen intellectuale vel spiritum intelligibile vel intellectionem siue actum intelligendum ut ratio supponebat. Sed ideo hic agit angelus superior in inferiori quod docet ipsum et docendo purgat a necessitate: et illuminat ad cognitionem rerum. et perficit sed scias quod aliter autem possit unus angelus alius docere absque eo quod imprimat ei spiritum vel causet in eo lumen: vel agat in ipso intellectionem: vel actum intelligendum in sequentibus quod nonibus ostendit. **Ad 5^m** ordinem quod ratio non arguit quod intellectus intelligat alia a se per essentiam aliquorum. Sed quod rati sibi ista difficultate solui quod in intellectu non possit fieri similitudo sibi cum talis similitudo nunquam fuerit in sensu: hac autem difficultate possimus tripliciter solvere: primo secundum quod dicitur de omni: quod tota res se multiplicat tam secundum substantiam quam secundum accidentia. et sic res se multiplicat secundum se tota: prius pervenit ad sensum. postea ad fantasia: postea ad intellectum. Similitudo ergo sibi est in sensu. Sed sensus quod debilis cognitionis est: non potest pervenire ad intranscenda cognitionem sibi quod unum quod in se habet similitudinem eius: ideo si sit in superficiali cognitione accidentium: videtur autem pro hac positione facere deum commentatoris in secundo de aia. qui vult quod sit aliquid sensus in nobis qui cognoscit individua omnium predicamentorum. talis tamen sensus aliter est in nobis: et aliter in alijs animalibus: nam in nobis deseruit ille sensus ad scias. Sicut enim sensus exterior deseruit nobis non solum ad necessitatem: sed ad sciam: sic et sensus interior qui potentior est et qui dicitur cognoscere individua predicamentorum deseruit nobis non solum ad necessitatem vite: sed ad scias. fantasia enim deseruit nobis non solum ad agendum: sed ad intelligendum: alio tamen animalibus vel non sunt datus ois sensus ut animalibus imperfectis: vel si perfectis animalibus sunt ois sensus tributus hoc non erit ad scias sed ad sola necessitatem vite. ergo cum arguebat quod similitudo sibi nunquam fuit in sensu: sequendo positionem dictam non precebat ex falsis et peccabat in materia: dato tamen quod similitudo sibi nunquam fuisset in sensu dabitur modus et via quod possit esse in intellectu. nam ut dicebat modus actionum irrationalium: sicut mensura ex modo actionum realium: sicut ipse intentiones ex ipsis rebus oritur et mensura sumus:

nunc autem videmus quod similitudo virtutes actiue sint accidentia: tamen per hoc accidentia: quia agunt in virtute forme substantialis agens inducunt sibi forme: nam licet in igne non sit virtus actiua nisi calor: ignis tamen calefaciendo generat ignem: et calor igneus in virtute forme ignis inducit formam sibi ignis: sic et in proposito dato quod fantasia non est susceptiua nisi intentionum accidentalium: tamen intentiones accidentium agunt in virtute intentionis sibi: ut cum intellectus noster sit susceptiua similitudinis sibi intentiones accidentium existentes in fantasia agunt in duplici virtute: videlicet in virtute luminis intellectus agens: et quantum ad hoc potest mouere intellectum possibile: sed ipse non sunt actu et formaliter intelligibiles. agunt et in virtute forme substantialis et quantum ad hoc potest causare in intellectu similitudinem sibi: sed ipse non sunt actu et formaliter similitudo sibi: potest tamen et ad hoc terna inueniri via: ut totum attribuamus intellectui agens: ut sic in virtute agens primi quod est quod dicitur ule agens inducitur forme sibi: sic quia intellectus agens est oia faciens. et est quod dicitur uniuersale agens in genere intelligibili: intentiones accidentium existentes in fantasia poterunt in virtute eius non solum mouere intellectum possibile: sed et causare in eo similitudinem forme sibi: quia non est incoueniens quod aliquid agat ultra suam spiritum in virtute alterius: ad formam ergo argumenti quod similitudo sibi non fuit in sensu. dicitur debet quod si non fuit ibi formaliter fuit ibi virtualiter quod aliter sit est per habita manifestus. **Ad rationem** autem in contrarium que sophistica est videlicet quod quia angelus non intelligit essentiam suam per seipsum: quia non intelligit spiritum existente in virtute alterius angeli que est ratio intelligendi sibi suam per seipsum: dicitur debet quod non est sibi: quia essentia angeli est praesens intellectui eius: sed spiritus existens in mente alterius angeli per quam intelligit iste angelus: non est praesens intellectui eius: ideo non potest intelligi ab illo angelo per seipsum: sed operatur quod sit aliquid aliud quod suppletur vice eius. Sed si sic dicimus quod credimus bene ostendit intellectus noster non desecet. nam si unus angelus intelligit essentiam alterius per spiritum. certum est quod per illa spiritum alius angelus non intelligeret: quia spiritus existens in uno angelo: non est praesens alteri angelo. Sed videtur quod angelus per essentiam suam possit intelligere spiritum in alio angelo per quam intelligit essentiam eius. Si enim spiritus in uno angelo representat essentiam alterius: videtur quod illa essentia representet spiritum. ergo angelus per essentiam potest intelligere alia a se. **Ad quod dicitur debet quod id quod est materiale: non est representatiuum eius quod est formalis: sed e converso: quod quilibet enim spiritus representatiua essentiae est multo formalior quam ipsa essentia. Spiritus enim existens in angelo inferiori representat essentiam angeli superioris est multo formalior quam ipsa essentia superioris angeli. quod patet: quia spiritus sic representat est perfectio potentie intellectiue et est est perfectio ipsius essentiae in qua fundat habet potentia: quia quod perficit potentia perficit essentiam in qua fundat potentia: nulla autem essentia angeli quantumcumque superioris est tante formalitatis quod possit esse perfectio essentiae angeli inferioris. vel ut arguamus clarius dicamus specie illa intelligibile esse tante simplicitatis et formalitatis quod est sibi cum essentia. nulla autem essentia angeli quantumcumque superioris potest esse cum essentia angeli quantumcumque inferioris. Si ergo species in uno angelo est representatiua essentiae alterius angeli: essentia tamen representatiua speciei esse non potest: quia non videtur si quod est formale representat male quod male possit representare: formale est enim essentia fundamenti aliorum. et materialior alia. Cetera autem sunt perfectiones essentiae.**

Quarto querit quid sit illud per quod intellectus angelicus intelligit

alia a se, utrū sit spēs uel habitus connālis. Ostendimus enī in quōnibus p̄cedētibz q̄ angelus nō pōt intelligere alia a se per essentiaz sua: nec per essentiaz aliorū: s; opz ut dicebat q̄ sit aliqd in hoc erit ipi in intellectu āgelico per qd̄ intelligit alia a se. querit ergo de illo qd̄ sit utrū spēs uel habitus. ⁊ videt q̄ sit habitus. ¶ Nam si requirit ibi spēs intelligit: illa uel hoc erit rōne ipsius intellectus. i. rōne potētē intellectiue: ut rōne obiecti intelligibilis. nō rōne potētē intellectiue qz hī potētia in āgelis est abstracta. nec rōne obiecti qz intelligibile est vniuersale quid abstractū. nllō ergo modo requirit ibi spēs intelligibilis. sed si opz aliquid eē in intellectu āgelico per qd̄ intelligat alia a se illud uel erit spēs intelligibilis uel habitus p̄nālis. nō spēs ergo hī. ¶ P̄. intellectus noster nō pōt intelligere sine specie: ut p̄babit. ergo multomagis intellectus āgelicus. p̄batio assumptē. Nam si in intellectu nostro esset spēs nō idigeret fantasmatē: s; posset se per illā spēm mouere ad intelligēdū. S; ut patet indiget fantasmatē. ergo nō intelligit per spēm multomagis nec intellectus āgelicus intelligit per spēm cū sit simplicior q̄ intellectus noster. ¶ P̄. nō expimur in intellectu nro eē spēs sicut experimur in nobis eē fantasmata si cut q̄libet in seipso pōt intueri. Sed nō debemus in nobis ponere qd̄ in nobisipsis nō expimur. ergo ⁊c. ¶ P̄. nobiliori intellectui d; attribui nobilior modus intelligēdi: ⁊ nobiliori potētē nobilior modus agēdi. Sed nobilior modus agēdi est per hitum q̄ per spēm. qd̄ p; qz magis videt de p̄dere spēs ab habitu q̄ habitus a specie. cū ubiqz sit spēs ibi possit eē hitus nō eēuerso. Nam in uolūtate ponim hitum nō tñ ponim ibi spēm. sed in intellectu cū hoc qd̄ ponimus ibi spēm etiā ponim ibi habitū. igit intellectus āgelico debemus attribuere intelligere per hitū nō per spēm. ¶ P̄. actus perfectus egreditur ab hitu. s; intelligere angeli est magis p̄fectū q̄ qd̄cūqz intelligere nō strū. ergo intelligere illud est ab habitu. frustra igitur ponit ibi spēs cū sit ibi habitus a quo pōt elici actus. ¶ P̄. in aia sūt tria. passiones potētē ⁊ habitus. ut d; in scdo ethic. sed in angelo nō sūt ibi nisi duo. potētē. i. ⁊ hitus. intelligit ergo angelus per potētē ⁊ per habitū informātē potētē: nō ergo per spēm. ¶ P̄. scialis habitus dicitur duo. nā rōne qua habitus est hilitatus ⁊ scilicet. rōne qua scialis est representatiuus. sed hec duoidēnt sufficere ad actū intelligēdi. uide licet aliqd qd̄ hilitet ⁊ iclinet potētē ad actū intelligēdi ⁊ aliqd qd̄ representet obiectū. Sed hoc ut videt pōt facere solus hitus scialis. frustra ergo ponit ibi species. ¶ P̄. mā cū forma nāli sufficit ad agēdū opationē nālem. ergo intellectus cū hitu qui est forma et intellectus sufficet ad agēdū opationē intelligibile: nō ergo requirit ibi spēs. ¶ P̄. sufficit vna forma caloris in igne ad agēdū oēm actionē ignis. ergo multomagis sufficet vna forma in intellectu ad agēdū omnē opationē intelligibile. sed hoc nō posset esse nisi hitus. nā vnus hitus uirtute pōt continere oia intelligibilia. nō aut sic vna spēs pōt oia representare. Si ergo vnitas ⁊ simplicitas reperit in corporibus ut q̄ possit aliqd corpus per vna formā omnem suā actionē agere. multomagis hoc reperiet in spiritibus. ¶ P̄. si āgelus intelligeret alia a se per se. per se crearet ea. ergo si intelligit alia a se per spēm creabit illa. sed hoc est icōueniēs. ergo icōueniēs est ponere ibi spēm. igit nō intelligit angelus per speciem. sed per habitū. ¶ In p̄rariū est qd̄ d; in decima p̄pone de causis q̄ ois intelligētia est plena forma. oportet

igit in intelligētia esse plures formas. i. plures spēs. ¶ P̄. habitus inclinatur per modū nāe ut dicit in scdo ethicoz. Si ergo angelus per vnū habitū intelligeret oia inclinaret in illa per modū nāe. ergo simul intelligeret oia ea qd̄ est icōueniēs. nō enī angelus intelligit omnia sua intelligibilia simul.

R̄spondeo d; q̄ circa hāc māz sūt uarie opiones. qd̄ā enī ⁊ magni ponit q̄ intelligētia nō sūt spēs. s; est in ea qd̄ā hitus p̄nālis p̄ quē intelligit oia sua intelligibilia. cōter tñ ponit q̄ intelligētia sūt spēs ⁊ similitudines exp̄ssiuē rerū sine quibus intelligētia alia a se intelligere nō posset. hāc pōnez cōem melius intelligim ⁊ hāc tenem ⁊ ipsaz credim esse ueraz. Sic ergo p̄cedemus in hac questione. qz p̄mo adducem rōnes quas faciūt ponētes habitū ad p̄bandū q̄ nō sit oare spēs. Scdo ostēdemus q̄ hī positis per quā negant spēs in mēte angeli nō cōcordat nec dictis phoz nec sanctorū. Tertio declarabimus q̄ licet in intellectu nostro habeat aliquā apparētiaz q̄ nō opteat ibi ponē spēs. in intellectu aut āgelico nec apparētiaz nec existentia habet. Quarto adducemus rōnes ad p̄positū ostēdētes q̄ per talē hitum sine spēbus nō posset intelligētia sua intelligibilia intelligere. Quinto ⁊ ultimo soluemus rōnes factas in cōtrarium per quas ponētes habitum negant species. ¶ Propter p̄mū sciendū q̄ negātes spēs hoc modo p̄cedūt. nā p̄mo ostēdūt q̄ ex parte intellectus nō opz ponere spēs. Scdo adducūt rōnes que vidētur simpliciter cōcludere q̄ nō opz ibi ponere spēs. p̄mittūt enī talē distinctionē. si in intellectu requiritur species uel hoc est ex parte ipsius intelligibilis uel ex parte ipsius intellectus. q̄ autē p̄pter ipsum intellectum nō oportet ibi ponere spēs. p̄bant triplici ratione. quarū p̄ma sumit ex parte intellectus fin se. Scda ex parte intellectus osuim. Tertia ex parte intellectus angelici. ¶ Prima ratio sic patet. nō enim possumus dicere q̄ requirat spēs in intellectu p̄pter ipsum intellectus. Nam intellectus ipse est quid abstractū ⁊ qd̄ separatū. ergo est de se qd̄ intelligibile. q̄ si habet calūniā in intellectu nostro qui est potētia pura in genere intelligibilium nō h; calūniā in intellectu āgelico qui est qd̄ actu in genere intelligibilium. ergo ipse angelus ⁊ suus intellectus ⁊ qd̄cūqz est in eo est qd̄ actu intelligibile. sed si intellectus angeli est actu qd̄ intelligibile nec redit aliqd aliud ut actu intelligat multomagis non redit aliqd aliud: ut actu intelligatur. Sicut enī nullo alio informātē est qd̄ intelligibile ita q̄tum est de se nullo alio informātē erit qd̄ intelligens. videt aut hec rō habere calūniā qz nō qd̄cūqz est actu sensibile nec quicqz actu sentit actu sentit. ergo nō qd̄ quid de se est actu intelligibile absqz informātōe alia oportet q̄ actu intelligat absqz omni informatione. sed hec iprobatio nō est bona. uerū est enim q̄ sicut intellectus āgelicus q̄tum est de se nō indiget aliquo alio ut sit qd̄ intelligibile: ita q̄tum est de se nō indiget aliqua specie informante ut intelligat. sed tota cā accipienda est ex parte obiecti intelligibilis: ut qz obiectum intelligibile nō pōt per se esse p̄sens intellectui āgelico: ideo oportet q̄ sit ibi per suam spēm. ⁊ qd̄ d; de sensu nō est simile. qz nō est eadem ratio quare aliquid sentiat ⁊ quare aliquid sentiat. Sentiant enī res que habent esse reale ⁊ que habent formaz in materia. sed sentit sensus qui suscipit spēs intentionales ⁊ qui suscipit formam sine materia. sed vna ratio est quare aliquid intelligat ⁊ quare intelligat. nam ideo aliquid est actu intelligibile qz est actu a mā separatū

De cogni. angelorum

et ideo actu intelligit quod est actu a materia separatum. quicquid enim est actu a materia separatum tunc habet per se esse oportet quod illud sit quid intelligens: immo plus est esse quid intelligibile quam quod intelligens cum intelligibile dicat care intellectione sua in intelligere et ideo fuit quod Plato supra intelligetiam constituit intelligibilia id est ideas. intelligere enim non competit intellectui angelico tanquam rei per se existenti, sed tanquam rei que est organum ad intelligendum, per se enim ipse angelus non intelligit, sed intelligit per intellectum qui est quidam potentia et quedam virtus et quodam organum eius ad intelligendum. loquendo tamen de intelligere secundum illud modum secundum quem potest competere intellectui cum plus sit esse quid intelligibile quam quod intelligens, dicemus et concedemus, quod cum intellectus angelicus non indigeat aliqua alia specie informante ad hoc quod sit quid intelligibile multo magis non indigebit quantum est de se aliqua alia specie informante ad hoc quod sit quid intelligens. Si ergo consideret ipse intellectus secundum se quod est quid abstractum et separatum a materia, patet quod propter ipsius intellectum non oportet ponere speciem. **S**ecunda ratio ad hoc idem adducit ex parte intellectus diuini quod si hoc esset de ratione intellectus quod per suam informationem intelligeret, ergo omnis intellectus intelligeret per informationem, ipse igitur intellectus diuinus per informationem intelligeret quod falsum est. **T**ertia autem ratio adducit ex parte intellectus angelici, quod si hoc esset de ratione intellectus quod intelligeret per informationem tunc quicquid intelligeret intellectus angelicus intelligeret per informationem, ergo cum angelus intelligeret se ipse intelligeret se per informationem communem spectet quod falsum est, et communiter negat, has autem rationes gratia conclusionis concedimus, concordamus enim cum istis quod propter ipsum intellectum non est ponenda species. **A**dducunt tamen huiusmodi rationes alias que vident simpliciter concludere quod nullo modo oporteat ponere sibi species, has autem, rationes sic distinguemus, quod tres illarum videntur sumi ex parte obiecti, tres ex parte spiritus, et tres ex parte actus obiectum autem intellectus videtur habere triplicem additionem. Prima est quod ex obiecto et intellectu debet fieri unum. **S**ecunda est quod ipsum obiectum intellectus intelligit esse quod vniuersale. Tertia est quod ipsum cognoscibile et ipsum obiectum intellectus est quodammodo presens ipsi intellectui et hec tertia additio multum appropinquat prime: tamen quod ex ista additione assumunt ipsi non aliam rationem ideo annumerabimus hanc additionem cum alijs, dicamus ergo quod species intelligibilis non est necessaria propter ipsum intellectum, ut probauerunt tres rationes prius facte, nec etiam ut videtur est necessaria species propter ipsum intelligibile uel propter ipsum obiectum quod uel hoc esset ratio vnitatis ut quod ideo esset necessaria species ut faceret obiectum intelligibile esse presens intellectui, nullo autem horum modorum est necessarium ponere speciem, ex parte ergo obiecti hec tres rationes sicut quod non oporteat ponere species. **P**rima ratio sic dicitur, quod ideo requiritur species ut per speciem obiectum intelligibile vniatur intellectui quod non potest ei vniari per se ipsum ut videtur hoc esse falsum, nam ex obiecto intelligibile et intellectu fit unum sicut ex cognoscere et cognito, non sicut ex materia et forma sed ex specie intelligibili et intellectu fit unum sicut ex materia et forma. **I**sta ergo vnitatis quod facit species intelligibilis cum intellectu multum est aliena et diuersa ab vnitatis quod debet facere obiectum intelligibile cum intellectu, vna ergo non suppletur et non restaurabitur per aliam, loco ergo vnitatis quod

facere obiectum intelligibile ad potentiam intellectiua non poterit sibi esse vnitatis species ad hanc potentiam nec poterit hanc vnitatis supplet et restaurare vicem illius vnitatis cum sit ab ea valde variata et diuersa. **S**ecunda ratio sumpta ex parte vniuersalitatis obiecti talis est, quod ut dicunt obiectum intelligibile non est cognitum ab intellectu nisi sub ratione vniuersali, sed species impressa intellectui ut aiunt non potest esse representatiua aliquid nisi sub ratione singulari, nam hanc species impressa intellectui angelico uel ipsi misit ei ab ipso obiecto intelligibili uel a deo. **S**i dicatur quod a deo oportet quod deus eo modo imprimat ei speciem quem admodum imprimeret ei speciem obiectum intelligibile, ut aliter non representaret hanc obiectum, sed constat quod obiectum intelligibile non potest agere in intellectu nisi secundum quod habet esse particulare, nam uel secundum se non existit in rebus nisi secundum suam existentiam est ut habet esse in supposito et sub esse sigto, sed sicut aliquid existit in rebus non sic agit et sic potest imprimere suam speciem et suam similitudinem, cum ergo ipsum obiectum intelligibile non existat in rebus nisi sub esse singulari et si sigto non poterit imprimere species que sit representatiua rei sub esse vniuersali, sed solum sub esse sigto et singulari, et quod hoc est contra rationem obiecti intelligibilis ratio est ut videtur quod eo ipso quod obiectum intelligibile est quod uel in intellectu non oportet ponere hanc speciem que ut patuit non potest esse representatiua rei nisi sub esse sigto. **T**ertia ratio sumitur ex parte presentie ipsius obiecti, non enim possumus dicere quod tunc requirat species in intellectu ut faciat rem esse presentem ipsi intellectui, nam sicut se habet in visu sic suo modo se habet in intellectu, videmus autem in visu presentiam rei cum est quod species habet esse in oculo non autem presentiam in oculo cum est presentia rei. **S**i ergo per agens supernaturalis species illa imprimeret et conseruaret in oculo presentiam eius in oculo non faceret rem esse presentem quod posset videri ab oculo, requireret ergo sibi aliquid aliud quod hoc faceret. **S**i ergo et species impressa intellectui angelico ab aliquo alio quod a re ut puta a deo et conseruata in esse ab eo non poterit causare uel supplere presentiam rei, et quod ut dicunt propter nihil aliud ponit species uanum et superfluum est ponere ipsam. **A**dductis rationibus ex parte obiecti uolumus adducere rationes ex parte spiritus, hec etiam sunt tres, nam species tripliciter considerari potest, primo ut comparat ad obiectum quod representat, secundo ut comparat ad potentiam quam perficit, tertio ut considerat secundum se. **S**ecundum hoc ergo adducunt ad tria inconuenientia si ponantur species, sumunt ergo ex ipsis speciebus tres rationes. **P**rima autem ratio sumpta ex specie ut comparat ab obiecto ducit ad infinitum, dicitur enim quod natura nihil facit frustra nec deficit in necessarijs, iuxta illud quod dicit philosophus in secundo de celo et mundo, quod extra rationem est quod natura posuisset stellas taliter quod possent moueri in suo orbe motu processiuo et non dederit eis instrumenta per que moueri possent, sic a simili extra rationem esset quod intellectus angelicus intelligeret per species et non haberet apud se omnes species per quas est aptus natus intelligere sua intelligibilia, sed hanc intelligibilia etiam differetia specie sunt ut dicitur in infinitum, haberet ergo angelus apud se infinitas species, nam cum species ille sunt deriuatae ab idea diuina cum idea ille sint infinite, erit angelus aptus natus cognoscere infinita intelligibilia et habebit infinitas species, quod si de hoc dubitatur quod non oporteat in angelo ponere infinitas species propter hanc intelligibilia de ipsis numeris et de ipsis figuris dubitari non potest, nam numerus uadit in infinitum secundum diuersitates etiam spirituum, quod alia species numerorum est binarius, alia ternarius, et sic deinceps, sic etiam et species figurarum in infinitum uadunt, quod alia species est triangularis.

alia quadrāgulus ⁊ sic deinceps. ⁊ stat autē q̄ angelus est apt⁹ nat⁹ cognoscere oīa talia. habebit ergo apud se infinitas spēs q̄ nullus diceret. ¶ Scōda rō sumit ex parte sp̄i ut cōparat ad actū. ⁊ hec rō ducit ad in cōueniēs q̄ nunq̄ intellect⁹ actu intelligeret si intel ligeret per hī spēs. Nā spēs iste si ponerent semper iformaret intellectū angelicū. cū ergo angelus aliquid nō itelligat lapidē. ⁊ postea itelligat ipm rōnabilr oubi tat qd̄ reduceret ipm de potētia in actu. ⁊ stat q̄ nō spe ctas. q̄ cū illa semp iformet semp in actu reduceret. nec extētia rel. q̄ nō opz lapidēz existere ad hoc q̄ angelus lapidē itelligat. nō eēt ergo dare cām quō angelus actu itelligeret ⁊ quō reduceret in actu in telligēdi. ¶ Tercia rō sumit ex pte sp̄i fm se. ⁊ hec rō ducit ad incōueniēs q̄ si angelus haberet apud se spēs per quā cognosceret. forte illa spēs eēt rō cogno scēdi se ipsam. sed nō posset eē rō cognoscēdi aliquid aliō. s̄ hoc q̄ angelus posset itelligere illā spēs per se ipsaz. s̄ nihil aliud per illā spēs cognoscere posset. nā ut dicit rō itelligēdi pōt sumi actiue ⁊ passiue ul q̄ idē est rō itelligēdi pōt sumi uel ex pte intellectus ⁊ tūc est per qd̄ angelus itelligit. uel pōt sumi rō ex pte itelligibilis ⁊ tūc rō itelligēdi est id per qd̄ itelli gibile itelligit. Actiue enim ut dicit vna creatura est rō itelligēdi aliā. ipsa enī potētia intellectiua in age lo uel ipse itellect⁹ angelic⁹ est rō quare angelus itel ligat se ⁊ alia. ex pte enī itellect⁹ angeli q̄rū ad ipsuz itelligere nō requirit ibi aliqd̄ aliud in formāz. sed rō ta cā sumēda est ex parte itelligibilis. sed ⁊ stat q̄ itel lect⁹ itelligit. itelligibile itelligit. ergo ppter ipsuz itelligere qd̄ significat per modū actiōis nō requiritur ibi aliqd̄ aliud in formāz. sed si requirit hoc est ex pre ipi itelligibilis ut itelligat. Loquēdo q̄ de ipa rōne itelligēdi passiue. i. de eo q̄ est rō q̄re aliqd̄ itelligat sola eētia diuina est rō itelligēdi se ⁊ alia. q̄ sola ipa est oīum alioz creatrix. f̄uerūt autē aliq̄ phi ponētes itelligētiā creatrices aliq̄ruz rerū. illi saluare pote rāt q̄ hī itelligētiā itelligere possēt per sbām suā se ⁊ illa quoz erat creatrices. sed cū nulla sbā creata possit eē creatrix alitū alteri. nulla sbā pōt eē rō in telligēdi se ⁊ aliud ⁊ fm ueritatē h̄z de ipa sbā. ut di cūt ueritatē h̄z de quocūq̄ alio addito sbē. Scia q̄ sbā angeli nō pōt esse rō itelligēdi aliqd̄ aliud ab an gelo ita nec spēs que ponit in sbā angeli uel in itelle ctu angelico poterit eē rō itelligēdi aliqd̄ aliud. fru stra q̄ ponit talis spēs. ¶ Positis rōnib⁹ ex pte obi ⁊ ex pte sp̄i uolum⁹ adducē rōnes q̄ faciūt ⁊ spēs sūptas ex pte act⁹ itelligēdi. hec ē sūt tres s̄z q̄ act⁹ itelligēdi tres p̄ditiōes h̄c vi. Nā hī act⁹ est qd̄ uo luntariū. est qd̄ in gñe itelligibilis. ⁊ est qd̄ relatiū ad aliud. sed fm negātes spēs si ponerent spēs a q̄b⁹ p̄ grederet actus itelligēdi. hī act⁹ eēt simplr qd̄ natu rale. nō eēt passio ab obiecto s̄z q̄ obz est aliquid in genere itelligibilis. sed solū s̄z q̄ est aliqd̄ in genere entium. Et tertio hī act⁹ nō eēt mot⁹ ad animā nec mot⁹ ab aīa. nec eēt qd̄ relatiū nec qd̄ tēdēs in aliō s̄z solū qd̄ absolutū. ¶ Prīmū incōueniēs sic patet. nā si requireret spēs ipressa intellectui ut sūtudo essentie cognoscēde a qua formalr inherēte intellectui ex ipa ⁊ intellectus eliceret actus itelligēdi. p̄na esset ut di cūt q̄ itellect⁹ de necessitate semp itelligeret per si lam spēm. nā itelligere nō est actio trāsitiō in exteri orē māz s̄z est actio manēs in agēte ⁊ est p̄fectio agē tis. nō ergo cōparabit itelligere ad spēm itelligibile: sicut illuminare aerē cōparat ad lucē solis uel alterius corpis luminosi. s̄ sicut lucē q̄rū est in corpe luminoso

cōparat ad lucē que ipsum formaliter pficit. sic intel ligere qd̄ est in intellectu cōparabit ad spēm itelligibi lem que intellectus actualiter in format. q̄re sicut cor pus luminosus h̄ns in se formā lucis nāliter ⁊ de ne cessitate lucet ⁊ nō pōt nō lucere: ita intellectus h̄ns apud se spēm itelligibile nāliter itelligeret ⁊ nō pos set itelligere. ex hoc autē sequeret ulter⁹ incōueniēs vidēz q̄ itellect⁹ angelicus itelligeret oīa siml qd̄ nullus ponit. ¶ Scōz incōueniēs sic p̄z. nā cū spēs in telligibilis sit aliqd̄ iformās intellectū. itellect⁹ nō pateret ab itelligibili nisi in q̄tum reciperet impressi onē in formāte ipsuz sicut accūs in format sbm. Sed hūc modū passiois repim⁹ in reb⁹ nātib⁹ ⁊ in alijs en tib⁹. ergo talis passio nō eēt ab oblecto itelligibili ut est aliqd̄ in genere itelligibilis. s̄z ut est aliqd̄ in ge nere entis. ipse ergo actus itelligēdi ut est aliqd̄ im pressuz ab obo eēt solū aliqd̄ in gñe entis. ¶ Tertium incōueniēs sic patet. nā si actus itelligēdi eēt ta le aliqd̄ ut ponit nō eēt mot⁹ ab aīa nec mot⁹ ad ani mā. s̄z eēt solū aliqd̄ in aīa. sicut lucē nō dicit aliquid a corpe luminoso nec aliqd̄ ad corp⁹ luminosum. sed solū dicit aliqd̄ in corpe luminoso. fm hoc ergo itel ligē nō eēt aliqd̄ tēdēs in obz nec aliqd̄ tēdēs in aliō s̄z eēt solū qd̄ absolutū ⁊ p̄ p̄ns nō eēt alitū respē sariū. ¶ Postq̄ fideliter recitauim⁹ pōnez negatiū spēs ⁊ ex q̄site adduxim⁹ oēs rōnes ipsorū. nolumus ostēdere q̄ hec positio nō p̄cordat nec dictis p̄horū nec sanctorū. q̄ aut nō p̄cordet dictis p̄horū patet. Nā in decima p̄pōne de causis scribit q̄ oīs intelli gētia est plena formis. ⁊ proclus in. 176. p̄positione dicit q̄ oīs itellect⁹ plenitudo est sp̄erum. hoc etiaz nō p̄cordat cū dictis p̄bi. Nam in tertio de aīa uult p̄ns q̄ aīa sit loc⁹ sp̄eruz. s̄z nō tota. s̄z itelligētia tm̄. qd̄ duplr pōt exponi. quō aīa s̄z oēs suas potētiāz nō sit locus spectez. sed fm intellectū tm̄. Nā ipse intel lect⁹ fundat ut in sbō in essentia aīe potētiā uel sensi tiue ut in sbō fundant in organo. ipm ergo organū in quo fundat virt⁹ sensitiua pōt eē susceptiū sp̄ez sen sibilis. ergo a sibi ipsa eētia aīe in qua fūdat potētia intellectiua erit loc⁹ sp̄eruz itelligibilis. ergo aīe s̄z quālibet potētiā nō dī loc⁹ sp̄ez q̄ nō subternit tā q̄ immediatū sbm potētiē cuiuslibet. s̄z est loc⁹ sp̄eruz itelligibilis. q̄ ipsi intellectus aīa subternit tanq̄ i mediatū sbm. Alio mō pōt exponi auctoritas p̄fata ut dicat aīa loc⁹ sp̄eruz nō tota sed fm itellectū tm̄. q̄ locus sp̄ez nihil est locati. sensus aut uel organum sensibilis nō sic denuatū est a nā eoz que recipit. sic denuat⁹ est intellectus. aīa enī nostra puerfaz h̄z fa cū ad ista sensibilia ut nō nisi ab illis sp̄ebus pficiat que in sensibilib⁹ ⁊ ex sensibilib⁹ h̄nt ortū. ⁊ q̄ ut dice bat a nā horū sensibilib⁹ magis est denuat⁹ ⁊ elonga tus intellect⁹ q̄ sensus ⁊ q̄ organū sensitiuū. id q̄rum ad hoc q̄ loc⁹ nihil est locati aīa dī magis locus spe cterū fm intellectum q̄ fm sensum. Addit tamen ibi p̄ns q̄ aīa est locus sp̄erum ⁊ intellectus est nō act⁹ sed potētia sp̄es. i. habet species nō actus sed potētia. fm ergo intētiōne phi opz sbām itelligētiā modo re ceptiuo ⁊ ab alio eē locū sp̄eruz in hoc tm̄ posset esse differētia q̄ aliqd̄ itellect⁹ qui nō esset actus purus ⁊ itelligeret modo receptiuo haberet illas species actu ⁊ innatas ut itellectus angelicus. aliq̄is vō ha beret eas potētia a reb⁹ acceptas. ut intellectus nos ter. negantes aut spēs negāt eas ab omni intellectu. qd̄ plene est cōtra p̄hm ponētē aīaz locū sp̄ez potissi me q̄ruz ad intellectū. imo extra rōnez esset q̄ in itel lectu nostro eēt spēs itelligibiles ⁊ nō in itellecto

De cogni. angelorum

angelico. quare ut in psequendo patebit aliqua appa-
rentia forte h3 q in intellectu angelico nec appareat
am nec existetia habet. Na si in intellectu nostro spes
intelligibiles no sut frustra: sed intellectus habens eas
mouet per eas ad intelligendum multo magis no erunt
frustra in intellectu angelico ubi sut maioris efficacie.
sed mouebit intellectus angeli per eas ad intelligendum.
Nec pot dicit q cuz phus ait aiam fm intellectu esse
locu speruz q ibi accipiat spes p ipsi intellectu
uel pro actib intelligendi. Nam ppter hoc phs po-
nit spes reru in aia qz ipse res in aia fm seipias ee no
possut. vn ait ipse in eode tertio q opz autem ipsas res
ee in aia aut earum spes. no aut sunt ibi ipse res ergo
sunt ibi spes. vnde pcludit ipse q lapis no est in aia sz
spes lapidis. constat autem q si ipsa res eet in aia no eet
ipsa intellectio nec suppleret vices intellectiois. hoc
eni posito no intelligeret res per spes alia ab ipsa. sz
ipsa res per seipias caret intellectioem uel actu in-
telligendi in ipso intellectu. Spes g existens in intel-
ctu qz est loc aia z q suppleret in aia vices rez. no g
spes qa pot phs in intellectu sut ipse intellectioes nec
ipse act intelligendi. sz sut carue ipoz. sic eni si res eent
presentes per seipias in aia carent in intellectu actuz
intelligendi per seipias. sed hoc ide faciunt spes que ut
patet ex itetioe phi suppleret in aia vices reru. no er-
go spes quas ponit phs in intellectu sut ipse intel-
ctioes uel ipse actuz intelligendi. nec etiam dici pot q
cu ait phs q lapis no est in aia sz spes lapidis q hoc
no intelligat de intellectu sed de sensu. ut dicat spes
lapidis magis esse in aia qz est in sensu qz est in intel-
lectu cu expresse supra dixerit aiam esse locu sperum
magis fm intellectu q fm sensu. Expresa est ergo in-
tentio phi q spes intelligibiles sunt in intellectu. Est
et circa hoc expresse intentio comentatoris. Na in 11o
metaphisice sup illo caplo. mouet sicut desideratum
vult q balneu duplice habeat formam in aia z extra
aias. z forma qua h3 in aia est mouens desideriu. for-
ma qua h3 extra aias est finis desiderij. Balneu g per
alia forma intelligit z mouet desideriu z p alia deside-
rat z est finis desiderij. sz h3 eude comentator ibide
si forma balnei eet abstractu z balneu eet in aia p se-
ipm balneu z p cade forma mouet ut agens z ut finis
tota ca qre balneu h3 forma in aia alia a forma quas
habet in seipso per qua forma mouet desideriu aie z
intelligit ab aia est. qz balneu per seipm no pot ee in ani-
ma. spes ergo reru fm comentator sut in aia qz res
per seipias no possunt ibi esse. sic spes reru erut in an-
gelo. qz ipse per seipias in angelo esse no possunt. nec
dici pot q comentator ibi loquit de sensu no de intel-
lectu no q dicat balneu habere spes in aia qz habeat
hi spes in sensu no in intellectu. na qd dixerat de aia
nostra in illo eode cao adaptat ad aias celoz in qui-
bus de virtutib aie dicit no esse nisi intellectiua z de-
sideratiua. cu ergo loquit ibi de spe balnei existente
in aia nostra no loquit de sensu uel de specie sensibili
fm q aia nostra differt ab aibus celoz. sed potissi-
me loquit de spe intelligibili z de intellectu in quib
aia nostra couenit cum aibus illis. hec ergo posito
no concordat dictis phoz. q aut no pcorde dictis
sanctoruz plane patet. nam aug in suo libro de trini-
tate. hoc modo uenat imaginem trinitatis in creatura ratio-
nali. qz in parte intellectiua ponit memoriā. z a speb
que sunt in memoria fm eum iformatur intellectiua
per uoluntate colugetez ita q est ibi parens rone spei
existens in memoria. z ples rone iformatiois facte
in intelligetia z nexus rone uoluntatis coniungentis. z

iste idem modus imaginis trinitatis qui ponit in aia
fm istos sanctos ponit expressus in angelo q no eet
nisi tam aia q angelus haberet in se mentem que eet
thesaurus sperum intelligibilibus a quibus. put vult se
couertere nuc sup ista nuc sup illa iformat acies co-
gitantis. ¶ Ciso quo negates spes intelligibiles ro-
borat positione sua. z osteso quomodo hec positio no
cõcordat nec cu dictis sanctoruz nec phorum uolum
declarare qd ponebat p tertio declarandu. videlz q
talis positio habet aliqua apparentia in intellectu no-
stro. sed in intellectu angelico nec existetia nec appa-
rentiaz habet. ppter qd scienduz q intellectus noster
mouet a fantasmatis ita q intellectus agens coparat
ad fantasmata sicut lux ad colores. intellectus vo pos-
sibilis coparat ad ea sicut oculus ad colores ita q si-
cut oculus imutat a colore per lumē corpale. ita intel-
lectus possibilis imutat a fantasmate in virtute lumi-
nis intellectus agētis. frustra ergo ut videt ponitur
spes in intellectu possibili. Est enim in intellectu pos-
sibili ipsa intellectio siue ipse actuz intelligendi siue
ipse motus factus a fantasmate. sed q sint ibi spes in-
telligibiles que habeat care hi motu uel hi intel-
ctione uel actu intelligendi videtur oino uanum. naz
ut dicebat tota ca quare requirit spes a qua causetur
act intelligendi est qz res per seipiam no potest esse
presens ad canduz talē actum. sed licet res no possit
esse presens intellectui nostro per seipias. est tñ presens
per fantasma per qd mouet intellectus nostruz. frustra
ergo ponit spes intelligibilis in intellectu nostro cuz
sit fantasma in fantasia q in virtute luminis intellectus
agētis potest mouere intellectuz nostruz. imo hoc vide-
tur nobis fidem facere q in intellectu possibili nulla
sit species intelligibilis sed solum sit in eo intellectio
uel act intelligendi uel motus intelligibilis factus a
fantasmate: qz qntuqz habeam sciētia semp oportet
fantasmata speculari. qz si essent spes in intellectu
possibili videret q hi intellectus per spes quas habe-
ret apd se absq alijs fantasmatis posset se mouere
ad intelligendu. ppter qd sciendum q eade ca assi-
gnari pot quare fantasma non pot causare in intelle-
ctu ipsaz intellectioem siue ipsum actu intelligendi nisi
pri actu causet in eo spes intelligibilis. z qre sensibile
positu supra sensum nullu facit sensum. hoc est enim
fm phm comune sensui q sensibile positu supra sen-
sum no facit sensum. ipsuz ergo sensibile imediate no
potest causare ipsam sensatione siue ipsum actuz sen-
tendi in sensu. q si querat ca cu hoc coueniat oib sen-
sibus opz q hoc sumat ex eo qd est comune oi sensui
ppter qd scienduz est q comune est oi sensui q sensus
sit susceptiu speruz sine ma. In ipso ergo sensibili
sunt forme fm ee male z reale. In sensu vo fm ee intē-
tionale z sūtudinariu. est ergo hic modus imutatio-
nis sensus q sensibile primo imutat mediū z per me-
diū imutat sensuz. ppter qd spes sensibilis h3 triplex
ee. in organo. in medio. z in re sensibili. sz in re sensibili
h3 oio ee male. in medio h3 esse magis spālter z im-
maliter. in organo vo adhuc magis spālter z immal-
ter. ca ergo qre a re sensibili no pot imediate cari sen-
sus uel act sentiendi est qz a forma ut habet esse in re
sensibili z oino materiale non pot imediate cari for-
mante imaterialitatis qram reqrit sensus qui ma-
gis immaliter z magis est susceptiu sperum sine ma-
teria q mediū. dato ergo q sensibile imediate imuta-
ret sensum per illā imutatione sensus no sentiret. qz
illa imutatio no haberet tantā imalitatē qram req-
rit sensus. Opz ergo q phs fiat species in medio que

habebit esse magis materiale q̄ spēs in sensu ⁊ mīn⁹
 q̄ ipsuz sensibīle. Non enī nālīter itur ab extremo in
 extremū sine medio. ab esse ḡ nimis māli qd̄ hnt̄ q̄li
 tates sensibiles ut sunt in obiectis ad esse quodāmo
 multū imale qd̄ hnt̄ qualitates ille ut sūt in sensib⁹ nō
 itur sine eē medio ⁊ mō qd̄ā i mō māli qd̄ hnt̄ hī q̄li
 tates ut sūt in medio. Ex hīs aut̄ apit̄ nobis via q̄re
 fantasma nō pōt̄ īmediate care ipsaz itellectionē siue
 ipsuz actū intelligēdi in intellectu possibīlī nisi in eodē
 intellectu prius causet spēm intelligibīlē. nā fantas
 ma cū sit hīc ⁊ nūc nimis hz esse māle respectu eorū
 que sunt in intellectu. licet enī ea que sūt in sensu sint
 multū imālīa respectu eorū que sunt in sensibilib⁹. qz
 res sensibiles ualde sūt magis māliter in obiectis q̄
 in sensibus. attamē ea que sunt in sensibus sunt ualde
 māliā respectu eorū que sunt in intellectu. nā hz sen
 sus sit suscepti⁹ spēruz sine mā. ppter qd̄ supat̄ obie
 cta sensibīlīa que hnt̄ eē cū mā attū sensus suscipit cū
 pd̄tionib⁹ māe. ppter qd̄ multū deficit ab intellectu
 in quo suscipit̄ res abstracta nō solū a mā sed a cōdi
 tionib⁹. Redeam⁹ ergo ⁊ dicam⁹ q̄ fantasma respec
 tu eorū que sunt in intellectu ⁊ maxīme respectu act⁹
 intelligēdi habet eē ualde māle. ⁊ per p̄ns habet esse
 ualde impfectū in potētīa. Ipsa aut̄ intellectio ut ipse
 act⁹ intelligēdi in genere intelligibīlī hz esse multū
 pfectū ⁊ multū in actu. ab illo ergo extremo ut a fan
 tasmate in hoc extremū ut i actu itelligēdi nō itur si
 ne medio. i. sine specie itelligibīlī. spēs enī itelligibīlīs
 est media inter itellectionē ⁊ fantasma sicut spēs in
 medio erat media inter obm̄ sensibile ⁊ sensationem
 siue actū sentiēdi siue spēm ip̄ressā in sensu. oīem⁹ er
 go q̄ spēs intelligibīlīs nō habet eē ita potētīale sicut
 fantasma nec ita actuale sicut intellectio. hz habet eē
 mediū inter illa. Sz forte dices q̄ si nō itur ab extre
 mo in extremū sine medio oportebit dare aliquā vīr
 tutez mediā inter fantasiā ⁊ intellectū in qua receptaf
 illa spēs a qua creat̄ actus intelligēdi. sed hec obie
 ctio nulla est. inter affirmationē ⁊ negationē nō hīl ca
 dit mediū. Inter organicū ergo ⁊ nō organicū nō erit
 virtus mediā que nec sit organica nec non organica.
 forma igit̄ q̄diu est in virtute organica nimis habet
 eē potētīale ⁊ ip̄fectū respectu actus intelligēdi.
 Si ergo debet fieri transitus ab extremo ut a forma
 existēte in virtute organica in extremū ut in actū itel
 ligēdi per receptionē mediā: opz q̄ illa receptio fiat
 in virtute nō organica. sed nulla virtus cognitiua re
 ceptiua nō organica est in nobis nisi intellectus possi
 bilis. Est enim itellec⁹ possibīlis virtus cognitiua ⁊
 in hoc differt ab appetitu est receptiua. vñ differt ab
 intellectu agēte est nō organica. ppter qd̄ differt a sen
 su. In tali ergo virtute fiet illa receptio mediā p qua
 transit ad actū intelligēdi. spēs ergo intelligibīlis est
 receptio mediā inter fantasma ⁊ actū intelligēdi. non
 q̄ hī spēs sit in alīa virtute q̄ ipse act⁹. sed iō hēt rō
 nem medi⁹ respectu actus qz hī spēs intelligibīlis in
 genere intelligibīlī nō hz eē rei actuale ⁊ pfectuz si
 cut actus intelligēdi. hz ergo aliquā apparentiā rōne
 fantasmatis agētis in intellectu nostro quare in hī i
 ntellectu nostro nō ponat̄ spēs intelligibīlis. sed q̄ in i
 ntellectu angelico nō sint spēs intelligibīles ipsaz re
 rū nec apparentiā nec existētīā hz. nāz cū res ipse nec
 per seipsas nec per earū fantasmata possint eē p̄tes
 apud intellectū angelicū opz q̄ sint ibī presentes per
 earū spēs ut per hī spēs rerū moueat̄ intellectus an
 gelicus ad itelligēdū res. ¶ T agebat̄ aut̄ vna diffi
 cultas ex parte intellectus nostri. videlz quare intel

lectus noster indiget fantasmate ex quo habet apd̄ se
 spēm intelligibīlē. videt enī q̄ uel nō indigeat fantas
 mate si habet hī spēm. uel si indiget q̄ talē spēm nō
 habeat. ppter qd̄ scīēdū q̄ aīa cōiūcta corpi nō pōt̄
 se ita libere puertere supra se sicut si haberet eē a cor
 pore separātū ⁊ maxīme q̄diu corpus eius est corru
 ptibile qz ut dī in libzo sap. corpus qd̄ corūp̄it̄ aggra
 uat̄ aīam. ⁊ qz aīa q̄diu est cōiūcta corūp̄tibilī corpo
 ri nō pōt̄ se libere puertere supra spēs quas hz apud
 se. ut per hī cōuersionē detur aliqua actualitas ip̄ta
 spēbus intelligibīlībus per quā actualitatē fiat p̄ces
 sus in actū intelligēdi. oportet igit̄ q̄ aīa p̄uertat se
 supra fantasmate ex qua conuersionē tribuat̄ aliqua
 actualitas spēbus intelligibīlībus per quā actualitatē
 fiat p̄cessus in actū intelligēdi. Inde est ergo q̄ q̄tū
 cūqz aīa habeat apud se spēs intelligibīles ad huc in
 diget fantasmate. nō enim pōt̄ sine fantasmate specu
 lari. Qd̄ si hanc difficultatē uolumus magis philoso
 phice soluere uel si istā ⁊ eandē snīaz uolum⁹ per uer
 ba magis philosophica declarare. Dicem⁹ q̄ spēs in
 telligibīlis nō est in tāta actualitate qm̄ nō est cōiūcta
 actū intelligēdi in q̄ta est quādo est eē cōiūcta. Si
 ergo habet apud se spēm lapidīs ⁊ uult per hī spēm
 intelligere lapidē non poterit nisi spēs illa fiat in ali
 qua maiori actualitate ut possit p̄gredi in actū intel
 ligēdi in qua actualitate nō existit cū est a tali actu
 separata hanc actualitatez nō potest recipe nisi in fan
 tasmate a quo suscepit esse ⁊ ḡionem. certū est enī q̄
 ab illo eodē a quo generat̄ forma in eē suscipit̄ intēti
 ones ⁊ p̄fectionē. a quo enī generat̄ aliqd̄ calidū ab
 eodē p̄tingit̄ ipm̄ p̄fecti in calore. iō cū uolum⁹ actu
 intelligere oportet iteruz fantasmata speculari ut ab
 eodē fantasmate a quo suscepit spēs intelligibīlis eē
 ⁊ generationē suscipiat actualitatē ⁊ cōplementū ut
 possit p̄gredi in actū intelligēdi. Res enī q̄diu est cō
 iūcta suo fontali principio p̄fecti ⁊ cōpletius esse
 habet. Spēs ergo intelligibīlis q̄diu est cōiūcta fan
 tasmate illustrato ⁊ irradiato per lumen intellectus
 agētis tandū est in eē p̄fectiori ut possit ex se cau
 sare actū intelligēdi. sed statim cū desinit fantasma eē
 in fantasia nō ppter hoc desinit esse spēs in intellectu
 possibīli cū hī intellectus fm̄ p̄m sit loc⁹ spēruz ⁊
 per p̄ns sit p̄seruati⁹ ipsaz. sed licet nō totaliter de
 sinat eē spēs itelligibīlis desinēt̄ fantasmate attamē
 nō remanet in illa p̄fectionē in illo cōplemento in
 quo erat fantasmate existente. ide est q̄ nō potest spe
 cies illa ex se generare actū intelligēdi nisi iteruz fiat
 fantasma in fantasia ⁊ ipsa spēs per hī fantasma rur
 sus fiat in esse p̄fecto. Generare enīz nō est nisi per
 fectorum ⁊ maxīme generare actuz intelligēdi quid
 est quid p̄fectū in genere itelligibīlī nō nisi a specie
 habente esse p̄fectū fieri potest. Sz si aīa haberet eē
 separātū ut possit per lumē intellectus agētis libere
 se cōuerrere supra spēm absqz fantasmate: possit spe
 cies illa in virtute illius luminis generare actū intel
 ligēdi nec indigebit anima separata se cōuerrere ad
 fantasma. Modus tamen loquēdi phoruz fuit q̄ aīa
 nihil possit intelligere sine fantasmate qz non locuri
 sunt de anima nisi ut habet esse cōiūctuz corūp̄ti
 bili corpi. sed hanc materiam ulterius p̄sequi p̄es
 sens speculatio nō admittit. Sufficiat autem ad p̄es
 sens scire ut est per habitā declarātū q̄ negare speci
 es intelligibīles q̄tum ad intellectū nostrū habet ali
 quam apparentiā sed nō existentiā. sed q̄tum ad in
 tellectum angelicū nec apparentiā nec existentiā
 habet. ¶ Ostenso quomo negātes species suam po

De cogni. angel.

fictionē roborat et quod positio illa nec concordat cum dictis scōrū nec phōz. et declarato quod spēs negatē q̄tum ad intellectum angelicū nec apparentiam nec exntā hnt ut fm ordinē superius tactū psequimur. uolum⁹ adducere rōnes q̄ per habitū p̄naturalē absq̄ spēsibus nō possit angelus sua intelligibilia cognoscere. qd̄ triplici via declarabim⁹. Prima sumet. put ille habitus est in genere per se et directe. Scōa prout est in genere creato et determinato. Tertia vō. put considerat fm se. ¶ Prima via sic patet. nā nihil qd̄ est per se et directe in genere pōt representare sufficienter et in ppria forma aliqd̄ aliud nisi seipsus qd̄ sic ostenditur. Nam si qd̄ est per se in genere nō pōt aliqd̄ representare qd̄ sit in eodē genere cū ipso. nā semp gen⁹ dicitur uidit per oppositas dīas. vñū aut̄ oppositorum per se et in ppria forma nō potest esse sufficientes rō cognoscendi alterū oppositū nisi forte illud oppositū esset pura p̄uatio. p̄pter qd̄ nō haberet cognosci nisi per habitū. sed dū tñ utrūq̄ oppositorū dicat naturā aliquid vñū per alterū sufficienter et per se et pprie nō pōt. quicqd̄ est ergo per se in genere nō pōt sufficienter et pprie representare qd̄ est in eodē genere. et multomin⁹ representare poterit qd̄ est in alio genere. q̄ minorē cōueniētā hz cū hīs que sūt in alio gñe q̄ cū hīs que sūt in genere. pprio. opz aut̄ in hac mā reuertit ad illū qd̄ est supius declaratu. videlz q̄ ideo vna res loquēdo de reb⁹ existētib⁹ nō pōt aliā rem representare. qz oue tales res siue sint in eodē gñe siue nō. nō ab eadē idea nec ab eadem rōne in mente diuina sed ab aliā et alia sunt p̄ducte. ideo eē nō pōt q̄ in talib⁹ sufficienter et pprie vñū aliud representet. sed ut supra est diffusius declaratu nō sic est de reb⁹ ut sunt in pprio genere et ut hnt esse in mente angelica. nā ab illis eidē ideis a quibus p̄cesserūt res in pprio genere. p̄cesserūt et in mente angelica. et qz quecūq̄ vni et eidē sūt sūtia inter se sūt sūtia. oportet ipsas spēs in mentibus angelorū eē sūtitudines rerū in pprio genere eo q̄ hē et ille eadē dem rōnes imitant et earū dē idearū sunt similitudines. Dicem⁹ ergo q̄ sicut sensus est susceptiu⁹ specierum sine mā et sicut cera sumit similitudinē sigilli sine cupro sic multomagis res in mente angelica sunt fm esse magis formale. In seipsis vō fm esse materiale. quicqd̄ est enī per se in genere cū genus dicat mediū inter potētias et actū habet eē aliquo mō potētiale et māle ita q̄ ipsa intelligentia hz suū yleachi. i. suū māle. eadē ergo res ut hz eē reale et est per se in genere habet esse magis māle. ut est per spēm in intellectu habet esse magis formale. ex quo plane patet q̄ vna res per se in genere nō pōt representare rem aliam per se in genere existētē. tñ qz sunt diuersis p̄dite rōnibus. tñ etiā qz quelibet fm q̄ hī habet eē māle. qd̄ enim est rō cognoscēdi aliud opz q̄ sit formalis illo. id ergo qd̄ est rō cognoscēdi rez opz q̄ sit quedā formalis expressio rei qd̄ eē nō possit si utrūq̄ illorum per se eēt i gñe. et a diuersis rōnib⁹ p̄cessisset. ¶ Ponentes ergo per hitum p̄naturalē cognoscere angelū res albas qz oia hitus dicit rez aliqua per se in gñe nō hnt tāle pōt sufficienter eē representatiuū rerū. ¶ Ex hīs aut̄ apparere pōt quare diuina eētia nō pōt ab aliquo cognosci per spēs nec per aliqd̄ aliud q̄ per se ipsas qz nihil est formalis ea. ex hoc etiā patere pōt q̄re cū angelus per spēm quā hz apud se cognoscit eētā alteri⁹ angeli. q̄re ille alter angelus nō pōt per eētā suā illā spēm cognoscē. qd̄ et supra diffusius dīxim⁹ nā angel⁹ i seipso qz hz eē reale et p se i gñe tō hz eē magis māle et pōle. s; ut e p spēs i mēte alii⁹ angeli ibi est

fm magis formale. et qz semp id qd̄ hēt esse formale est ratio cognoscēdi id qd̄ habet esse magis materiale. Ideo species est ratio cognoscēdi eētā nō eōuerso. Ex hoc etiā colligit fort⁹ argumētū q̄ nullo mō habitus nec aliq̄ res per se in genere potest eē alteri⁹ rei sufficienter representatiua. Nā si eētia vni⁹ us angeli qz est res per se in genere et hoc mō cōsiderat fm eē quodā mō materiale. et ideo nō potest representare spēm existētē in mēte alteri⁹ per quā ab illo angelo cognoscit. tñ ipsa eētia et illa spēs ab eadē idea et rōne p̄cesserūt multomagis vna res per se in gñe rē aliā que ea rōe et idea alia est p̄ducta sufficienter et p se representare nō pōt. ¶ Scōa rō ad hoc ideo sumit ex eo q̄ habet. Ille est in genere determinato. nam ideo cōmuniter dī q̄ eētia diuina pōt oia representare. et pōt esse rō cognoscēdi oia et pōt deus per suā eētā oia cognoscere. qz eētia illa nō est determinata ad aliqd̄ genus. p̄pter qd̄ cōmuniter dī q̄ si esset ad aliqd̄ gen⁹ determinata oia alia representare nō posset nec posset eē ratio cognoscēdi oia per se pprie et distincte. ergo cū ille hitus cōnālis angelo sit aliqd̄ determinati gñis ul̄ aliter nō eēt qd̄ creatū nō poterit eē rō oīū corū que angelus est apt⁹ nat⁹ cognoscere. nec ualeret siqd̄ diceret q̄ nō eque p̄imo s; quodā ordine hī hitus est rō cognoscēdi oia. reputat enī rei determinati gñis q̄ sit rō cognoscēdi oia que sūt in generib⁹ oib⁹ quocūq̄ mō ponat talis cognitio. qd̄ enī per se determinat ad vñū gen⁹ solū per accēs posset eē rō cognoscēdi que sūt in diuersis gñibus. s; hoc nullus diceret q̄ angelus cognoscit aliqd̄ que sunt in aliquo gñe per se et oia alia cognoscit per accēs. debem⁹ enī saluare quō angelus p se et directe distincte cognoscit ea que sūt in gñib⁹ oib⁹ qd̄ p aliqd̄ qd̄ sit per se in gñe fieri nō posset. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex ipso hitu fm se. nā in intellectu nō ponim⁹ hitū et spēs. s; hitū p̄pter ipaz pōm. spēs p̄pter ipm obm. hit⁹ enī hitat potētā. spēs vō representat obz nō est enī hit⁹ ipsa spēs. s; hitus aggrātus ex actib⁹. ut sicut ex frequēti cūbaritate hitus p se et directe rōnādu et sim⁹ cūbaritate ita ex frequēti agere hitat potētā et aggrāat inde hit⁹ inclinās potētā in illū actū. Non est ergo hitus representatiu⁹ rei nec sūtudo rerū. s; est hititas potētē ad siles actus. Unde est ergo q̄ ponim⁹ hit⁹ nō solū in potētis cognitius s; et in appetitiuis cū tñ nō sint sūtitudines rerū in potētā appetitiua s; in cognitua. cū q̄ cognitio sit p affilitōne opz in ipso angelo eē uel ipsas res uel sūtudines representatiuas rerū. et qz hit⁹ est ad hititādū potētiaz nō ad representandū obm hit⁹ p̄nālis in angelo posset hititare potētā intellectuā angeli. s; nō posset representare obm sine qua representatiōe cognitio rez esse nō posset. nullo g mō possum⁹ saluare quō angelus cognoscat res nisi in eo sint spēs representatiue rez. ¶ Hīs declaratis restat ultimo soluere illas nouē rōnes per q̄s ponētes hitus p̄nālem negabāt spēs. nā cū primo dī q̄ obm vñū intellectui sicut cognitū cognoscit. nō sic forma māe. s; spēs vñū ei sic forma māe. tō nō pōt supplere vicē vñū obm. hec rō q̄tū nobis videt nō p̄cludit intēnū. s; petit sibi quādā difficultatem soluē. nā cū hit⁹ cōnālis vñū intellectui sic forma materie illud idē icōueniēs qd̄ arguūt de ipse arguem⁹ et de hitu. p̄pter qd̄ scētū q̄ ut in qōnib⁹ p̄cedētib⁹ tāgebāt per se requir spēs ut suppleat vicē obm. qd̄ enim ipz obm faceret si eēt p̄sens intellectus hoc facit ipa spēs ut est representatiua obm. vñ et cōmuniter dī q̄ act⁹ intelligēdi nō p̄cedit ab intellectu et specie tanq̄ a

mā z forma sed tanq̄ a duob⁹ agētib⁹. nō enim pcedit a spē nīsi ut supplet vicē obiecti. Sed q̄ spē illa ifoz met intellectū hoc quodamō accidit. Si enī illa spec- es que est silitudo obi possēt existē in intellectu absq̄ eo q̄ ibereret sibi: multomagis z fort⁹ cāret actū in telligēdi in intellectu per quē itelligeret obm. cōsidera bat ergo rō q̄ est per acciō. ¶ Qd̄ vō scdo dicebat: q̄ q̄ spē illa imp̄ssa est qd̄ singulare z sīgtrū. obiectū aut̄ intells est use. dici debet q̄ nec ista rō cōcludit. p̄ positū. nā z hitus ille qd̄ p̄ticulare est. oporteret enīz si hitus deberet ducē in cognitionē obi quātūcūq̄ sit ab agēte supnālī creat⁹. q̄ talis sit ille hitus ac si eēt gñar⁹ per act⁹ ab obiecto. ergo sicut arguebat de spē q̄ nō possēt gñari ab obiecto nisi hīc eē sīgtrū z sin- gulare: sic arguem⁹ z de hitu. Nō videmus aut̄ rōnē nec cām q̄re. p̄pter hoc debeat negari spē z ponī ha- bit⁹. querit ergo hec rō difficultatē quādā sibi solui s̄z p̄positū nō cōcludit. p̄pter qd̄ sciēdū q̄ ea que sūt in itellu pnt̄ cōsiderari s̄m se. uel ut sunt rep̄ntatiua rez s̄m se enī opz q̄ sint qd̄ sīgtrū z singulare: siue habe- at eē reale siue intentionale. z ut hāc difficultatē ad p̄- positū adaptemus: dicem⁹ q̄ spē itelligibīlis cuz sit cāta a fantasmate p̄ticulari pōt eē rep̄ntatiua rei nīsi nō rōne fantasmatis cāntis sed rōne itellō recipientis eo enīz ip̄o q̄ itellō recipit spēm absq̄ hīc z nūc: opz q̄ spē illa ducat in cognitionē rei ut nō est hīc z nūc. z q̄ res sic cōsiderata est usq̄: nō est incōueniēs q̄ spe- cies cāta a re p̄ticulari ducat in cognitionē rei valuer- salis. deficit ergo rō facta quātū ad itellm nīm. s̄z ma- gis deficit quātū ad itellm angelicū. nā p̄e obiectū in- tellect⁹ angelici nō est use nec p̄ticulare: sed est res to- ta s̄m suū totale eē. z coīter dī q̄ sicut ideo in mēte di- uina sunt cātiue rerū s̄m suū totale eē. videlicet s̄z for- mā z mām. sic spē imp̄sse in angelo ab ideis illis sūt rep̄ntatiue rerū s̄m suū totale eē. ¶ Qd̄ vō tertio di- cebat q̄ spē nō facti rē eē p̄ntē sed magis econuerso res p̄ntā cat p̄ntiā. hoc ideo dicit⁹ z de hitu. non q̄ plus arguit illa rō de spē q̄ de hitu. imo sequēdo eorūz di- cta plus arguit de hitu q̄ de spē. cū videant ipsi dice- re q̄ hitus ille cōnālī plus depēdeat a reb⁹ q̄ spē. hec ergo tertia rō nō arguit p̄positū sicut nec aliē. sed querit sibi quādā difficultatē solui. p̄pter qd̄ sciēdum q̄ facē rē eē p̄ntē pōt eē dupl̄r. uel in gñe rep̄ntantis. uel in gñe entitū. In gñe aut̄ entitū res magis facit ad p̄ntiā spēi q̄ econuerso: eo q̄ res cānt p̄ntiam spēi non ecōuerlo. Sed in gñe rep̄ntatiōis spē magis facit ad p̄ntiā rei q̄ econuerso. Nā spē magis p̄ntiālī rep̄ntat rē eo q̄ hēt esse formali⁹ q̄ res si rep̄ntet spēm eo q̄ hēt eē mālūs. Dicebat enī sup̄ q̄ semp̄ hūc eē ma- gis est rō cognitōnis: z per p̄ntā est magis rep̄ntatiū ¶ Qd̄ autem addebat in cadē rōne de agēte supnatura- li est declaratiū nīsi p̄positū. nā sicut spē cāta a re in gñe rep̄ntatiōis facit ad p̄ntiā rei magis q̄ econuer- so. sic si per agēte supnāle cāret hī spē z cōseruaret i eē p̄ntiālī rep̄ntaret ipsas res. res ergo hītes spē in itellū angelico cognoscunt ab eo z sunt p̄ntes ei non per eētā sed per rep̄ntatiōē. ¶ Qd̄ vō dicebatur q̄to de infinito. videlicet q̄ oporteret angelū hēre infi- nitas spē ut possēt oīa sua cognoscibīlia cognoscere. nō videm⁹ nec rōnē nec cām q̄re si angelus cognoscit per spē oporteat eū hēre infinitas spē ut possit cog- scibīlia diffinitē cognoscē. z cū cognoscit hī cognosci- bīlia diffinitē per hitū nō oporteat eū hēre infinitos hit⁹. ponim⁹ enī in angelo non vnā spē sed multas. ipsi aut̄ nō ponūt nisi vnū solū hitū. ad qd̄ vn⁹ solus hit⁹ possit diffinitē rep̄ntare oīa cognoscibīlia ipsius

angeli: z nō possint hīc multe spē itellō nī nō capīt. ergo z hec q̄ta rō sicut z aliē rōnes nō cōcludūt intē- tū. sed querit sibi q̄sdam difficultates solui sicut z aliē rōnes. p̄pter qd̄ sciēdū q̄ angelus nō hēt spē factō- rū fiēdoz z possibīliū fieri. vn̄ lz possibīlia fieri sunt i finita ēt s̄m spēm. facta aut̄ z fiēda nō s̄m s̄m spēz ideo nō opz in angelo ifinitas spē eē. ¶ Qd̄ vō ad- debat de nūis dici pōt q̄ angelus pōt sp̄ plres itelligē spē nūoz z semp̄ plures absq̄ eo q̄ heat apud se in- finitas nūoz spē. Nā spē nūoz que uadūt in infi- nitū cānt ex diuisione cōtinū. Nā dicē p̄tinūū est addē ad nūz ut. pbat in. 3. phisi. s̄z p̄stat q̄ angelus nō itellit cōponēdo z diuidēdo sed intellecto s̄bō itelligit p̄e- dicatū z passiones s̄bī. cū ergo p̄a passio cōtinū sit q̄ diuidat in ifinitū itelligēdo cōtinū pōt itelligē hanc passioē ei⁹ z sic itelligeret cā sicut est passio eius: nō aut̄ est passio ei⁹ in facto eē ut q̄ cōtinū aliquādo sit actu diuisum in ifinitū. sed est passio ei⁹ in fieri. qz pōt semp̄ diuidi z hoc in ifinitū. angelus ergo itelligēdo cōtinū poterit itelligē ip̄m semp̄ diuidi z hoc in infi- nitū. nunq̄ tñ itelligeret ip̄m actu diuisum in ifinitū z qz quāto plus itelligit ip̄m diuidi tāto itelligit plu- res pres ei⁹ z per p̄ntā itelligit maiorē nūm z plures spē nūoz. ideo semp̄ angelus pōt itelligē plres spe- cies nūoz z semp̄ plures z hoc in ifinitū. nunq̄ tñ in- telligeret actu ifinitas spē nūoz. ergo ex sola cog- nitōe cōtinū z hīdo apō se spēz solū rep̄ntatē p̄tinūū: pōt quot vult itelligere spē nūoz itelligēdo p̄ta- tea cōtinū. ¶ Qd̄ vō addebat de figuris soluemus z q̄ pōt itelligere quot vult spē figurarū absq̄ eo q̄ hēat ifinitas figurarū spē. Nā oīs figura uel est re- gularis uel irregularis. nō opz aut̄ q̄ hēat apō se spe- cies figurarū irregulariū qz tales pnt̄ cognosci per re- gulares sicut p̄uatiō per hitū. Rursus figura regula- ris diuidit in circularē z angularē. p̄pter itellm figu- rarū circulariū nō opz q̄ hēat spē ifinitas apud se. qz circuli siue eq̄les siue maiores siue minores s̄m q̄ circuli nō differūt spē. linea enī recta ab alia linea re- cta siue sit maior siue minor siue equalis s̄m q̄ linea non differt specie. z qd̄ dicimus de linea recta dicem⁹ z de circulari. Nam sicut in qualitātibus magis z mi- nus non diuersificāt speciem: ita z in quātātibus ma- gnum z paruum nō diuersificāt speciem. Quadratus circūpositum gnomone crescit quidem sed nō est alte- ratum s̄m specie. Si ergo dubium est inquisito hoc: erit. p̄pter figuras regulares rectilīneas que uadunt in ifinitum. Sed p̄pter hoc non oportet angelū ha- bere ifinitas species. Nam triangulus est p̄ncipiū omnium figurarum rectilīnearū. habēdo autēz apud se speciem trianguli potest itelligere quot vult trian- gulos: z per consequens potest itelligere quot vult species figurarum. Nam itelligēdo duos triāgulos adinulcem cōiunctos itelliget quadratum addat ei tertium triāgulū itelliget pentagonum. addat sibi quartum triāgulum itelliget exagonum: z sic semp̄ per additionem triāguli itelliget nouam spēm figu- re. ¶ Qd̄ vō quinto dicebat: q̄ cum species illa sem- per informet intellectum. dubium erit quid reducat i- lectum de potentia in actum. patet q̄ in hoc dubi- um est etiam de habitu. Nam z habitus ille cōnatura- lis semper informent intellectum: ergo uel semper erit intellectus in actu per habitum: uel nunq̄ erit: cuz ha- bitus quantum est de se semp̄ eodem mō se habeat: qz semp̄ actu informent. queret ergo hec ratio sicut z p̄cedentes difficultatem quādam solui. dici ergo potest q̄ reducat intellectus in actum a specie quō

De cogni. angelorū

hēt se per intentionē uolūtatē cōuertētis se sup ipsam
vñ 7 Aug⁹ in libro de trini. multoties hāc sententiā
pferit q̄ cū a spē que est in memoria informat intelligē
tia q̄ est ibi uolūtas nectēs. Sed spē que est in me-
moriam est spē intelligibilis. Informatio intelligentie
est act⁹ intelligēdi cārus ab illa spē. cū ergo hoc fiat p
uolūtatē nectētē p̄ quō intellect⁹ reducitur in actū per
spēm intelligibile: q̄ hoc fit per uolūtatē cōuertētē
se sup illā spē: per quā cōuertētē gñat act⁹ intelligē
di 7 vnū 7 nectit talis act⁹ cū spē a qua cātur. **Q̄d**
vo. 6. dicebat q̄ sola eētia diuina pōt eē rō intelligē
di se 7 alia: q̄ sola illa est alioz creatrix. p̄ q̄ hec rō
nō cōcludit intētū: q̄ nō plus arguit cōtra spēm intelli-
gibile q̄ cōtra hitū: imo si bñ aduertim⁹ nō solū non
pcludit intētū 7 ppositū: imo oppositū: q̄ magis argu-
it cōtra hitū q̄ cōtra spēz. vult ergo hec rō difficul-
tatē hanc sibi solū: videlicet q̄ spē in mēte angeli
pōt eē rō intelligēdi aliqd alterū: 7 quō pōt aliqd al-
terū repñtare cū nō sit alicuius rei creatrix. sed cum
nec hit⁹ q̄d ponit in mēte angeli sit alicui⁹ creatiuus:
queremus quō ille possit eē rō intelligēdi aliqd aliō.
Dicem⁹ ergo q̄ aliq̄ duo pñt se sic hēre q̄ vnū pōt eē
rō intelligēdi aliud. uel q̄ vnū est pductiuū alteri. ut
q̄ ambo sunt pducta a tertio. eētia enī diuina est rō
intelligēdi res q̄ est cāriua rerū. spē intelligibilis in
mēte nra est repñtatiua rerū: nō q̄ sit reruz cā: sed q̄
est a reb⁹ cāta. spē in mēte angeli est repñtatiua rerū:
nō q̄ vnū sit cāriū ab altero: sed q̄ ambo sunt causa-
ta a tertio. ut q̄ ab eadē idea pcessit res fm ppriam
formā in ppria nā: 7 fm spēm intelligibile in mente an-
geli. ideo pōt vnū repñtare alterū. Sūt enī aliq̄ duo
filla: nō solū si vnū sit factū ad similitudinē alterius. sed
et si ambo sint facta ad similitudinē tertij. Et ideo bñ di-
cebam⁹ q̄ hec rō magis est cōtra hitū q̄ pro habitu.
Nā si ponat hitus cōnālis in mēte angeli ille nō erit
creat⁹ a reb⁹ nec creatiuus reruz nec et erit creat⁹ ab
eadē idea cū ipsi reb⁹. nā cū sit quedā res per se in ge-
nere opz ipm ab idea alia pcessisse. nō enim due res
per se in gñe ab idea eadē uel ab eadē rōne sunt condi-
te. sed singula talia iuxta Aug. sniam pprijs rōnibus
sūt pducta. hitus ḡ ille nō poterit repñtare aliquā ali-
am rē q̄ nō est pduct⁹ ab eadē idea cū aliq̄ alia re. sed
spēs hoc poterit ut eē pōt per hita manifestū. **Q̄d**
vo. 7. dicebat q̄ si a spē illa pcederet intelligere tūc se
hēret intelligere ad illā spēm sicut lucere ad lucē: 7 q̄
nō pōt lux nō lucere: nō possit illa spē nō cāre actuz
intelligēdi. p̄ q̄ lz potētia nāles sunt ad vnū tm. poten-
tie rōnales iuxta sniam p̄ b̄ in. 9. meta. sunt ad opposi-
ta. Uolūtas ergo est oña sui act⁹. ipsa enī facta i actu
per finē mouet se pro libero arbitrio ad ea que sūt ad
finē. ea ergo que sūt subdita uolūtatē sūt ad hoc 7 ad
oppositū. ut uolūtas delibet faciedū. 7 q̄ spē in
telligibilis in mēte angeli sunt subdite uolūtatē quan-
tū ad cāndū actū intelligēdi: q̄ nō pñt hit⁹ actū causa-
re nisi uolūtas se cōuertat sup ipsas. ideo intelligere ip-
sius angeli est uolūtatē 7 spē intelligibilis nō semper
cāt actū intelligēdi: imo hec rō nō cōcludit intētū q̄ nō
plus est cōtra spēm q̄ cōtra hitū. Illō idē arguerem⁹
de hitu 7 opteret eodē mō solū: sicut solūm⁹ de spē
recurredo ad uolūtatē. bñ ergo dictū est q̄ rō non cō-
cludebat intētū sed p̄cebat sibi dissolui difficultatez
illā quā solūm⁹. **Q̄d** vo dicebat. 8. q̄ spē intelli-
bilis est aliqd iformāo intellectū sicut accūs iformat
sōm: ex quo cōcludebat q̄ act⁹ intelligēdi 7 ea que cir-
ca ipm ponim⁹ eēt magis aliqd in gñe entū q̄ in ge-
nere intelligibilū. p̄ q̄ hec rō nō cōcludit intētū: q̄

hit⁹ magis se hēt ut accūs cū sit aliqd per se in gñe ac-
cidētis. dicem⁹ ergo q̄ spē illa dupl⁹ cōsiderari pōt
videlicet ut est informatiua sibi: uel ut est repñtatiua
obi ut iformat sōm 7 ut est aliqd inherens intellectū
hoc accidit sibi: q̄ si nō inherens uel si obi per seipm
posset ibi eē: multo magis posset cāre in intellectu actū
intelligēdi. Sed q̄ repñtatiua obi hoc est per se pmo
mō spē intelligibilis 7 act⁹ intelligēdi ut pcedit ab ipa
sunt aliqd in gñe entū. scdo mō sunt aliqd in gñe intel-
ligibilū. hāc aut difficultatē petebat sibi solū rō sed
nō cōcludebat intētū. **Q̄d** vo. 9. dicebat q̄ intelli-
gere nec eēt mot⁹ ab aia nec ad aiam: sed eēt q̄d abso-
lutū. hec rō nona eadē difficultatē hēt cū 8^a. nā intelli-
gere ut est aliqd in gñe entū 7 ut p̄gredit a spē intelli-
gibili solū ut est iformatiua sibi dicit q̄d absolutū. S3
ut est aliqd in gñe intelligibilū 7 ut p̄gredit a spē ut
est repñtatiua obi sic dicit q̄d redēs in obi 7 dicit q̄d
ad obi relatū. 7 sic solute sūt difficultates tacte 7 de-
clarata est vītas circa questū.

AD primum dicēdū q̄ spē itelli-
gibilis req̄rit in mē-
te angeli rōne obi. 7 q̄d arguit q̄ obiectū est
q̄d abstractū. dicit debet q̄ spē intelligibilis req̄rit rō-
ne obiecti. p̄pter duo. pmo si nō sit q̄d abstractū 7 nō
sit q̄d per se intelligibile: 7 sic req̄rit spē intelligibilis
ad intelligēdū māta. Scdo si ipm intelligibile nō pos-
sit per se eē in intellectu: 7 sic pōt req̄ri spē intelli-
gibilis ad intelligēdū imālia. nā quātūcūq̄ angelus sit q̄d
imāle 7 q̄d abstractū: tñ q̄ nō pōt per se eē in mēte al-
terius angeli: opz q̄ sit ibi per spēm 7 q̄ per spēm in-
telligat ab ipso. **Ad 2^m** dicēdū q̄ intellect⁹ nō nō po-
test intelligē sine spē intelligibili ut patuit in solone p̄nci-
pali. quare aut indiget fantasmate cū hēat apō se spēz
intelligibile in eadē solone declaratū est. **Ad 3^m** di-
cēdū q̄ exp̄tētia est de ipso actu. sed hita exp̄tētia de
actu accipim⁹ exp̄tētia de forma a qua p̄gredit actus.
exp̄timur aut in nobis q̄d intelligim⁹. 7 ex hoc inuesti-
gam⁹ spēm intelligibile per quam intelligim⁹. **Ad 4^m**
dicēdū q̄ act⁹ p̄fect⁹ 7 actus nobilis in quō egredit
ab habitu nō tollit spēm. quātūcūq̄ enim intelligamus
per habitū habitātē potētia. opz nos tñ semp habe-
re spēm intelligibile repñtatē obiectū. nō p̄bat ergo
hec rō q̄ in angelo nō sit spē intelligibilis: sed videt
arguere q̄ sit cū specie intelligibili sit ibi 7 habit⁹: nec
hoc sufficēter cōcludit: q̄ nō est sile de intellectu nro
quī uadit de imperfecto ad p̄fectū. 7 quē opz habitari
ad hoc q̄ facilliter p̄gredit in actū. q̄ nascit sicut ta-
bula rasa 7 in potētia. 7 de intellectu angelico qui cre-
atus est plenus 7 in actu 7 qui nō hēt ineptitudinem 7
repugnatiā ad intelligēdū: nec uadit de imperfecto ad
p̄fectū sicut intellect⁹ nro. **Ad 5^m** patet solo per iaz
dicta q̄ eadē solone hēt cum q̄to. **Ad 6^m** dicēdū
q̄ illa diuīssio p̄bi q̄ in aia sunt potētie habit⁹ 7 passio-
nes nō cōprehēdit oia que sūt in aia. q̄ i aia est actio
intelligibilis 7 est actio uoluntatis: 7 est it̄ delectatio
que cōsequit actionē intelligibile 7 tñ talis actio 7 ta-
lis delectatio nō sunt passiones cū sint etiā in angelis
7 in deo. q̄ intelligere diuinū est ualde quid delecta-
bile 7 uoluptuosum ut dicit in. 12. metaph. nec etiam
sunt habitus nec sunt ipse potētie. ea ergo que enume-
rat p̄ba cōprehēdit solū ea que sunt p̄ncipia actuz
nō simplr sed solū ex pte appetitus. ex parte enim ap-
petitus nihil est p̄ncipiū actionis nisi ipsa potētia ap-
petitiua uel passio uel habit⁹. nō ergo per hoc exclu-
dit spē intelligibilis que nō se tenet ex pte appetitus
sed ex parte intellect⁹. **Ad 7^m** dicēdū: q̄ habitus

scialis est inclinatus et repñtatiuus, sed inclinatus est rone sui: qz ois hit' quatuor est de se est inclinatus in similes act'. sed repñtatiuus est rone spñi. Ideo si ponem' habitũ sic repñtatiuũ in angelo cogemur ibi ponere et spñm. Et ut pleni' solvam' argumētũ dicemus q' hec rō nō excludit spñm nec cōcludit q' sit sibi hitus, diceret enī aliq's q' idiget angelus aliquo repñtate obm. Sed cū nō hēat difficultatē in suo actu nō arguit rō q' idigeat hitu hiltatē potētis et iclinet eā ad siles act'. ¶ Ad 8^m dicēdũ q' nō est sile de actōe nāli et de actione itelligibili: qz actio nālis fm q' hī' dicit aliqd in aliquo si nō sit trāsītis, uel aliqd ab aliq' si sit trāsītis. Sed actio itelligibilis nō solũ dicit aliqd in aliquo ut in intellectu, sed dicit aliqd repñtatiuũ ali cuius uidelicet obiecti, et ideo nō quilibet forma pōt eē sufficiens rō actionis itelligibilis nisi sit uel ipsa forma obiecti si possit ipm obm eē pñs, uel sit forma repñtatiua eius, hī' aut nō est hitus sed spēs itelligibilis. ¶ Ad 9^m dicēdũ q' nō est sile de forma ignis respectu actionis ignee, et de forma intellectuali respectu actionis itelligibilis. Nā actio ignea est determinata ad unũ aliq'd genus, ideo pōt ab vna forma causari: s; actio itelligibilis extēdit se ad obta cuiuslibet gñis, ideo vna et eadē forma creata nō pōt esse sufficiens rō ad itelligēdũ oia. ¶ Ad 10^m dicēdũ q' si angelus per suā eētā itelligeret oia eēt act' purus, iō eēt creator oium, sed itelligēdo per spñm nō est actus purus: immo est quid cōpositum: et est in potētia ad eē: ideo non potest esse alicuius creator.

Quinto querit utrũ spēs itelligibilis exñs in mēte āgeli possit mouere intellectũ eius ad itelligēdũ, et videt q' nō, qz si moueret uel moueret ut finis uel ut efficiens, nō ut finis qz tale mouēs est distinctũ fm eē a modo: nec ut efficiēs: qz accñs nō hēt rōnem efficiētis respectu sibi. ¶ P. si angelus moueret seipm ad itelligēdũ per hī' spñm eēt simul mouēs et mot', et per pñs eēt sīl actus et potentia, sed hec sunt opposita nec sīl eidem cōcentre pñt: ergo rē. ¶ P. intentionale nō pōt pducere id qd est reale: qz tūc ageret ultra suaz spñm: sed spēs itelligibilis hñt eē intentionale, act' itelligēdi vī det hēre eē reale, ergo rē. ¶ P. posteri' nō hēt cālitate respectu pñs, ergo spēs itelligibilis que est posterior ipso intellectu nō poterit aliqd cāre in ipso intellectu: et per pñs nō poterit mouere intellectũ ad itelligēdũ. ¶ P. si spēs moueret intellectũ ad itelligēdũ hoc nō eēt nisi altero duoz modoz, uidelicet uel qā spēs per se et tanq' pñcipale agēs moueret intellectum uel qz obm per spñm cāret talē motũ, pmo mō nō: qz si spēs per se moueret eēt ibi pñcipale agēs et per pñs assimilarē intellectũ sibi et nō ipsi obm, et si hīc esset intellect' pñs tēderet in cognitionē spñi q' obī qd falsum est. Rursus dici nō pōt q' talis mot' fiat qz obm moueat intellectũ per spēs: qz nihil agit per formā que est in alio, sed vnuqdq; agit per formā que est in seipso, obm ergo nō poterit mouere intellectũ per spñm in itelligibile que nō est in ipso. ¶ P. si spēs itelligibilis moueret intellectũ cuz intellect' hēat apud se plures spēs qua rōne moueret vna spēs pari rōne moueret et alia, ergo uel oēs spēs suū mouebūt intellectũ ul' i uli mouebit ipm, sed nō est dare q' oēs siml: ergo nulla. ¶ P. spēs semp est apta nata mouē: qz semp i format et semp repñtat obm, ergo uel semp mouet uel nunq' mouet, sed dicebat q' hoc est ex pre uoluntatis q' aliqñ moueat: aliqñ nō moueat. ¶ Contra: qd d' dēmi nat aliqd in agēdo illud est pñcipale agēs: et per conse

quēs est pñs in agēdo, si ergo actio uolūtatis dēmiaret intellectũ ad itelligēdũ: tūc nāliter pñs aliqd uel let q' itelligeret, hoc aut est falsum: qz bonũ apphēsiuz est obm uolūtatis, et nihil possumus uelle nisi cognitũ. Inuisa enim fm Aug^m diligere possumus: sed icognita nequaq'. ¶ P. si intellect' itelligeret per spēs prius oposteret q' itelligeret relationē spñi ad obm q' itelligeret obm, sed itelligē relationē ad obiectũ hoc est etiā itelligere obiectũ, ergo ex hac ppōne sedatur pdictio: uidelicet q' pñs itelligat obm q' itelligat qd est impossibile. ¶ P. si aliqua ratio est quare spēs itelligibilis pōt mouere intellectũ, ista erit qz ipsa quātũ est de se semp est in actu et semp est apra nata mouere, et ideo hoc mō mouebit. Sed nos videmus q' intellectus agēs semp est aprus nat' mouere itellectũ possibile: qz semp irradiat sup fantasmata et tam nō ppter hoc mouet ut apparet in somnis: ubi est fantasma in actu intellect', tñ nō est in actu, imo impedif eius actio itelligēdi, nō ergo ualet argumētũ hoc est aptũ mouere: ergo mouet, spēs ergo itelligibilis quātũcũq; sit apta nata mouere itellectũ nō ppter hoc mouebit ipz. ¶ In pñtũ est qd f3 pñ^m in. 12. meta. foza rei que est in itellu est mouens desiderũ, sed illd qd mouet nos ad desiderādũ aliqd mouet nos ad itelligēdũ id: qz aliter non possemus desiderare ipm ut in itellz aut cognitũ: q' rē. ¶ P. cuiuslibet effectui rīdet pñs cā: ergo opationis itells uel itelligibilis erit aliq' per se et pñs cā, sed hec rō nō erit intellect' agēs: qz pñs opatio sua est irradiare sup fantasmā, nec etiā in itellect' potētialis: qz illa est potētia ad itelligēdũ, discurramus aut per singula nō inueniem' nisi species itelligibile que possit eē hī' per se et pñs cā et sic in intellectu nro spēs itelligibilis mouet ipsum ad itelligēdũ: multo magis hoc erit in intellectu angelico ubi spēs sunt magis in actu q' in intellectu nro. ¶ P. species itelligibilis ad intellectũ cōparat sicut forma ad mām, sed mā pōt agere et agit per formā, ergo itellectus pōt itelligere et itelligit per spñm itelligibilez qd nō eēt nisi spēs itelligibilis moueret ipm ad itelligēdũ: ergo rē.

Respondeo dicēdũ q' tota difficultas huius qōnis in hoc uidet cōsistere, q' qz hitibus pñtibus in mā cessat mot' ut oīn p' de gñatione cā de actione et passione. Ideo pñtibus spēs in intellectu cessabit mot', nō ergo per illas se mouebit intellect' ad itelligēdũ, ut ergo bñ appeat vītas huius qōnis in hac qōne hoc ordine pcedem'. Declarabimus enim dñque, qz pmo per ea que videmus in istis sensibilib' in grauib' et leuib' quō mouētur per grauitatē aut per leuitatē quō hñt apud se: de clarabim' quō itellect' mouet se ad itelligēdũ per species itelligibiles q's apud se hēt, hīc enim est ordo q' si de itelligibilib' uolumus aliqd scire opz nos p hec sensibilia manuduci. Secōdo qz ex hoc uidet sed q' idē seipm moueat ex quo itellect' per spñm itelligibilem seipz mouet. Declarabim' q' demāto quā facit pñs in. 8. phis. uidelicet q' oē qd mouet ab alio mouet, hūc ueritati nō cōtradicit. Tertio ostēdemus q' motus quo angelus mouet seipm aliquo mō assimilat motui quo graue seipm mouet et quo aiatũ seipsum mouet. Quarto ad maiorē declarationē ppositi manifestabimus totũ modũ itellectionis angelice: quō pōt seipz mouere ad itelligēdũ. Ostēdem' enim q' aliquo mō mouet seipsum nāliter: et aliquo mō uolūtate. Quinto et ultimo adducemus rationes ad declarandũ ppositum, ¶ Propter pñm scēdũ: q' ipsius

De cogni. angel.

motus grauis uel leuis opz nām eius eē cām z pncipi-
um. nā ex quo mot⁹ grauis deorsum est qdā accidēs
nālīter cōueniēs graui opz qz ipsa nā grauis sūt huius
accētis nālīs per se cā z pncipiū. nā ut dicit in p^o phisī
coz. mā subiecta cū forma est cā oīum accētū que fi-
unt in ea: qd potissime intelligēdū est quātū ad accēt-
tia nālīa de qbus certū est qz fluūt z deuiant ab ipsa nā
inde est qz phisī in 2° phisī. describēs nām dicit qz est
pncipiū mot⁹ z detis et⁹ in quo est per se z pmo nō
fm accētis. ipse ergo mot⁹ deorsum qd ut dicebat est
qdā accētis nālīter pns formā grauis ab ipsa nā gra-
uis hēt eē tanq̄ a per se pncipio z cā. hēt ergo i se gra-
ue vñ mouet deorsum: nō tñ ppter hoc dī per seipm
deorsum mouet. sed dī hoc hēre a gñante. nā illud idē
agēs qd dat formā dī dare oīa accētīa que psequunt
ad formā. uel qz idem est illud idē agēs qd dico nā dī
dare oīa accētīa que psequunt nām. sicut ergo graue
nō hēt nām a se sed a gñante: ita motū deorsum z qd-
libet accētis nālī nō dī hēre a se sed a gñante. Ex hīs
aut alīquo mō pōt nobis inotescere quō angelus mo-
uet se ad intelligēdū. nā cū intelligere nālī cōpetat an-
gelo: opz qz hī accētis nālīs alīqd sit in angelo p se
cā z pncipiū. Sicut ergo mot⁹ grauis per se causa z
pncipiū est forma grauis sic motus intelligibīlis
z opationis intelligibīlis per se cā z pncipiū est for-
ma intelligibīlis. habitū ergo pncipiū in materia z
forma existēte in mā cessat motus ad formā. sed non
cessat motus cōsequēs formā. imo si cōcertāt ibi de-
bitē circūstātie tūc incipit motus cōsequēs formam:
qn̄ iam in mā est pns forma. cū ergo actus intelligēdi
sit alīqd cōsequēs spēm intelligibīlē poterit eē mot⁹
ad talē actū per pntiā intelligibīlis spēs. Sīse est er-
go quodāmo de motu grauis per formā grauis: z de
motu ad actū intelligēdi per spēm intelligibīlē. differt
tñ hoc ab illo: qz graue sufficiēter determinat ad mo-
tū deorsum per formā grauis. Ideo graue non mouet
seipm deorsum nisi per accētis remouēdo. phibēs. sed
angelus nō sic determinat per spēm intelligibīlēs ad
actū intelligēdi. imo opz qz per uolūtātē determinet
se z cōuertat se sup alīquā spēm ad hoc qz actu intel-
ligat per illā spēm. ppter qd cōcedere possumus qz
angelus moueat seipm ad actū intelligēdi. In talibus
ergo possumus illā dīstinctionē facere de uolūtario
z nālī quā facit phisī in. 7. meta. de hīs que sūt a na-
tura z ab arte. dicit enim qz alīq̄ sunt simplr ab arte.
alīq̄ pīm a nā z pīm ab arte. sic de actu uel de motu
cōsequēte formā exītē in re. dicere possumus qz alī-
quis hī motus est simplr nālīs. alīq̄ simplr uolūtari-
us. alīq̄ pīm nālīs z pīm uolūtarius. motus enim
quo mouet graue deorsum est simplr nālīs: qz natura
sufficiēter determinat rē graue ad talē motū. Ideo ta-
lis mot⁹ est a grauate. quodcūqz enim agēs dat nām
uel dat formā dat oē accētis ad qd sufficiēter determi-
nat illā formā. mot⁹ aut quo angelus mouet se ad in-
telligēdū per spēm intelligibīlē quā hēt apud se pōt
cōcedi qz sit simplr uolūtarius: qz per uolūtātē suam
sufficiēter determinat seipz ad talē motū. Si enī act⁹
intelligēdi sic eēt a spē intelligibīli sicut mot⁹ grauis est
a forma sua. dicerem⁹ qz angelus per se nō moueret se
ipm ad intelligēdū: sed moueret a suo creatore qd de-
dit sibi spēs intelligibīlē. sicut mouet graue a grauate
qui dedit sibi formā grauis. nūc aut qz spēs illā intelli-
gibīlis indetermīnata est ad talē actū nō determinet
per uolūtātē. cōcedere possum⁹ qz angelus mouet se
ipm ad intelligēdū: z per pns cōcedēdū est qz motus
quo mouet angelus ad intelligēdū alīa a se per spēm i-

telligibīlē quā hēt apud se si sit simplr uolūtarius. sed
intelligere quo angelus intelligit se per eētīā suā est p-
tīm nālīs z pīm uolūtarius. mot⁹ enī ille subiacet uo-
lūtati nō simplr sed quodāmo. qd quō sit i. psequēdo
parebit. ¶ Alīo quō causat actus intelligēdi a spē in-
telligibīli: z quō angelus mouet seipm ad actū intelli-
gēdi. uolum⁹ ostēdere qz determinatio quā facit phisī
in. 7. phisī. pās qz oē qd mouet ab alio mouet. huic
ueritati nō cōtradicit. Declaratio enim phī ibidem qz
nihil mouet seipm per se. est qz si moueret seipm com-
peteret alicui toti per se dēscēre pte adhuc moueret
totū: qz nihil qd cōpetit alicui per se z pmo remouet
ab ipso per hoc qz remouet ab alio. Si ergo mouē se
ipm cōpeteret toti per se z pmo nō remoueret hoc a
toto quātūcūqz remoueret a pte dēscēte. ergo per te
adhuc moueret totū. z qz hoc est ipossibile: sequit⁹ qz
sit ipossibile z pīm. Sic ergo cōcludit rō phī de to-
to habēte pte. imo est q̄s per se notū qz nullū corp⁹ z
nihil hīs ptes quātitatīas pōt eē ad se cōuersiuum
qz hēt actiones ad seipm. ita qz in seipm agat per se.
uel qz seipm moueat per se. uidelicet qz totū moueat
totū. nā agēs z patēs opz eē simul ut uult phisī in pī
mo de gñatione. Si ergo alīqd tale totū moueret se
ipm totū oporteret qz totū attingeret totū: z qz quelī-
bet ps attingeret quālibet pte. ergo in tali toto ptea
adinuicem nō distarēt. postqz quelībet quelībet attingeret:
sed in oī corp⁹ z in oī re quāta ptes adinuicem
distāt. per se ergo est qz nihil calefit ad se. uerisimū ut
plane pbat. plus in ppōnibus suis. demonstratio ergo
phī cōcludit de toto hūte ptes in quo ppter distātiāz
pīū totū nō pōt attingere seipm. z per pns totū non
pōt attingere seipm: nisi qz pars mouet pte: ut quia
vna ps aeris attingit alīā partē aeris: pōt pars aeris
calefacta calefacere z trāsmutare pte alīā quā attingit.
Subtrahas ergo a pho distātiā partīū z loquaris
de toto nō hūte partes cuiusmodi est angelus: qz est
suba que nō diuidit poterit eē ad se cōuersiuū z pote-
rit seipm mouere ad agēdū. angelus ergo seipm in-
telligit z mouet seipm ad intelligēdū. Ex hīs autē
appere pōt dīstinctio quāz innuit. plus in. 10. ppōne
sui libz. uidelicet qz alīqd est qd est simplr bonū z nō
pōt ulterius acq̄re bonitātē. Alīqd autē est qd seipz
mouet ad bonū. alīqd vō est qd solū ab alio acq̄rit p-
fectiones. In pmo aut gradu est ipse deus qui est sim-
pliciter qd bonū. In scōdo vō gradu sunt spūales sube
que seipsas mouēt ad intelligēdū z uolēdū z per cō-
sequēs seipsas mouēt ad acq̄rēdū pfectiones: qz ipm
intelligere est quedam pfectio intelligētis. In tertio
aut gradu sunt corpora que non mouent nisi ab alio.
¶ Habito quomō intelligētē mouēt seipsas ad intel-
ligēdū. z ostēso quomō demonstratio phī in. 7. phisico
rū huic ueritati nō cōtradicit. uolumus declarare ter-
tū. uidelicet qz per ea que uidemus in istis inferiori-
bus quō mouēt seipsa: possumus intelligere quō sube
sepate seipsas ad intelligēdū mouēt. duplr enim uide-
mus alīqd mouere seipz in istis inferiorib⁹. uidelicet
per accētis. sicut graue mouet seipm remouēdo. phī
bēs. vnus ergo modus mouēdi seipm est remouere. p-
hibēs. alius modus est per pte: ut qz vna pars mouet
alīā. cōsueuit aut dīstingui triplex totū. uidelicet totū
eētīale sicut aīalis eētīalī cōponit⁹ ex diuersis pīb⁹
ex aīa. l. z corp⁹. z totū quātitatīuū sicut corp⁹ pstat
ex diuersis quātitatīuū partīb⁹. z totum potētiale. sicut
eadē aīa habet in se diuersas potētias. oīb⁹ aut hīs
modis uidemus totum mouere seipm: quia pars
mouet partem. nam animal mouet seipm. qz anima

mouet corpus. Rursus aliq̄ corpus mouet seipsum
 q̄ vna pars mota mouet aliā partē. sic aer mouet se-
 ipsum. q̄ pars aeris mota mouet aliā partē. ipsa etiā
 aīa mouet seipsā q̄ vna potētia mouet aliā ut intel-
 lect⁹ mouet uoluntatē ⁊ uolūtas intellectū. aīa ergo
 per intellectū ⁊ uoluntatē mouet seipsā. s̄ istis totali-
 tatib⁹ possum⁹ addere quartū modū totalitatis. q̄ si
 cut est totū quātitatiū q̄ p̄stat ex diuersis partib⁹ quā-
 titatiuis. ⁊ totū eētiale q̄ ex diuersis eētīs. ⁊ totū
 potentiale q̄ ex plurib⁹ potentīs. sic est aliq̄ totum
 p̄fectibile q̄ p̄stat ex pluribus p̄fectōib⁹. angelus au-
 tē nō est totū eētiale. q̄ nō p̄stat ex diuersis eētīs
 nec est totū quātitatiū q̄ nō est qd̄ extēsus. est autē
 totū potētiale. q̄ h̄z in se plures potētias. ⁊ totū p̄fe-
 ctibile q̄ h̄z plures p̄fectōes. ad similitudinē ergo horū
 que uidem⁹ hic inferi⁹ trib⁹ modis dicere possumus
 q̄ angelus mouet seipsū ad intelligēdiū. primo. put
 uolūtas angeli cōparat ad spēm intelligibile ⁊ sic an-
 gelus mouet se ad intelligēdiū quasi remouēdo. phibens.
 Secōdo. put uolūtas cōparat ad intellectū. ⁊ sic
 angelus mouet seipm ad intelligēdiū sicut potentiale
 per vnā potētia mouet seipm per aliā ita q̄ per vnā
 est mouēs ⁊ per aliā motū. Tertio hoc cōtingit. put
 spēs intelligibilis cōparat ad intellectū. Tria enī sūt
 ibi uolūtas intellectus ⁊ spēs intelligibilis ⁊ s̄m hec
 tria sūt tres cōbinatiōes ⁊ tres modi mouēdi. s̄m ḡ
 hāc tertiā cōbinatiōē. put. s̄. spēs intelligibilis refer-
 tur ad intellectū angelus mouet seipsū ad intelligē-
 diū. put totū p̄fectibile per vnā p̄fectionē mouet se
 ipm ad aliā p̄fectionē. ¶ Primo sic patet. nā mēbra
 nostra sunt indetermīnata ad motū q̄ sūt apta nata
 moueri ad oēs diāz pōnis ⁊ per appetitū determinā-
 tur ad alterā partē ⁊ sic determinata mouent ad par-
 tē illā. q̄ diū ergo mēbra sūt indetermīnata ad motū
 nō mouent. ipsa ergo indetermīnatio est qd̄dā probi-
 bēs mēbrorū motū. appetitus ergo tollēs indetermi-
 nationē istā quasi remouet. phibēs. sic ⁊ in p̄posito
 intellect⁹ angelic⁹ est apt⁹ nat⁹ in fieri actu quibet spe-
 cie existēte in ipso. ⁊ quelibet spēs in ipso existens est
 apta nata informare ipm. nō aut possūt oēs s̄l ipsum
 actu informare. opz ergo q̄ fiat ibi aliq̄ determinatio
 altcui⁹ sp̄i per quā actualiter informet. hoc aut fit p
 uolūtate pueritēte sp̄aliter super spēs illā. uolūtas er-
 go determinās spēs remouet indetermīnationem ab
 ipsa specie que erat. phibens ne intellectū actualit̄ in-
 formaret. igit̄. put uolūtas cōparat ad spēm angelus
 mouet seipsū ad intelligēdiū q̄si remouēdo. phibens.
 eo enī ipso q̄ per uolūtate determinat se ad vnā spe-
 ciem remouet indetermīnationē ⁊ per oēs remouet
 phibēs. p̄pter qd̄ dī mouere seipsū remouēs. phibēs.
 ¶ Rursus. put uolūtas cōparat ad intellectū dī moue-
 re seipsū ad intelligēdiū. put totū potētiale per vnā po-
 tētia mouet seipsū p̄ aliā. debem⁹ enī imaginari q̄ oēs
 potēte per q̄s possum⁹ agere ⁊ nō agere sunt subdite
 appetitui. spēs ergo intellect⁹ noster per quē possum⁹
 intelligere hoc uel nō intelligere ⁊ intelligere illō ut
 nō intelligere est subdit⁹ uolūtati ita q̄ in actū suū exit
 per impiū uolūtatis. vñ ⁊ phō in 3° de aīa ⁊ in. 9. me-
 taphisice. uult q̄ appetitus sit uere dñs. s̄m hoc ergo
 angelus mouet seipm ad intelligēdiū. ⁊ est s̄l mouēs
 ⁊ motū. s̄ nō eodē mō. nec s̄m eadē partē. s̄ s̄m vnā
 siue s̄m vnā ptē potētiale ut s̄m uolūtate est qd̄ mo-
 uēs. s̄m aliā potētia siue s̄m aliā partē potētiale etiā
 ut s̄m intellectū est qd̄ motū. Tertio s̄m cōbinatiōē
 tertiā. put spēs intelligibilis referet ad intellectū. angelus
 mouet seipsum prout totum p̄fectibile per vnā

p̄fectionem mouet seipm in actu q̄tus ad aliā p̄fe-
 ctiōē. ipsa enī s̄ba angeli p̄ficiat ad intellectū siue per
 potētia intellectū ⁊ p̄ficiat per spēs intelligibiles ⁊ est
 ē in potētia ad uliōrē p̄fectionē ut ad actū intelligē-
 di. Ille ergo qui agit actū ⁊ ille qui agit motū opz q̄
 sit aliquo mō actu. q̄ n̄h̄l agit nisi ut est in actu. illō
 vō in quo recipit act⁹. uel in quo recipit mot⁹. s̄m q̄
 h̄i est qd̄ in potētia. q̄ semp recipit s̄z q̄ h̄i est de
 nudatū a nā recepti ⁊ est in potētia ad ip̄s receptū. s̄
 si angelus in seipso cāt motū intelligibile. ut si in seipso
 cāt actū intelligēdi. opz q̄ sit s̄l actu ⁊ potētia. actu ut
 agit h̄i actionē. potētia vō ut recipit actionē illam.
 hoc aut est impossibile q̄ idē s̄m idē ⁊ respectu eiusdē
 sit s̄l actu ⁊ potētia. s̄z q̄ idē s̄m diuersa respectu eius-
 dem sit actu ⁊ potentia non est inconueniens. eadem
 enī anima s̄m intellectum agētem est omnia facere
 ⁊ s̄m intellectum possibilem est illa eadem omnia fi-
 eri. hoc est enī de p̄fectiōe rei q̄ si est aliq̄ fieri q̄ h̄eat
 in seipso illud qd̄ est illa facere. ex ip̄fectione enī lignū
 est q̄ cū lignū sit nauē fieri q̄ nō h̄z in se nauifactoria q̄
 est nauē facere. ⁊ uniuersalr ex ip̄fectiōe māe est que
 cū sit oīa artificialia fieri q̄ nō h̄z in se artem que est
 oīa artificialia facere. ⁊ eōtrario ex ip̄fectiōe aīe intel-
 lectiue est q̄ cū habeat in se intellectū possibilez p̄ quē
 est oīa intelligibilia fieri. h̄z etiā in se intellectū agētes
 per quē est oīa talia facere. Si ergo nauifactoria eēt in
 ligno. lignū moueret seipsū ad faciēdiū nauē ⁊ lignum
 eēt mouēs ⁊ motū. sed lignū per artē eēt mouēs. per
 māz eēt motū ⁊ eēt lignū in pō ⁊ in actu. in potētia p̄
 māz in actu per artē. Iste est modus ph̄i in secōdo ph̄i-
 corū ubi uult q̄ si dom⁹ eēt eoz que sūt nā eodē mō
 fieret sicut ab arte. sic ēt si nauis eēt eoz que sūt nā
 eodē mō fieret sicut ab arte. Si ergo in mā domifica-
 tiōe est ars domificatiōe dom⁹ fieret a nā ⁊ eēt idē in pō
 ⁊ in actu. s̄z pō p̄ māz in actu p̄ artē ⁊ idē mouet seipsū
 sed nō eodē mō. sic ⁊ in p̄posito idēz angelus mouet
 seipsū ⁊ est in potētia ⁊ in actu s̄z nō eodē mō. s̄z ip̄se
 angelus per spēm intelligibile est actu ⁊ est actionem
 intelligibile facere. per potētia vō intellectū est in
 potētia ⁊ est actionē intelligibile fieri ⁊ suscipere ⁊ hoc
 est p̄fectiōis in angelo q̄ cū h̄eat in se potētia intel-
 lectiua per quā est in potētia ad actionē intelligibilez
 fieri ⁊ suscipere q̄ h̄z etiā in se spēs intelligibile per quā
 est actionē intelligibile facere ⁊ plus est hoc in angelo
 q̄ pōt sic mouere seipm q̄ si poneremus nauifactoria
 in ligno ut posset lignū mouere seipsū. nā lignū. p̄pter
 malitatē suā nō pōt eē ad seipm cōuersiū ita q̄ ha-
 beat actionē que ad seipm terminet. nō si nauifactoria
 eēt in ligno naturaliter ut dicebatur fieret nauis ex
 ligno ⁊ lignū moueret seipsum. si tamen in ipso ligno
 oporteret dare aliquā partē magis actualem in qua
 eēt ars ⁊ uirtus actiua que se haberet ut semē ma-
 ris ⁊ aliā partē magis potētiale que se haberet ut
 menstruum femelle. ⁊ sic lignum per vnā partem in
 qua est ars moueret seipsum q̄tum ad aliā partem
 que se haberet ut materia artis. sed substantie spiri-
 tuales q̄ h̄nt actionē ad se uersiuā in eadē nā: ut in s̄ba
 sua h̄nt id qd̄ est facere ⁊ illō qd̄ est fieri. idēz ergo. i.
 eadē s̄ba angeli respectu eiusdē idēz respectu eiusdē
 actiōis intelligibilis est facere fieri ⁊ est simul actu ⁊
 potētia s̄z nō per idē s̄z p̄ spēs intelligibile est facē ⁊ est
 actu. per intellectū aut est fieri ⁊ est in pō. nec hoc nos
 moueat q̄ spēs intelligibilis ⁊ intellect⁹ sūt in eadē s̄ba
 angeli. nāz intellectus agēs ⁊ intellectus possibilis sūt
 in eadem s̄ba anime ⁊ in vnū se habet ut mouēs.
 aliud ut motum. vnū ut facere. aliud ut fieri. angelus

De cogni. angel.

ergo ut est quoddam totum perfectibile per unam perfectionem ut per spiritum intelligibilem per quam est magis in actu mouet seipsum quam ad aliam perfectionem: ut spiritus ad intellectum per quem est quoddam in potentia. **C**onsequenter quod aliquod motus ille est de motu quo angelus mouet seipsum ad intellegendum et de hijs que videmus in istis inferioribus quod mouet seipsa: uel et in nobis ipsis quod nos induemus uolumus declarare quod quanto proponebat declarandum. **V**idelicet modum intelligendi angelicum. propter quod sciendum quod philosophus est. **xx. meta⁶ et 2^m.** videtur sibi contradicere. ex solone autem illius predicationis apparebit declaratio ueritatis interite. **C**ult enim cometariorum ibi quod ratio sit primus motor et hoc dicit esse de intentione philosophi. et tamen philosophus ibidem dicit quod in his motus appetitus est uere dominus. **I**sta autem duo non videntur posse stare quod ratio sit primum mouens et quod appetitus sit uere dominus: quia semper quod primo mouet videtur habere rationem dominum. **I**tem dicemus quod cum intellectus noster mouetur ad intelligendum est ibi aliquid naturale et aliquid uoluntarium. nam prima motio intellectus est quoddam naturale et non est in potentia nostra. talis enim motio uel sit ex exercitacione sensuum uel per sensus uel ex aliquo assuefactione cogitandi uel ex aliquo alio ita quod non est in potentia nostra quod nobis primo ueniat in mente. et antequam aliquid intelligamus non sumus in hoc dominus nec est in potentia nostra quasi exeamus in actum intelligendi. sed postquam iam aliquid incepimus intelligere ex ipso primo intellectu mouet appetitus ad aliquid appetendum uel fugiendum. **I**tem appetitus ex hoc est factus in actu desiderando aliquem finem. factus autem appetitus in actu per se. mouet intellectum et alias potestas secundum quod exigit condicio illius finis. **g** et ratio est primum mouens et appetitus est uere dominus. **S**ed ratio est primum mouens quod ad ea que non sunt. simpliciter in potentia nostra: et quod ad illum actum intelligendi qui uel plurimum est quoddam naturale: sed appetitus est uere dominus quod ad ea que sunt in potentia nostra. multum est ergo notandum ille modus loquendi quod rationem appellat primum mouens. et appellat appetitus dominum. **N**am primum et posterius reperit in naturalibus. nam in naturalibus reperit aliquid quod se habet ut causa et aliquid ut effectum. aliquid ut actus. aliquid ut potentia. aliquid ut primum. aliquid ut posterius. **I**n talibus tamen non reperit ratio dominum: quia naturalia non habent omnium sue operationis. **I**gnis enim qui naturaliter calefacit non dominatur sue calefactioni. **S**ed quodam necessitate nature agit quod agit. **I**n illis ergo ubi sumus dominus appetitus se habet ut principale mouens. ideo bene dicitur est quod uere dominus est appetitus. **I**n his autem que non sunt in potentia nostra et ubi non habemus omnium possumus principaliter assignare causam ex parte uirtutis cognitiue ut ex parte rationis uel intellectus. et sicut in nobis est dare aliquid intelligere quod est quasi naturale et aliquid quod est simpliciter uoluntarium. sic et in ipso angelo est aliquid intelligere quasi naturale et aliquid uoluntarium. **N**am prout intelligit se et ea que sunt in ipso habet intelligere est quasi naturale prout modo intelligit alia a se. tale intelligere est uoluntarium. **S**i ergo dicemus quod angelus semper intelligit seipsum per essentiam suam. ipsa enim essentia angeli: quia est quedam forma actu intelligibilis et est semper presens intellectui angelico: quia actiui coniuncti passiuo operis illud agere illud pariter semper conuenit intellectui uel actum intelligendi in ipso intellectu angelico. propter quod semper angelus intelligit seipsum et ea que sunt in ipso. **N**am cum non intelligat componendo intelligendo sub se intelligit ea que sunt in subiecto. **I**ntelligendo ergo se intelligit omnes spiritus intelligibiles et omnia alia que sunt in se. et intelligendo spiritus intelligibiles intelligit omnia obiecta que representantur per hunc spiritum. **S**ed intelligit ea in uel et sub modo confuso. ergo est intelligere ipsius angeli respectu cuius est semper in actu. nam semper actu

intelligit se et spiritus intelligibiles que sunt in se. et in quodam confusione intelligit omnia obiecta illarum specierum. **p**ropterea per appetitum uertit se super quodcumque spiritum ut uult uertendo se super hunc spiritum causat in eo actus intelligendi secundum hunc spiritum et sic se convertens intelligit distincte et in propria forma obiectum quod representat per illam spiritum. quod obiectum prius intelligebat in uel et in quodam confuso. **I**ntelligit ergo alia a se clare et distincte est quod uoluntarium: quia hoc non competit angelo nisi per uoluntatem se uertat super istam uel super illam spiritum quam habet apud se: sed intelligere se et ea que sunt in se est ei naturale. **p**ropter tamen et hoc aliquo modo de uoluntario. **N**am et meminimus nos dixisse quod intelligit quo angelus intelligit se est prius naturale et partim uoluntarium. debemus enim imaginari quod cum angelus per uoluntatem specialiter se uertit super aliquam spiritum et actu informat specie illa. et actu intelligit representata per illam specie non propter hoc desistit intelligere seipsum. **I**ntellectio ergo aliorum non tollit in angelo intellectionem sui ipsius. at tamen omnino est rationale: quia hec intellectio qua intelligit alia debilitat et remittit intellectionem sui ipsius. non enim ita clare nec ita limpide intelligit se quando convertit se super alia. sicut quando uertit se solum super seipsum. **I**ntellectus enim intentus ad plura remissus et debilitat intelligit singula: naturale est ergo quod angelus semper se intelligat. **S**ed quod intelligat se pleniori et perfectiori modo quo potest hoc non est naturale: sed subiacet uoluntati. uidelicet quod uelit desistere ab intelligendo alia uel quod uelit desistere ut non informatur ab intellectionibus aliorum. **S**ed solum sit intentus circa intellectionem sui. propter quod patet quomodo intelligere alia in angelo est quid uoluntarium. **S**ed intelligere se est ei aliquo modo naturale et aliquo modo uoluntarium. patet igitur quod est modus intelligendi angelicus. et quod angelus uertendo se super spiritum aliquam per quam intelligit alia a se non casualiter se uertit super illam. patet et quod est aliquid intelligere ipsius angelus respectu cuius semper angelus est in actu. et existens in actu respectu illius intelligere mouet se nunc ad intellegendum ista nunc ad intellegendum illa. et uertit se nunc super hanc spiritum nunc super illam secundum suam uoluntatem uel secundum suam arbitrii libertatem. **C**onsequenter oibus his uolumus ultimo adducere rationes ad propositum et ostendere quod spiritus intelligibilis potest mouere intellectum angelicum et causare in eo intellectionem uel actum intelligendi. potest autem huius spiritus tripliciter comparari. uidelicet ad intellectum ipsius angeli in quo existat ad subiectum angeli quod perficit et ad obiectum quod representat. **S**ed hoc adducemus ad propositum triplicem rationem. **P**rima ergo uia sumit per spiritum comparat ad intellectum angelicum in quo existit. **p**ropter quod sciendum quod agens et patiens debet esse simile. unde cometariorum super 9° metaphisicis. ait quod necesse est ut nihil agat agens donec sit simile cum patiente. et in 1° de generatione in causa de actiuis et passiuis hoc idem innuit. **S**ed operis loquor de similitudine reze sic loquimur de ipsis rebus: aliter enim dicitur corporalia esse simile et aliter spiritualia. corporalia enim quia sunt similia et sunt per se in loco se attigunt et sunt similia quia se contingunt secundum situm et quia sibi inter se appropinquant secundum locum. **S**ed ipsa spiritualia de quibus secundum Boetium in hebreo. esse per se notum apud sapientes ea per se in loco non esse non possunt per se habere ordinem et similitudinem similia. **o**z **g** quod bene ordinem et similitudinem essentialis. ut tunc talia sunt similia quia essentialiter sunt in seipsis ut quia essentialiter unum est in essentialiter alterum. **i**tem **h**z corpus non agit ubi est sed agit ubi non est: quia corpus agens non est in corpore passio: sed est extra ipsum attigens ipsum similitudine ubi tamen spiritualis ubi operatur ibi est: imo ubi est in re ibi operari non potest. unde angelus cum operatur in aere est in

aere: cum operat in celo est in celo non ita sicut lapis est in aere. uel sic lignum est in aqua quia aer cedit lapidi exenti in ipso nec est sic lapis cum ipso aere. sic et aqua cedit ligno exenti in ea. Sed corpus in quo est angelus non cedit angelo et in quocumque operatur angelus opus quod fit sit cum ipso angelo. ergo spiritualia habent actionem in ea in quibus existunt: sed spiritus intelligibilis sit in intellectu. hoc tamen non obstante aliquid causat et agit in intellectu: imo nisi esset in intellectu nihil in ipsum care posset. Nam naturaliter loquendo spiritualia non patiuntur nisi ab his que sunt in eis nec agunt nisi in ea in quibus existunt. quod totum ex hoc patet quia talia per se non est ordo situatus sed essentialis. Sed forte dubitabitur quod cum intellectus sit aliquid subtractum et subiectum speciei quod potest ipsa spiritus in suum subiectum aliquid facere. videmus autem quod uoluntas mouet intellectum: et cum uoluntas aliquid mouet in intellectu tanquam in subiecto: non distinetur duo accidentia uel due perfectiones. progreduunt ab eadem subiecta quodam ordine prioritatis et posterioritatis: ita quod una progreditur mediante alia: semper quod progreditur prius est quasi subiectum alteri accidentis ut qualitas ut in subiecto fundatur in ordine: quia qualitas fluit a subiecto mediante ordine. Sic et una qualitas ut in subiecto potest fundari in alia qualitate ut sapor fundatur in humido: quia fluit a subiecto mediante humido cum quod potentie angelus sunt quedam accidentia et quedam perfectiones eius inales opus quod una fluat mediante alia: uoluntas quod que presupponit cognitionem fundatur in ipsa subiecta angelus mediante intellectu. hoc tamen non obstante ipsum intellectum mouet: sic spiritus intelligibilis: sed in ipso intellectu fundatur ipsum tamen intellectu mouere poterit. ¶ Secunda uia sumitur. potest spiritus intelligibilis comparari ad subiectum angelus quod perficit et informat. uidetur autem iste modus loquendi multum alienus quod spiritus intelligibilis subiectum angelus perficit uel informat. debemus enim dicere quod informat et perficit intellectum: utrum tamen uerum est. iter perfectiones enim exentes in eodem subiecto non est ordo situs: sed ordo calitatis: non enim sic prius forme attingit eentia maie sic prius indumenta attingit carnem: non solum uerum indumentum carnem attingit. alia uero indumenta non immediate carnem: sed seipsa contingunt sed quelibet forma siue subiectalis siue accidentalis ipsam materiam attingit: et eentia eentia cuiuscumque forme habet in eentia maie. Tertius uero est enim quod forma potest ut forma subiectalis est in eentia maie. Sequens uero forma ut accidentalis et eentia maie erit. et si dicemus quod sequens forma est in eentia poris forme non autem in eentia maie ipsa ratio deueniet non ubique est eentia forme naturalis ibi est et eentia maie eentia enim maie non cedit eentia forme: sed sit est cum tali eentia. si sequens forma fundatur in eentia poris forme cum eentia maie sit sit cum eentia forme poris opus quod in essentia maie sit essentia forme posterioris: inter talia quod est solum ordo calitatis in quantum uerum accens est cum alteri. quodlibet tamen accens et quolibet perfectio eentia attingit et informat ipsas subiectas in qua existat: quare sed spiritus intelligibilis recipiat in subiecta angelus mediante intellectu ipsa tamen spiritus intelligibilis eentia attingit perficit et informat ipsas subiectas angelus. ¶ Sed in hoc appere potest quod spiritus intelligibilis mouet intellectum angelicus: dicemus enim quod subiecta angelus potest considerari nuda secundum se representatiua solum sui ipsi: et tamen hoc modo accepta cum in ipso intellectu angelico cui est prius intellectionem sui ipsius tamen. Sed habet subiecta angelica per uoluntatem perueniens se super aliquid specie sed in se nuda exiens non sit representatiua nisi sui ipsi tamen coniuncta tamen tali specie erit representatiua obiecti cui est illa species. sed per spiritum illam et per uoluntatem determinante se ad habet spiritum causabilem in intellectu suo intellectionem obiecti cui est illa species. ¶ Tertia autem uia sumitur potest illa species comparari ad obiectum quod representat. Nam

illa species non agit et attribuat actio: sed agit quia est ratio agendi sicut nec calor calefacit. Sed est ratio calefacendi: nunc autem iter causa agendi uidemus hac distinctione quod aliquid principaliter agit: et aliquid agit in uirtute alteri. et hanc distinctionem quam uidemus iter ipsas rationes actionum: nam aliquid quod est ratio agendi secundum se: aliquid uero est ratio agendi in uirtute alteri dupliciter. quod in talibus potest esse defectus. primo si non agat: sed sit solum ratio agendi. secundo si non sit ratio agendi sed sit ratio agendi in uirtute alteri. utrumque autem defectum habet spiritus intelligibilis. primo quia non agit. sed est solum ratio agendi non potest enim illi spiritus competere per se agere: quia non competit et per se esse. atque si esset per se exiens et esset in ipso intellectu angelico efficacius et fortius causaret actum intelligendi in ipso intellectu quod causat. Secundo deficit habet spiritus intelligibilis: quia non solum non est agens: sed est ratio agendi sed non est ratio agendi secundum se: sed magis est ratio agendi ut est representatiua obiecti: propter quod si ipsius obiectum secundum se posset esse in ipso intellectu perfectius causaret actum intelligendi in ipso nunc autem nunc exiens ibi per spiritum species ipsa in uirtute obiecti et ut est representatiua eius est ratio quare hoc fiat et quare causat actus intelligendi in habet intellectu. ex hoc ergo apparet quod spiritus intelligibilis habet causare actum intelligendi ut comparatur ad obiectum: quia hoc facit in uirtute eius et ut est representatiua ipsius. ex hoc et clarus soluitur difficultas quod spiritus agit in intellectu cum sit quoddam accidens ipsius: nam non mouet in intellectu ut est quoddam accidens eius: sed ut est quedam perfectio subiecti ita quod substantia coniuncta tali speciei: et per consequens representans obiectum eius causat in ipso intellectu intellectionem ipsius obiecti. et si profundius perscrutamur hoc est quoddam accidens: quia si non esset quod inhereret: sed esset per se exiens multo magis hoc ageret. ¶ Aduertendum autem quod cum dicimus spiritus agit et causat: opus sibi accipere agere et care large potest id quod est ratio agendi et candidi et quod non habet per se existere dicere agere et causare.

Ad primam dicendum quod arguitur ex parte deficiat: nam quod dicitur quod finis secundum esse distinctus ab eo cuius est finis si intelligat quod finis non potest sit actualiter esse in eo cui est finis patet secundum esse. Nam commetatorum a quo hic modus loquendi suscipit originem uult in 12° quod forma balnei in aqua est efficiens motum et calidus desiderium. forma autem balnei est finis motus et desiderium. Sed hoc est quod dicitur ipse: quia balneum per seipsum non potest esse in aqua. Si enim forma balnei est finis tamen esse abstracta idem esse mouens ut agens: et ut finis. potest quod mouet ut finis quod habet actualiter esse in aliquid. si uero dicas quod finis est distinctus sed esse: non quia possit esse in eo cui est finis: sed quia est quod per se exiens differens ab eo cui est finis nec hoc opus. Nam ultima breuitudo et ultimam finis que posuerunt philosophi est operatio aie exiens in ipsa aqua et inherens ipsi aie. prima ergo pars argumenti quod forma exiens in aqua non potest esse mouens ut finis est falsa. secunda est pars quod non potest esse mouens ut efficiens quia accens non habet rationem efficiens respectu sibi: patet quod spiritus intelligibilis est efficiens non quod ipsa per se existat et per se agat: sed quia est ratio agendi et efficiens. et quod addit de accidente patet quod illa species non ut accidit intellectu sed ut est coniuncta subiecto angelice est ratio quare causat intellectionem in intellectu nec hoc est ut patuit facit sed se. sed ut est representatiua obiecti et in uirtute eius. nec opus quod obiectum sit actu: ad hoc quod hoc agit sic semen agit in uirtute aie patet: prius tamen mortuo uel uiuo non minus agit et sic forma grauis in uirtute grauitatis est ratio quare moueat graue: ita quod graue mouetur a graue exente uel non exente non minus mouet: sic spiritus est ratio mouendi in uirtute obiecti obiecto tamen existente uel non exente non minus mouet. ¶ Ad secundam dicendum quod idem sed idem non potest esse mo

De cogni. angel.

uens et motu. nec potest simul agere et pati cum forma diuersa
potest modo quo patuit. ¶ Ad tertium dicendum quod posito
quod spiritus intelligibilis habeat esse intentionale et ipsa
intellectio habeat esse reale. huius processio que supponebat
argumentum ratio non concludit. Nam non est inconueniens
quod aliquid agat ultra suam speciem in virtute alterius. Inten-
tionale ergo in virtute obiecti realis poterit esse causa
causae realis actus. ¶ Ad quartum dicendum quod
spiritus intelligibilis non habet causalitatem super ipso intellectu
quod ipsum presupponit. Sed magis est eo posterior
et ipsum presupponit. Sed causalitatem habet super ipsa intellec-
tione siue super actum intelligendum quo est prior et que
causat. ¶ Ad quintum dicendum quod species mouet intellectum
in virtute obiecti. et quod dicitur quod nihil agit per formam que
est in altero. ergo obiectum non agit per spiritum intelligi-
bilem que non est in ipso. dicitur debet quod quicquid agit imme-
diate agit per formam que est in ipso. Sed quod agit me-
diante alio dicitur agere per formam que est in alio. obiectum
ergo mouet intellectum non per seipsum sed per spiritum intel-
ligibilem: et quod obiectum non mouet intellectum per seipsum
sed agit per formam que sit in ipso: quia deo mouet per
aliud agit per formam que est in alio. ¶ Ad sextum dicen-
dum quod intellectus habeat apud se plures species: non tamen
mouebit quilibet intellectum: sed altera determinate eo
quod uoluntas non possit se pertere plene super omnes nec est
super plures: sed super unam tantum. ¶ Ad septimum dicendum quod uo-
luntas determinat intellectum ad hoc quod informet ita
una specie quod non alia. et quod arguitur quod actio intellectus
precedit actionem uoluntatis. dicitur debet quod est aliquid intel-
ligere quod precedit uelle et quod non determinat per uelle. et
est aliquid intelligere quod sequitur uelle: et quod determinat
per spiritum. intelligere enim quod est angelo quasi naturale et quod
semper competit angelo forma quod habet non determinatur per
uelle. ad tale ergo intelligere uoluntas non mouet intel-
lectum: sed ad intelligendum alia a se quod est simpliciter quod uolun-
tariu mouet uoluntas intellecta. ¶ Ad octimum dicendum
quod angelus prius intelligit se et species quas habet in se et re-
lationes specierum ad obiecta: et istud intelligere est ei
quasi naturale. et postea peruertit se super spiritum quem uult et intel-
ligit obiectum: et hoc intelligere est sibi uoluntariu propter
quod uerum est quod prius intelligit obiectum imperfecte quam
intelligat ipse perfecte: sed non eodem modo. Sed prius intelligit obiectum sub
modo quodammodo confuso et in generali et imperfecte. post species habet quodammodo
relationem ad ipsum obiectum. et postea peruertit se super
spiritum illam et intelligit obiectum clare in propria forma et
perfecte. prius ergo quam intelligat obiectum perfecte intel-
ligit ipsum imperfecte. ¶ Ad nonum dicendum quod argumen-
tum nihil concludit: sed petit sibi hanc difficultatem solui: uide-
licet quare in somniis fantasia est in actu suo et tamen intel-
lectus non est in actu suo: imo impeditur ab actu eius.
¶ Ad quod breuis est solutio. nam intellectus non recipit
a fantasmatibus nisi ut sunt similitudines rerum. fantas-
ma autem in somniis: sed prius in de somno ut in fantasmati-
bus tanquam rebus. non tanquam similitudinibus rerum. propter quod
sequitur quod fantasia in somniis non habeat fantasmatata ut sunt
apta nata mouere intellectum: propter quod in dormiendo
impeditur intelligendi actus: sed quoniam peranserunt illi mo-
tus et finis tam prope uigiliam et dormiendo cognoscimus
nos dormisse. et dicimus intra nos ipsos non sunt uera
que uidemus sed somnia. Tunc tamen incipimus uti fantas-
matibus non tanquam rebus: sed tanquam similitudinibus rerum
et extrinsecus actio intellectus incipit uigilari et esse in suo ro-
bore. Soluta est ergo difficultas que querebat.

Sexto querit utrum intellectus angelicus in-
telligat per species innatas uel a re-
bus acceptas. et uidet quod angelus non habeat spe-

cies rerum apud se. Nam intellectus humanus per speciem
quam habet apud se potest intelligere rem existentem et non existentem.
cui ergo potentior sit intellectus angelicus quam humanus: si
angelus haberet species rerum apud se: multo fortius intelli-
geret res existentes et non existentes. intelligeret ergo presen-
tia et futura quod est contra damascenum librum 2. capitulo. 4.
qui ait quod futura quod deus nec angelus nec demones no-
uerunt. ¶ In anima nostra est aliquid quod est omnia facere ut
intellectus agens. et aliquid quod est omnia fieri ut intellectus po-
tentialis et hoc est perfectio in ea. cum ergo angelus
natura sit perfectior quam anima erit et in eo aliquid quod erit omnia
facere et aliquid quod erit omnia fieri: hoc autem esse non posset nisi
haberet in se intellectum agentem qui abstraheret a rebus: et
intellectum potentialem qui intelligeret recipiendo species
rerum. ergo etc. ¶ Est res summa que nihil acquirit ab
alio ut deus. et res infima que omnia acquirit ab alio: ut
corpus et materia: ergo angelus qui dicitur rem mediam aliis
species habebit in se: et aliis acquirit ab aliis: ut a rebus. er-
go saltem aliqua intelliget per species acquisite. ¶ Est
omne cognoscens cognoscit per spiritum abstractam. Nam ipse
sensus de quo est minus credibile uidet aliquo modo ab-
strahere cum sit susceptus specierum sine materia et in ipsa fan-
tasia adhuc magis cognoscit per spiritum abstractam et ipse
intellectus noster tanquam immaterialis adhuc plus intel-
ligit per species abstractas. ergo multo fortius intel-
lectus angelicus: quod immaterialior intelligit per species abstra-
ctas: sed intelligere per species abstractas est intelligere
per species a rebus acceptas. ergo etc. ¶ Augustinus
circa finem 2. libri super generationem ad litteram. uult quod demo-
nes tripliciter cognoscunt res uidelicet acuminis sensus
experientia temporum: et reuelatione sanctorum spirituum. Sed
si demones cognoscunt experientia temporum et per per-
sum rerum in esse prius est ut accipiat a rebus. ¶ Intel-
ligentia non potest reduci ad actum intelligendum per se cum
sit potentia intelligens. nec per spiritum intelligibilem cum sit
innata et inuariabilis. ergo oportet quod reducat in actum per
res ipsas. intelligit ergo per species a rebus acceptas.
¶ Si angelus hoc modo intelligit per species innatas:
quod per gradibus rebus in esse sunt sicut intellectui an-
gelico que prius non erant: propter hoc modo euadimus diffi-
cultatem quare cognoscit presentia et non futura. sequitur ex hoc
quod similitudo sit causa cognitionis rei. ¶ Sed contra. prius co-
gnoscit res quam similitudo eius. non ergo similitudo potest esse
causa cognitionis rei. quod autem prius cognoscit res quam
similitudo patet: quod hoc modo cognoscit similitudo quod cognos-
citur per species que sit similitudo rei. Sed prius cognoscit obiectum
quam species. ergo et prius res quam similitudo. ¶ Si angelus
habet species innatas aut per illas species semper cognoscit
res aut non. Si cognoscit ergo frustra applicat: si non
cognoscit: ergo causam applicat. ¶ Quod intellectus non
ster est iunctus sensui abstrahit a sensibilibus media
te sensu. intellectus ergo angelicus: quod non est contun-
ctus sensui intelligit abstrahendo a sensibilibus sine sen-
su. et ita per species acceptas. ¶ Assignatur causa quare
angelus intelligit per species innatas: quod sicut corpora ce-
lestia sunt plena formis et non recipiunt inferiores perfectio-
nes: ita et angeli tanquam superiores spiritus sunt pleni formis:
et non recipiunt inferiores perfectiones. ¶ Sed contra: corpora sup-
celestia sunt in potentia ad superiores perfectiones: quod pos-
sunt eclipsari et illuminari. ergo et angeli erunt in potentia
ad inferiores species. ¶ In trius est quod dicitur in x. pro-
pone de causis. quod omnis intelligentia est plena formis. quod si sic
est non intelligit per species acquisite sed create. ¶ Intellectus
quod intellectus noster est potentia in genere intelligibilium
erit potentia ipsa intelligibilis et intelligit per species ac-
quisitas. angelus autem quod est actu in genere intelligibilium erit actu

Ipsa intelligibilia et intelliget per species coeatas. non enim esset actu ipsa intelligibilia nisi apud se actu semper haberet ipsa. **¶** In intellectu diuino species in ipsa essentia diuina in intellectu nostro est a rebus accepta. **¶** In intellectu angelico erit medio modo et erit coeata.

Respondeo dicendum quod circa hanc questionem sunt variae opiniones. Quidam enim et magni ponunt angelos vltimè intelligere per species innatas. Singularia vero per species a rebus acceptas. et isti vident uelle tenere viam mediam. antiquorum tamen opiniones tenuerunt vias extremas. nam quidam sunt opinati quod angeli omnia cognoscunt per species coeatas. quidam vero quod omnia per acquisite. Nos autem melius intelligimus et credimus ueriores esse opinionem illam quod angeli omnia cognoscant per species innatas. et quod nulla species a rebus accipiatur. In hac ergo questione procedemus hoc ordine. primo enumerabimus difficultates circa hanc materiam contingentes quas tenentes opinionem contrariam ad fulcrum suae positionis adducunt. **1.** quod per intellectum nostrum et per ea que exprimus in nobis sumus apti nati accedere ad ea que sunt in intellectu angelico. ad signabimus ostiam inter intellectum nostrum et angelicum ut ex diuersis illis possumus videre quid tenendum sit de angelico intellectu. **3.** soluemus ad difficultates quas tagemus. **4.** et ultimo adducemus rationes ad propositum ostendentes quod impossibile sit angelum intelligere per species a rebus acceptas propter quod prius est quod intelligat per innatas. **¶** Propter primum sciendum quod tenentes angelos intelligere per species a rebus acceptas quinque difficultates tagentur circa hanc materiam et ad quinque inconuenientes conantur ducere peritium opinantes. Primum inconueniens est quod hoc posico sequitur ut dicitur quod angelus cognosceret futura. Secundo est quod haberet infinitas species. Tertium est quod per unam speciem cognosceret infinita. Quartum est quod non cognosceret singularia distincte. Quintum est quod intelligeret presentia ut absentia. **¶** Primum inconueniens sic patet. quia si angelus nihil recipit a rebus ergo species in mente eius se habet eodem modo re existere et non existere. et si species se habet eodem modo opus quod eodem modo representet. eodem ergo modo cognosceret existentia et non existentia et presentia et futura. hec declarant quadrupliciter. videlicet per speciem intelligibilem in intellectu nostro. per uocem significat rem aliquam. per imaginem representat imaginatum. et per signum aliquid representat signatum. dicunt enim quod ex parte spiritus in mente nostra nos experientia docet. nam si quis habet speciem rose in intellectu suo nunquam illa species aliter representabit sibi rosam existentem quam non existentem nisi fieret aliqua imutatio circa speciem illam a rosa existente. videmus et de imagine quod nisi fiat aliqua imutatio circa imaginem eodem modo representabit imaginatum. videmus tertio et in uoce quod uox non mutata eodem modo significat rem existentem et non existentem. videmus etiam et in signo. nam circulus qui est signum vini semper si non mutetur representabit eodem modo vinum siue existat siue non existat ergo et species in mente angeli si nulla imutatio fit in ea ex progressu rerum in eam eodem modo representabit res existentes et non existentes. cognosceret ergo angelus ita non existentia sicut existentia et ita futura sicut presentia quod nullus dicat. **¶** Adducunt autem isti ad confirmationem positionis sue quod non sufficiat euasio aliquorum dicentium quod si species in mente angeli eodem modo se habent ad res existentes et non existentes ipse tamen res non eodem modo se habent ad habere species existentes et non existentes. quia res existentes habent nouam relationem ad speciem in mente angeli quam non habebat non existentes. propter hanc autem nouam relationem uolunt aliquid quod possit angelus aliqua de nouo cognoscere. hanc autem euasionem isti impugnant tripliciter. Primum ex ipso esse rerum. Secundo ex experientia quam videmus in nobis. Tertio ex nostra relatione.

Dicunt enim quod esse rerum per accidens comparat ad intellectum. autem autem quod esse rei in quantum de re est cognitio per accidens comparat ad intellectum in quo videntur bene dicere quod obiectum intellectus est quod quidem rei non est actuale eius. quare si esse rei per accidens comparat ad cognitionem facta mutatione in eo quod per accidens ad cognitionem non poterit cognitionem ipsam variare. nulla est ergo ista euasio. Rursus hoc idem nos docet experientia quam videmus in nobis. exprimus enim in nobis quod si habemus speciem alicuius quod non est in re extra. si postea de nouo fiat in re extra nisi aliqua virtus apprehensiva sit in nobis que imutet ab illa re non imutabit nostra cognitio nec aliter cognoscemus illam rem nunc existentem quam cognouerimus non existentem. Tertio hoc idem patet ex parte ipsius relationis. Nam ut aliter ostendit nunc relatio iter extremam non cognoscit nisi cognitio extremam. ergo illa relationem non cognosceret nisi cognita re noua ergo relatio non facit ad cognitionem nouam rei. quia tunc cognosceret res antequam cognosceret. nam si prius non cognoscebat rem et modo per nouam relationem cognoscit rem. quia nouam relationem non potest cognoscere nisi per cognoscendo rem. ergo cognoscit rem per cognoscendo rem et per prius cognouit rem antequam cognosceret quod nulla diceret. Si ergo nihil cognoscit angelus naturaliter nisi species innatas ut videtur nullo modo possumus euadere hoc inconueniens quod ita cognoscit non existentia et futura sic presentia. **¶** Secundum inconueniens sic patet. nam si angelus non cognoscit nisi per species innatas. ergo minus cognosceret per species innatas. Sed species nostrorum sunt infinitae. ergo uel habet apud se infinitas species. uel opus quod de nouo recipiat species. **¶** Tertium inconueniens sic ostendit sequitur enim ex ista positione quod angelus per unam speciem possit cognoscere infinita. quia si angelus non cognoscit nisi per species innatas. opus quod cognoscat plura per unam speciem quod concedunt omnes tenentes hanc positionem. sed qua ratione per unam speciem possunt cognoscere plura pari ratione possunt cognoscere infinita. probat enim philosophus in 4. phisicorum. quod qua ratione duo corpora possunt esse in eodem loco eadem ratione et infinita. sed si angelus per unam speciem potest cognoscere infinita illa species non erit quod limitatum. poterit ergo illa species esse ratio expressiua et representatiua omni quod nullus diceret quod angelus cum sit quod determinatum ad genus et ad speciem quod per unum aliquid possit cognoscere omnia sua cognoscibilia et multo magis cognoscere infinita. **¶** Quartum inconueniens sic declarat. nam si angelus cognoscit per species innatas non habebit distinctam cognitionem rerum particularium. constat autem quod non possumus ponere angelum cognoscere per species innatas habendo apud se species particularium. cognosceret ergo particularia per species specierum uel ut multi dicunt per species generum. sed similitudo spiritus non potest esse ratio representatiua distincta nisi in quantum continentur sub illa specie. sed illa species non est distincta ratio rei particularis. naturaliter ergo angelus potest et distincte singularia cognoscere non poterit. quod si quis diceret angelum cognoscere per species generum fortis concluderet inconueniens. quia ex hoc videret sequi quod non solum non cognosceret distincte particularia. sed et quod nec distincte cognosceret species. **¶** Quintum inconueniens sic patet. Nam si angelus cognosceret per species innatas et nisi reciperet a rebus ita intelligeret longinquum sic propinquum. quod videtur. nam in vitis patet legit quod iulianus ipator mittit quendam diabolum ad sciendum quid fieret in occidente. et diabolus ille transire non posset ipse de ente ipsius quodam monacho in oratione stare. reuersus demum ad iulianum et interrogatus ab eo quare tantum tardasset dixit quod nihil facere potuit quia ab oratione monacho impeditus fuit. igitur ille diabolus non poterat scire que in occidente fiebant nisi illuc pergeret. Sunt et ad hanc positionem quod angelus intelligat per species a rebus acceptas auctoritates

De cogni. angelorū

sanctorū. Aug^o enī. 12. de trīnī. ca. 7°. distinguēs sci-
entiam dei a scientia angelorum et hominum. ait qd
non videt ad tempus nec aliquid fit noui in eius vi-
sione atq; scia cū aliquid tpaliter ac transitorie gerit
sicut enī afficiunt sensus uel carnales aialū et hoīū. uel
et celestes angelorū. Idez et aug^o. 2°. sup gen. ad
lram circa finē ut in arguēdo tāgebat uult qd demō-
bus aliq; innotescat ex explēta tēporū. qd nō eēt. nisi
a reb^o cognitōne accipent apūs aut ad eph. 3°. uult
qd multiformis sapia dei inotescat p̄cipib^o et potesta-
tib^o in celestib^o p̄ ecclīaz. ubi ait glo. et hiero. age-
licus dignitates supra memoratū mysteriū ad purum
nō intellexisse donec cōpleta est passio ch̄i et aploz. i-
ter gētes p̄dicatio dilatata. per ecclīaz ḡ ut per p̄dica-
tionē ch̄i per aplos diuulgata multa didicerūt āgelī
qd nō eēt nisi ipsi a reb^o cognitōne accipēt. ¶ Enar-
ratio difficultatib^o circa hāc māz uolum^o enumerare
dīas iter intellectū n̄m et angelicū. ut ex ipsis dīis
habeam^o viā ad soluēdū difficultates tactas. p̄pter
qd q̄tuz ad p̄sens spectat assignabim^o q̄nq; dīas in-
ter intellectū n̄m et angelicū. Prima est qz obz per se
intellect^o nostri est res fm̄ suā q̄dditatē: nō fm̄ eē. s;
intellect^o angelici est res fm̄ suū esse et quidditatem.
Secūda dīa est qz obm̄ intellectus nostri per se est ule
nō p̄ticulare. sed intellect^o angelici et ip̄z p̄ticulare est
obm̄. Tertia est qz per vnū simpl̄x intelligere nō pōt
intellect^o noster intelligere plura distincte. intellectus
aut̄ angelī pōt et obco per vnū simpl̄x itelligē: qz per
itelligē cōpositū pōt intellectus noster itelligē plura.
Nā intellect^o format enūciationē per intellectū cōpo-
sitū. formādo aut̄ hāc enūciationē. hō nō est alius.
opz qd intelligat hoīez et asinū. intellectus ergo simpl̄ci
nō pōt intellect^o noster intelligere plura sūt. Intellect^o
aut̄ angelic^o pōt uel qd idē est intellect^o n̄ nō pōt in-
telligere plura sūt nisi cōponēdo uel formādo enūcia-
tionē. intellectus aut̄ angelic^o formādo simpl̄x uerbū
pōt plura itelligere sūt mō quo infra dicem^o. Quar-
ta dīa est. et est multū p̄nexa dīe tertie. uidēz qd itel-
lectus noster nō pōt itelligere plura sūt nisi cōformet
se plurib^o. Intellectus aut̄ angelicus pōt itelligē plu-
ra sūt cōformādo se vni trīnī. Quinta et ultima dīa est
qz intellectus noster nō pōt de nouo itelligere aliqd
nisi aliq; imutatio in ipso fiat. Intellectus aut̄ angelic^o
pōt incipere aliqd de nouo itelligē nulla immuta-
tione in ipso facta. et hec q̄nta dīa est ualde notāda: qz
hec est potissima ad soluēdas difficultates p̄positas.
¶ Prima dīa sic p̄z. Nā si uolum^o uidere qualr̄ vir-
tus aliq; cognitio cognoscat. uidēdū est qualr̄ cause
tur et cognitio. Dicim^o enī qd per exteriores sensus
possumus iudicare de ipso eē rez. cuius rō est. qz ex-
teriores sensus nō imutant nisi p̄sentibus sensibilib^o.
sensibilia aut̄ nō possunt eē p̄sentia nisi actu existāt in
rez. nā. de ipsa ḡ actuali ex̄ntia rez. iudicare possum^o
per exteriores sensus. s; intellectus n̄ nō accipit suam
cognitionēz imēdiatē ab ipsis sensibilibus. sensibilia
enī imēdiatē nō possūt agē in ipm̄ intellectū s; suā co-
gnitionē accipit intellectus noster a santasmatib^o que
imanēt ab eūribus sensibilibus. iuxta illud p̄h̄i in 2°.
de aīa. ab eūrib^o sensibilib^o insūt aialibus sensus et san-
tasia. Ideo per intellectū n̄m per se loquēdo nō pos-
sum^o iudicare de ipsa ex̄ntia rez. Est aut̄ et alia rō q̄
re res fm̄ esse qd habet nō est obiectum intellectus.
nā cū intellectus itelligat per abstractionē a sensibili-
bus. opz qd ipsa q̄dditas abstracta sit per se obm̄ itel-
lectus. nō aut̄ est obm̄ eius fm̄ eē qd hz in sensibilib^o
tō dī in 3°. de aīa qd ipm̄ qd q̄dest. est per se obm̄ itel-

lect^o. s; intellectus āgelicus nō sic cognoscit. nō enī in
intellectus āgelic^o cognoscit qd sua cognitio causet res
sicut intellectus diuinus. nec qd causet a rebus sicut in-
tellectus humanus. nō enī est sibi cognitio rei qz vnū
causet ab alio. s; qz ambo cānt a tertio. cognitio ergo
angelica respectu rez est per assimilationē. nō qd vnū
assimilet sibi aliō. nā nec intellectus angelic^o assilat sibi
res: qz eas nō cāt nec res assimilat sibi intellectū illū
qz nihil in ipso efficiūt. nō ergo est sibi silitudo qd vnū
assillet sibi aliō. s; qz ambo assilant tertio. ut qz ab eis-
dē ideis a qbus fluūt res in p̄p̄ria nā sūt in cognitio-
ne angelica. vñ si bñ p̄siderat itentio augustini super
gen. ad lraz in primo et in scōdo et in multis locis. de^o est
ipse qui p̄dicit res in p̄p̄ria nā fecit eas in cognitio-
ne angelica. vñ ipse scōdo sup gen. exponēs de p̄ducti-
one creature fiat. factū est. et fecit. illud gen. p̄. fiat lu-
minaria in firmamēto celi. et postea sequit. et factū est
ita. et ultimo subdit. fecitq; de^o duo luminaria magna
ista tria. dixit. fiat. factū est. et fecit. referēda sūt ad tri-
plex eē rez. put sūt in uerbo. in cognitioe angelica. et
in nā. p̄a. put ḡ sūt in uerbo. dixit de^o fiat. dixit enī fi-
at. i. uerbū gēuit in quo erat ut fieret. put aut̄ dī sc̄m
est referēdū est ad cognitioē angelicā. s; put subdit
et fecit. referēdū est ad eē qd hnt res in p̄a nā. Ide^o er-
go de^o qui hz in se totū eē rez fecit h̄t res in nā p̄o-
p̄ria et ip̄ressit eas cognitioe angelicē. imo fm̄ aug^o
in eodē libro primo. habuerūt esse res in uerbo po-
stea in cognitioe angelica et ultio in ḡnē. p̄o qd nō eēt
sua reb^o acciperet cognitioē. qz tūc p̄ius essent res
in ḡnē. p̄p̄rio qd in cognitioe āgelica. Reuertamur er-
go ad p̄positū et dicam^o qd idē de^o qui fecit res in ge-
nere. p̄p̄rio ip̄ressit eas cognitioe angelicē. qd nō eēt
nisi ab eis dē ideis diuinis a qbus p̄ducte sunt in ḡnē
p̄p̄rio ip̄resse eēt mētib^o āgeloz. bñ ergo dictū est
qd cognitio angelica est per assilationē et qd in intel-
ctu āgelico est silitudo rez. nō qd vnū cāt illō nec qd
vnū assimilet sibi aliō. s; qz ambo cānt a tertio et assi-
milant tertio. ergo per relationē ad tertū ut per rela-
tionē ad ideas diuinas a qbus cāta est cognitio āgelicā
ca iuestigādus est modus cognitiois ei^o. igit ut com-
muniter ponit qz idēc diuine sūt p̄ductiue totius rei
et q̄tuz ad q̄dditatē et q̄tū ad eē. spēs in mēte angelicā
ab illis idēis deriuare totū rei sūt representatiue.
obm̄ ergo itellect^o angelici est res tota fm̄ eē et q̄ddi-
tatē. ¶ Secūda dīa sic p̄z. Nā res ut cōsiderat abstra-
cta a suo eē cōsiderat uir. ut aut̄ cōsiderat p̄iuncta ipsi
eē p̄siderat particulariter. nullū enī ule hz per se eē.
ex hoc ergo errauit p̄lo ut p̄bat in 7°. metaphisice.
qz posuit q̄dditates rez ules fm̄ se existē. eo enī ipso
qd illis q̄dditatibus dabat per se eē cogebat dicē qd
ditates illas nō eē ulia s; singularia. ip̄sio ita qd suppo-
sitis et ip̄sio p̄ticulartib^o cōpetit eē. ulia aut̄ sūt malitē
trīnī inq̄tum existūt in particularibus. formaliter aut̄
sūt ulia. put fm̄ itellectū cōsiderant abstracta ab esse
qd habēt in particularib^o. idē dicit cōmētator in p̄mo
de aīa qd intellectus est qui facit ulitatē in rebus. qre
si res p̄siderata fm̄ eē actuale que hz in rez. nā est. qd
particulare. p̄siderata abstracta a tali eē est qd ule. p̄z
qd per se obm̄ intellectus n̄ nō pōt eē particulare s;
ule cū h̄t intellect^o per se nō ferat in ip̄az rē fm̄ eē qd
hz in rez. nā sed fm̄ qd est abstracta a tali. s; obm̄ itel-
lectus angelici est ip̄m particulare. cū h̄t intellectus
ferat in ip̄az rē ut est p̄iuncta suo eē. ¶ Tertia disse-
rentia sic declarat. Nā intellectus angelic^o q̄tūcūq; plu-
ra itelligat nunq̄ format enūciationē. sed formādo
simpl̄x uerbū pōt plura itelligere s; nō in eo qd plu-

Questio. VI.

99

ra: intellectus aut noster nō pōt intelligere plura nisi cōponēdo r enūciationē formādo. ut si vult intelligere qd hō sit albus. opz qd habeat apud se spēm hoīs r spēm albi r formet in se enūciationē que significatur per hāc. pponem hō est albus. sed si intellect⁹ noster intelligēdo sōm posset intelligere predicatū r intelligēdo formā aliquā intelligeret statim illa in quibus eēt hō forma. in intelligēdo plura nō formaret enūciationē s; simplr verbū. r qz hoc habet intellectus āgelicus iō bñ dictū est qd angelus per vnū simplex intelligit nō formādo enūciationē. s; verbū pōt intelligere plura tñ intelligit ea in eo qd plura. qz si intelligit sōm r predicatū nō intelligit qōlibet fm se. s; vnū in ordine ad aliud. **Q**uarta dīsa de leui p3. qz annera est dīte tertie. Nā si intellectus noster ita pax habet de lumine intellectuali r ita modicū viget acumie intellect⁹? ut nō possit statim cognito pncipio cognoscere pclusionē nec cognito subiecto cognoscere p dīcatū: nō poterit intelligere plura nisi informet pluribus spēbus. ut nō poterit intelligere sōm r p dīcatū nisi informet specie utriusq;. intellectus aut angelī non sic. Nā angelus sic viget acumie intellectus qz cognoscēdo aliqd statim cognoscit ea que plūcta sunt illi. cui⁹ enī intellectus angelī fert in cognitionē sibi absq; alio quo discursu absq; aliq; cōpositione fert in cognitionem oīuz eoz que sūt in sōo. Angelicus ergo intellectus pueritēdo se actualr supervnica specie ut sup specie sibi cognoscit sōm r cognoscit ea que sūt in subiecto ut hnt ordinē ad sōm. nō enim pōt pfecte cognoscere nisi cognoscant ea que habet actualē ordinem ad spaz rē. ex impfectōe igit intellectus noster est qz cognita rē nō cognoscit ea que sūt in re nisi cōponēdo illa cū re ipsa. r ex pfectōe intellectus angelī accidit qd nō ex cōpōsitiōe s; ex simplicī latīōe fertur in rē r in ea q sūt in re ut hnt ordinē ad spaz rē. Differt aut hec qrtā dīsa a tertīa. qz tertīa arguebat de ipso actu. vel de eo qd format per actū. r dicebat qd p vnū simplex intelligere vel per vnū simplex verbū qd format per intelligere poterat angelus intelligere plura simul. nō ut plura sed vnū in ordine ad aliud. Intellectus aut noster hoc nō pōt formādo verbū vel dīstīnctiōne. s; si vult intelligere plura opz qd formet enūciationē. hec aut dīsa qrtā nō loqitur de ipso actu vel de eo qd format per actū. sed de ipso spēbus a qbus pgre dīf act⁹. dicit enī qd āgelus pueritēdo se sup vnā spēm tñ ut sup spēm sibi pōt intelligere plura qz pōt intelligere sōm r p dīcatū vel sōm r p pteratē ut est in sōa r ut hz ordinē ad sōm: imo simul intelligendo oīm intelligit oēs p pterates r oīa accntia que sunt in ipso ut habēt ordinē ad ipsum. **Q**uinta differētia nō hz difficultatē. nā si intellectus noster per vnā spēm ut per spēm hoīs intelligeret hoīem r oēs p pterates r accntia hoīs si hō inciperet habere aliq; p pterates vel aliq; accntia que prius nō habebat inciperet tūc intellectus noster absq; mutatiōe sui intelligere p pterates illas r accntia illa que prius nō intelligebat. Nā fm hāc p pteratē intellectus nō intelligit accntia qz informet spēb⁹ accidētū. s; qz informa tur specie sibi cui plūcta sūt accidētia. nō ergo opz ad hoc qd intelligat aliqua accntia que prius nō intelligebat qd informet aliqua spē qz prius nō informabat. s; sufficit qd aliq; accntia sint plūcta illi sōo cui⁹ specie in formet ei que prius plūcta nō erāt ad hoc qd incipiat intelligere ea que prius nō intelligebat. intellectus ergo noster si intelligeret illo mō quo dīxīm⁹ posset sine sui mutatiōe aliqd de nouo intelligere. sed nō po

test intelligere de nouo aliqd nisi mutet propter duo falsa que supponebat p pteratē. Intellect⁹ aut angelī hoc pōt qz s; illa duo sint falsa in intellectu nō. sūt tñ vera in intellectu āgelī. supponebat enī suppositiō p dīcatā qd intellectus nō sūt intelligēdo sōm per spēz sibi intelligat p dīcatū vel intelligat p pterates r accidētia eius nō per aliā spēz. sed ut hnt ordinē ad sōm. qd p3 per oīas p pteratas de intellectu nō eēt sfin. de intellectu aut angelico eēt uerū. Supponebat et p pteratē illa qd oīm intellectus noster posset mutari s; accntia ita qd aliq; eēt accntia eius vno tpe que non essent alio qd p3 et eēt falsa. Nā dīstīngūmus qd aliq; sunt accntia indīvidū r ista possūt variari. r si nō oīa variātur. qz aliqua sunt accntia inseparabilia. aliq; tñ variant. r qz aliq; sūt separabilia. r forte ipsa accntia separabilia hnt aliquā variatiōne. qz non oīs ethiops est eque niger r hec que accidūt indīvidūis cōi noīe uocant accntia. s; quedā sūt accntia spēz. r hec hnt speciale nomē r dicunt p pterates. r qd oīm intellectus noster per se nō est p pteratē s; ut ponebat aliud sfin p pteratē data qd id qd est per se oīb⁹ intellect⁹ nō ut ipsa qd dīctas posset variari qrtū ad accntia que uocatur p pterates. sed oīm ipsius intellectus āgelī est et ipm p pteratē qd duplīter variat. Primo qrtū ad accntia qz hz aliq; accntia que prius nō habebat. Et variat et fm se qz incipit eēt in aliq; nā in qua prius non exītebat. ut aliq; per gñationē incipit eēt hō qui prius nō erat hō. vel et per corruptionē desinit eēt hō qui prius erat hō. forte enī nō dū gñato falsum est qd ipse sit hō r ipso corrupto est et sfin qd sit hō. fortes enī post qd est corruptus est hō pteritus. s; nō est hō nisi equivoce. qz hō mortuus. r ipso nō dū gñato est hō futur⁹ sed nō est hō simplr s; est hō in potētia. ponam⁹ ergo qd angelus puerit se sup spēm hoīs manēte tali conuersiōe poterit absq; sui mutatiōe duplī intelligē aliqd de nouo qd prius nō intelligebat. primo per gñationē particulariū hoīuz. scōo per variatiōne accntiuz in ipso particularib⁹. nā si manēte pueritēdo angelī su per specie hoīs scīptat for. tūc eēt hō. scīptat angelus intelligē for. quā prius nō intelligebat. dictū est enī qd angelus ppter plenitudinē sui luminis r ppter acumie sui intellect⁹ intelligēdo aliqd intelligit ea q plūcta sūt illi. r qz fortes tūc gñatus incipit in se habere naturā hūanā actu r eēt plūct⁹ illi nāe actu quā prius habebat in potētia r cui prius plūgebat in potētia. ppter qd angelus suū intelligē actu que prius intelligebat in potētia nō per mutatiōne sui qd informet alia specie sed per mutatiōne for. qui de nouo plūgit nāe hūanā r per prius de nouo representat per spēm representatē hūanā nāz. Scōo mō pōt ptingē qd angelus intelligat aliqd de nouo sine mutatiōe sui per variatiōne accntiū in p pteratē particularib⁹: ut si angelus puerit se su per spēm hoīs quā hz apud se r ex hoc intelligat nāz hūanā r per prius intelligat for. qui exīstet in tali nā r qui plūgit tali nāe intelligēdo for. poterit intelligere accntia que sūt in for. Si ergo aliq; r aliq; accntibus plūgat p pteratē illud qd intelligit angelus incipiet ipse angelus intelligē de nouo qd prius nō intelligebat nō per mutatiōne factā in ipso sed per mutatiōne factā in re extra. qz ergo obiectū intellect⁹ noster qd est ipsa qd dīctas est inuariabile iō nō possumus aliqd de nouo intelligere per variatiōne factā in obiecto. s; solū per variatiōne factā in intellectu nō. Intellect⁹ aut angelī hoc pōt ut est p hīta manifestū. **Q**uō hīto de leui oīstolumē oēs difficultates tacte. nā plures illaz difficultatū supponebat qd eēt rei per accntia cōparet

De cogni. angelorum

ad intellectū angelicū sicut cōparat ad intellectū nostrū, supponebant etiā q̄ nō posset angelus aliqd̄ de nouo intelligere sine mutatiōe sui sicut nec intellectus nr̄: quorū utrūq̄ s̄m est. Nouitas enī intelligētie sēper arguit scie impfectionē. q̄cqd̄ enī de nouo intelligit qd̄ pri⁹ nō intelligebat aliqd̄ accrescit scie sue z p̄ p̄no h̄z sciam ip̄fectā. sed h̄i nouitas nō semp̄ arguit mutatiōē in ip̄so intellectu nisi sit talis intellectus q̄ acq̄rat a reb⁹. B̄n̄ enī sequit̄ q̄ si angelus incipit aliqd̄ de nouo intelligē q̄ est qd̄ mutabile. qz si non eēt qd̄ mutabile eēt act⁹ purus z h̄iet sciam p̄fectissimā z nihil accresceret scie sue nec de nouo inciperet aliqd̄ intelligere. Arguit ḡ h̄i nouitas q̄ āgelus sit qd̄ mutabile. s̄z nō op̄z q̄ ex hoc mutet qd̄ incipit de nouo aliqd̄ intelligere. sine mutatiōe aut nō sit nouitas. sed nō op̄z q̄ h̄i mutatio sp̄ sit ex p̄te intellectus. p̄t enī eē solū ex p̄te rei. ¶ Et ut dissoluam⁹ oēs difficultates tactas p̄ ordinē dicem⁹ ad primā q̄ ut p̄z iam dicta eodē mō se h̄ntez specte in intellectu angelico ex sola mutatiōe facta in re aliter z alit̄ representabit̄ rē. illud aut̄ q̄d̄ruplex s̄it qd̄ adducebat ad p̄positū videlz de specte intelligibili in intellectu nr̄o de uoce de imagine z de signo non est s̄it z s̄m aliqd̄ istoz̄ s̄z adducere p̄o s̄it. Nā ut p̄z per hita sp̄s in intellectu nr̄o nō est representatiua rei s̄m eē s̄z solū s̄m q̄dditatē. sed in intellectu angelico s̄m utrūq̄. z qz sp̄s in intellectu nr̄o solū est representatiua rei s̄m q̄dditatē nō s̄z eē ea que deseruiūt cognitiōi intellect⁹ nr̄i siue sint uoces siue imagines siue signa nō possūt deseruire cognitiōi intellect⁹ nr̄i nisi s̄m modū quo intellectus nr̄ est apt⁹ nat⁹ res cognoscere. p̄p̄ qd̄ sicut nulla mutatiōe facta in intellectu nr̄o nihil p̄t de nouo cognoscē sic in talib⁹ ut deseruiūt cognitiōi nr̄e nulla mutatiōe facta nihil noui significabit. s̄z sp̄s in intellectu angelico qz s̄it representatiue rerū nō solū s̄m q̄dditatē s̄z ē s̄m eē nulla mutatiōe facta in sp̄eb⁹. s̄z solū mutatis reb⁹ q̄ruz ad eē op̄z q̄ sint aliter z alit̄ representatiue rerū. ¶ Qd̄ aut̄ addebat de eē de explicita. z de re condē. de leui solū p̄t: qz ut patuit s̄z eē rez̄ per accidēs cōp̄t ad cognitiōē intellect⁹ nr̄i nō t̄n cōparatur per accēs ad cognitiōē intellect⁹ āgelici: p̄p̄ qd̄ nō ualet si expr̄mur in nobis q̄ nulla mutatiōe facta in intellectu nr̄o nō aliter cognoscim⁹ rē q̄ nulla mutatiōe facta in intellectu āgelico q̄ nō alit̄ rē cognoscat. qz in hoc est diūa iter intellectū hūanū z āgelicū intellectū. ¶ Ad illud aut̄ de refone dicem⁹ q̄ angelus cognoscedo nām aliquā cognoscat p̄cularia p̄iuncta illi nāe. z cognoscedo s̄m cognoscat accētia illi s̄bo p̄iuncta. z qz aliq̄ p̄icularia incipiūt de nouo subsistere in ali qua nā z eē p̄iuncta illi nāe. z ē qz aliq̄ accētia incipiūt de nouo exs̄tē in s̄bo z eē illi p̄iuncta iō p̄t incipere angelus ex sola mutatiōe rerū sine mutatiōe sui talia de nouo cognoscere. ¶ Ad hāc aut̄ nouā cognitiōē z ad hāc rerū mutatiōē p̄t noua relatiō eē in sp̄eb⁹ angelicis. s̄z ordine nāe cognitiō rez̄ p̄cedit cognitiōē relatiōis. nō t̄n op̄z q̄ p̄cedat eē relatiōis. argumētū ergo arguebat sophisticē. qz cum deberet arguere de eē relatiōis arguebat de cognitiōe ei⁹. dicebamus ergo q̄ reb⁹ de nouo uariatis s̄m eē incipit āgelus de nouo h̄ic relatiōē ad illas z incipit de nouo cognoscere eas z de nouo cognoscere relatiōē quā h̄z ad ipsas. erūt ḡ ibi 4^{or} videlz rez̄ noua. relatiō noua. cognitiō noue rei. z cognitiō noue relatiōis. q̄re s̄ic res noua p̄cedit relatiōē nouā ita cognitiō noue rei p̄cedit cognitiōē noue relatiōis. erit ergo hic ordo q̄ nāl̄iter nouitas rei p̄cedit nouā relatiōē ad rē. noua

autez relatiō ad rē p̄cedit nouā cognitiōē rei. noua aut̄ cognitiō rei p̄cedit cognitiōē noue relatiōis ad ipsam. cū ergo arguebat q̄ p̄us cognoscat res q̄ relatiō. dicem⁹ q̄ z si intellect⁹ p̄us cognoscat rem q̄ cognoscat relatiōē per quā referat ad ipaz. Nō t̄n p̄t cognoscat rem q̄ referat ad ipsam. intellect⁹ enī nisi eēt s̄it̄s rei z nisi referet ad rē nunq̄ cognosceret rem. att̄n p̄us cognoscat rem q̄ cognoscat se eē s̄it̄m rei. sp̄s enī in quocūq̄ intellectu creato nunq̄ rep̄sētare rē nisi eēt s̄it̄udo rei. ordo t̄n nāe p̄t̄ representat rez̄. z p̄t̄ fac̄ cognosce relatiōē z s̄it̄udine quā h̄z ad ipaz itaq̄ nō ualet q̄ noua assūlatio ad rez̄ nō possit eē ea noue cognitiōis rei. hūit enī intellect⁹ p̄us nouā relatiōē ad rē q̄ rem cognosceret. s̄z nō p̄us habuit cognitiōē illi relatiōis q̄ rei. Soluta est ergo difficultas prima s̄z se z s̄z ea que sibi ānectebant. ¶ Scōda difficultas solui p̄t per ea que dicebant in q̄one p̄cedēti. utrū angelus intelligēt per sp̄m uel per hitū sibi p̄nālē. ondebāt enī ibi in q̄one illa q̄ ad hoc q̄ angelus possit cognosce q̄cūq̄ sp̄s nr̄oz̄. nō op̄z q̄ habeat apud se ifinitas sp̄s. sed q̄ cognito p̄tinuo potest cognosce hāc p̄p̄ietate ei⁹ qd̄ est diuisibile in ifinitū ex hoc ut dicebat poterat quocūq̄ sp̄s nr̄oz̄ cognosce. ¶ Qd̄ v̄o iducebat tertio q̄ āgelus p̄ vnā sp̄ez̄ posset cognosce ifinita. qz qua rōne duo corpora possunt eē in eodē loco z ifinita. ḡ qua rōne vna sp̄ca posset representare duo p̄icularia posset z ifinita p̄z q̄ sp̄s nō representat p̄icularia nisi ex eo q̄ subsistit in aliq̄ nā z ex eo q̄ s̄it̄ p̄iuncta illi nāe. z qz ipole est vna nāz s̄iml̄ eē in ifinitis p̄icularibus ipole est q̄ vna sp̄s s̄it̄ ifinita representet. z qd̄ arguebat q̄ si duo corpora p̄nt eē in eodē loco qd̄ z ifinita. nō ualet cōsequētia nisi ex sup̄pone. videlz posito q̄ eēt ifinita corpora actu. nō enī s̄it̄ possūt eē que h̄nt actuale eē que nō actuale eē. Si ḡ dimēsiōes dimēsiōib⁹ nō restiterent z posset corpus s̄it̄ eē cū corpe nō sequeret q̄ possent ifinita corpora in eodē loco s̄it̄ eē nisi ifinita corpora haberēt s̄it̄ actuale eē. sic z in p̄posito si vna sp̄ez̄ representaret duo p̄icularia posset representare ifinita si possēt ifinita talia actu eē. z qz hoc est ipole q̄ ali qua p̄icularia sint ifinita actu sub vna sp̄e. iō ipole est q̄ ifinita talia representent actu p̄ vnā sp̄ez̄ loquēdo de sp̄e creata cuiusmodi ē sp̄s in mēte āgelī. ¶ Qd̄ aut̄ iducebat. 4^{or} q̄ si āgelus cognosceret per sp̄s inatas q̄ nō h̄iet distinctā cognitiōē p̄iculariū qz h̄i sp̄s nō p̄t eē diūicta rō representatiua p̄iculariū. p̄z q̄ s̄z p̄icularia nō distinguunt in sp̄e q̄ruz ad rōnez̄ q̄dditatis distinguunt aut̄ q̄ruz ad eē. ideo sp̄s intelligibilis in intellectu nr̄o qz rep̄ntat p̄icularia q̄ruz ad rōnez̄ q̄dditatis nō q̄ruz ad eē nō p̄t distincte rep̄ntare illa. in intellectu aut̄ āgelico p̄t cū sp̄s ille sint representatiue rerū nō solū q̄ruz ad q̄dditātē in qua p̄icularia vniant s̄z ē q̄ruz ad eē in quo p̄icularia distinguunt. ¶ Qd̄ aut̄ dicebat q̄nto q̄ āgelus nō cognoscat absentia qd̄ p̄z de demone qui uolēs ire ad p̄tē occ̄ntalē ut sciret que ibi agebant dicebat se ab orate monacho ipeditū dicit p̄t q̄ s̄m cursū nāe loquēdo p̄z q̄ ille demō mētiebat. nā orō monachi nō ipeditabat illū demōnē q̄ nō posset stare corā iuliano. ḡ nō poterat ip̄m ipeditare q̄n posset ire in occ̄ntē. Nā cū demō nō idigeat s̄te nec uia saluari poterat per aerea i occ̄ntē ire semp̄ distādo tātū uel plus a monacho orate. q̄ruz distabat q̄n erat corā iuliano. ḡ q̄ orō monachi impeditet demōnē trāsire. z t̄n nō ipeditet ip̄z corā iuliano eē mē dactū erat. qd̄ si dicat q̄ in factis miraculis nō est attē dēndus iste ordo nāl̄is iō poterat per miraculuz orō

monachi ipedire demonē ne ad occidēdū iret licet nō ipediret ipsum ne coram iuliano assisteret. dicem⁹ q̄ etiā miraculose poterāt ei celari que erāt in occidēte nālīter tñ distātia localis nō ipedit itelligē ageli speculariū licet ipediat itelligere e⁹ p̄actū. nō hēm⁹ ergo p̄ incōueniētē q̄ dicebat eē incōueniēs. videlz q̄ angelus speculariue itelligat lōginā sicut p̄p̄inqua. **C** Auctoritates ēt in p̄rariū nō p̄cludūt. Nā cū ait aug⁹. q̄ nō afficit de nouo intellectus diuinus sicut afficiunt sensus carnales aialū hoium uel sensus celestes angeloz. p̄z q̄ sibi accipit sensum pro intellectu. uterq̄ enī intellectus taz hoium q̄ angeloz. afficit de nouo aliter tñ ⁊ alr q̄ intellectus hoium afficit de nouo ⁊ q̄trum ad spēm itelligibīlē ⁊ q̄trum ad actū itelligēdū. Incipit enī in intellectu n̄ro de nouo eē spēs que nō erāt. ⁊ icipit sibi eē nou⁹ act⁹ itelligēdū ⁊ noua itellectio que p̄us nō erat. In intellectu autē angeli est nouitas nō q̄trum ad spēm itelligibīlē sed q̄trum ad actū itelligēdū. Incipit enī in intellectu angelico eē noua itellectio. sed nō noua spēs itelligibīlis. ipse ergo res siue ipsa oba intellectus angelici de nouo afficiūt itellectū angelicū nō cādo sibi spēm itelligibīlē sed mediāte tali spē cādo sibi actū itelligēdū. Dicebat enīz supra q̄ spēs itelligibīlis in uirtute obi cāt actū itelligēdū in intellectu angelico. hoc ḡ mō intellectus angeli efficit a reb⁹ nō q̄ res causent spēs itelligibīles in intellectu angeli. sed q̄ spēs itelligibīles in uirtute rez cāt itelligēdū in hī intellectu. Intellectus ḡ diuinus nullomō afficit a reb⁹ nec q̄trum ad rōnem itelligēdū nec q̄trum ad actū. Intellectus uo humanus q̄si per cōem modū afficit ⁊ q̄trum ad spēs ⁊ q̄trum ad actū. recipit enī itellect⁹ n̄ a reb⁹ spēs itelligibīles ⁊ mediātib⁹ spēs afficit ⁊ iformat per actū itelligēdū. Intellect⁹ autē angelic⁹ aliquo mō afficit ⁊ aliquo mō nō. q̄ nō afficit itellect⁹ angeli a rebus q̄ res causent in eo spēs itelligibīlē sed actū itelligēdū non q̄ per se ⁊ mediāte res aliqd in intellectu angeli co causēt. sed mediāte spē. eo enī ipso q̄ spēs itelligibīlis inq̄tū est rēp̄sentatiua rei ⁊ put in uirtute rei cāt actū itelligēdū pōt dici ipaz rē mediāte hī spē cāre tale actū. ⁊ per p̄ns dici pōt q̄ hoc mō afficit intellectū. **C** Q̄d autē addebat de aug⁹ sup gen. ad lram q̄ demonibus aliq̄ inotescūt per exp̄riētia tēpoz. p̄z q̄ hoc nō est q̄ res causent spēs itelligibīles in intellectu angelico. sed q̄ spēs ille sūt rēp̄sentatiue rerū nō solū q̄trum ad q̄dditatē sed ēt q̄trum ad eē. iō p̄grediētibus reb⁹ in eē aliq̄ inotescūt ⁊ rēp̄sentant angelis per spēs q̄s hnt apud se inatas que nō rēp̄sentabantur nec inotescēbat cū erāt future ⁊ cū carebāt eē. per hō ēt soluit q̄d dī ad eph. 3. videlz q̄ multiformis sapia dei inotescit per ecclīaz p̄ncipib⁹ ⁊ potestatib⁹ in ecclīaz. q̄d itelligēdū est q̄trum ad p̄gressū rez in eē. nō p̄grediētibus reb⁹ in eē ut cōpleta passiōe ch̄i p̄ ecclīaz. i. p̄ aplos inotuit redēptio ḡnis hūani ip̄sio angelis. hoc ergo mō per ecclīaz. i. per aplos inotuit angelis multiformis sapia dei de redēptioe ḡnis hūani q̄ apli p̄dicauerūt res gestas ⁊ factas ex q̄bus rebus gestis ⁊ factis multa inotuerūt angelis que p̄us labēbāt eos. hō est ḡ q̄d Hieronym⁹ dicit q̄ cōpleta passiōe ch̄i angelice dignitates magis lipide coguerūt mysteriū icarnatiōis. **C** Postq̄ assignauim⁹ difficultates circa māz p̄positā ⁊ enumerauim⁹ dītas inter itellectū angelicū ⁊ n̄m ⁊ ex dīis illis soluimus difficultates tactas. uolumus adducere rōnes p̄firmates p̄positū. possumus autēz quinq̄ vīs uenari q̄ intellectus angeli nō itelligit per species a reb⁹ acceptas. Prima

sumit. put angelus cōparat ad res imāles. Secōda. put comparat ad res māles. Tertia. put cōparat ad suū actū itelligēdū. Quarta. put cōparat ad ordinē uirtuerū. Quinta. put cōparat ad suū modū itelligēdū ḡz que p̄ficat. **C** Prima via sic p̄z. dicebat enī supra q̄ vn⁹ angelus nō poterat cāre actū itelligēdū in alio angelo. Nā lz ipse angelus de se sit forma abstracta. ⁊ s̄ba sua sit forma actu itelligibīlis tñ s̄ba ip̄sius angeli ut dicebat poterit cāre actū itelligēdū in intellectu p̄p̄rio. nō aut in intellectu alteri⁹ angeli: q̄ ut dicebat agēs ⁊ patiēs debēt eē s̄l. Cū igit s̄ba angeli sit simul cū itellectu eius nō aut sit s̄l cū intellectu alius angeli nisi illaberet ipsi angelo q̄ soli deo cōp̄erit: q̄ solus ipse illabit sp̄uali mētī: nullo mō p̄cedimus q̄ s̄ba vn⁹ angeli possit cāre actū itelligēdū in intellectu alteri⁹. sed qua rōne nō pōt cāre actū itelligēdū. nō poterit ēt causare spēm itelligibīlē. Nā cū spēs itelligibīlis sit in intellectu ip̄si angeli oportet vnū angelū eē s̄l cū intellectu alterius. ⁊ per p̄ns illabi mētī eius: ḡz cāret in eo spēm itelligibīlē. Nā lz s̄ctas corporū sit p̄m ordinē situalē ut corpora dicunt eē s̄l q̄n se cōtigit p̄m sitū ut sup̄ diffusi⁹ declarabat. Simulz tñ sp̄uz q̄b⁹ per se nō cōp̄erit ordo situalis erit ḡz ordinē eēntialē ut tūc erit spūs s̄l cū spū. q̄n eēntia vn⁹ erit eēntia alterius. nō aut erit spūs s̄l cū spū q̄n eēntia vn⁹ erit iuxta eēntiā alterius. nā qui sic imaginant sp̄m cū spū eē s̄l imaginant in eis similitatē situalē nō eēntialē. nō igit per se loquēdo erit spūs siml cū spū nisi eēntia vnus sit in eēntia alteri⁹ quo posito vnus illaberet alteri⁹ q̄ iuxta scōz sniam eē nō pōt q̄ soli dicit hoc est. p̄p̄riū. Solus ergo deus spēm itelligibīlē ⁊ actū itelligēdū pōt cāre in intellectu ip̄si angeli. vn⁹ aut angelus in intellectu alius nec spēm nec actū pōt efficit. ⁊ si sp̄ualia ad se iuicē nō possūt cāre spēs itelligibīles multo magis ipsa corporalia que māliora grossiora ⁊ min⁹ actiua sūt in sp̄ualia itelligibīles spēs cāre nō poterūt. Nam si spūs sp̄m illabi nō pot multo magis nec corpus sp̄m illabi poterit. **C** Secōda via ad hoc idē sumit. put angelus cōparat ad istas res māles ⁊ ad ista corporalia. sed hec via aliquo mō tāgit articulos. Inmittit enī hec via mō quo angelus est in loco ⁊ mō quo attingit hī corpora. sed desistētia angeli in loco articuli uident. sibi p̄radicere. Nā vnus articulus dicit q̄ dicere q̄ s̄be separate nunq̄ sūt ḡz s̄baz vnō mō est error. alio mō est uerū. error enī est si itelligat ita q̄ ipsa s̄ba angeli nō sit in loco. sed si itelligit q̄ s̄ba sit rō eēndi in loco. uerū est q̄ s̄be separate nūq̄ sūt ḡz s̄baz in loco. uult ḡ iste articulus q̄ s̄ba angeli nō sit rō q̄re angelus sit in loco. ⁊ q̄ in angelo nō sūt nisi s̄ba uirtus ⁊ opatio. si angelus nō est in loco s̄bam erit in loco per uirtutē ⁊ opatiōē. Ali⁹ aut articulus dicit q̄ error est s̄bam angeli nō eē sine opatiōe in loco. Ista aut uident sibi p̄radicere. q̄ si opatio est rō q̄re s̄ba angeli sit in loco sine opatiōe. ḡ nō erit ei⁹ s̄ba in loco. p̄pter q̄d sciēdū q̄ p̄positio. per. large s̄ba pōt facere locutiōē simplicē. ut aliqd est in loco per s̄bam. q̄ ipsa s̄ba est in loco licet nō sit rō q̄re aliqd sit in loco. igit ḡz locutiōē simplicē corpus est in loco per s̄bam. q̄ ipsa s̄ba corpus est in loco tñ. p̄p̄rie loquēdo. per. nō facit locutiōē simplicē. sed magis dicit cām ⁊ rōnez q̄re aliqd sit tale ⁊ sic loquendo de per. corpus nō est in loco per s̄bam sed per quātitatē q̄ s̄ba nō est rō q̄re corp⁹ sit in loco. ḡz quātitas. Ad uertēdū tñ q̄ aliq̄n p̄dic rōne eēndi aliq̄n dicit hoc excludit. i. excludēdo illō cui⁹ est rō. aliq̄n inclusive idēst icludēdo illud. dicit⁹ enī q̄ lapsus est in aia per

De cogni. angel.

suam spem qz spēs est rō qz lapis sibi eē dicat. r cozp^o est in loco per suā quātitatē qz quātitas est rō qre sba corporis sit in loco. nō tñ in eodē mō hoc r illud. qz sic spēs est rō qz lapis dicat eē in aia. qz ex hoc pcluditur lapis ab existētia in aia. qz ipsa sba lapidis nō est in aia. s; sic sba cozpis est in loco per quātitatē qz sba sba cozpis nō excludit ab existētia i loco. uere enī sba cozpis ē in loco s; sit ibi mediāte alio ut mediāte quātitate. lapis g est in aia p solā spēs r sine spē nō est sibi. i. nō est sibi nisi per spēm. sed nō est sic sba cozporis in loco per quātitatē ut qz nō sit ibi sine quātitate. i. qz sit ibi per quātitatē tñ qz excludit inde sba. r sic s; est hoc dicere de existētia cozporis in loco per quātitatē sic falluz est dicere de existētia angeli in loco per opationē. ut qz sit angelus in loco per opationē qz sine opatiōe suba et^o nō sit in loco. hoc ergo forte intēdit negare ille articulus dicens errorē eē dicere subaz angeli nō eē in loco sine opatiōe qz nō est sibi per opationē tñ qz excludatur inde sba sicut lapis est in aia per speciem tñ: qz ipsa sba lapidis in aia non existit. Angelus g in istis reb^o cozpalib^o est per opatiōez: ut sibi est ubi operat. ¶ Ex hōis g que dixim^o pcedem^o ad pbādū ppositū distinguētes duplicē cotactū situālē r virtualē. Situalis aut^o p^oact^o est cū ultima cozpoz se ptingūt ut aq^o situallter attingit aerē: uel econuerso. qñ ultime cozpoz superficies adinuicē ptingunt. virtual^o vō aer r aq^o se ptingunt qñ adinuicē agūt r partunt. r hīc p^oact^o est fortior r pfūdior qz situalis. nā situalis p^oact^o est in extremitatib^o tñ. virtualis vō est i cozpe toto. de hoc aut^o p^oact^o virtuali dōz est qz sit^o tracta tñ actione alterius nō remaneret p^oact^o nīlō mō altez ipzimeret aliqd in reliquū. ut si ignis r aer se ptingerēt virtual^o r subtracta actiōe ignis nō posset nāliter remanere talis p^oact^o de necessitate pcluderet qz aer in ignē nīlō ipzimeret: imo est hoc ita p se qz si def. ppositū p^oact^o stati arguet oppositū a ncedētis. Nā si def. qz aer in ignē aliqd ipzimat pcludet stati qz subtracta actiōe ignis adhuc remanet p^oact^o vni^o ad alterū. qz si aer i ignē aliqd ipzimit subtracta actiōe ignis adhuc remāet p^oact^o s; nō remaneat p^oact^o virtual^o ex ipzessioē scā ab igne: remanet tñ ex im p^oact^o scā ab aere. cū g tota rō p^oact^o spūali ad cozpalia sumat ex pte spūaliū. qz iō dñr spūalia in cozpalib^o existē r ea ptingere qz circa spāz opationē habent p^oact^o est qz subtracta actione spūali s; nāe cursum remanere nō possit talis p^oact^o. sed ut dicebam^o quotiēscūqz aliquoz est talis p^oact^o qz subtracta opatione vni^o talis p^oact^o remanere nō pōt: ex hoc pcludit qz aliō in spm nīlō efficit r nīlō ipzimat. igit^o qz subtracta actiōe spūaliū nō remanet p^oact^o ut spūalia r cozpalia fatēdū est qz s; nāe cursū cozporalia in pure spūalia nīlō pnt impzimere. r qz tota dubitatio. utrū āgelus itelligat per spēs a reb^o acceptas oritur ex istis cozporalib^o que tācā uariationē hnt qz difficile est sustinere quō angelus per spēs inatas possit tot uaria cognoscere r manere qz in istis cozporalib^o est multiplicatio indiuiduoz sub eadē spē: ideo mlti opinati sūt qz nō possit angelus p^oact^o istoz sensibiliū dūctē cognoscere nisi ab hī p^oact^o in intellectu et^o aliqd ipzimat. qre s; p^oact^o ista sensibilia orit^o difficultas. r oñsum est qz illa sensibilia in spūales sbas nīlō possint ipzimere. pcedēdū est qz āgelus hec sensibilia nō cognoscat p spēs ab eis acceptas s; diuinit^o concretas. r si hec sensibilia nō cognoscat per spēs ab eis abstractas multo magis nō cognoscat hoc mō ipa abstracta in qb^o minor est uariabilitas r de qb^o nō pos-

sit ea cognoscere minor est difficultas. ¶ Tertia uia sumit^o put angelus comparatur ad suū actū itelligēdi. Nā si hoc mō angelus cognosceret ista sensibilia. qz p abstractionē recipet ab eis spēs nunq^o p hī spēs cognosceret p^oact^o istoz sensibiliū. Nā cū rō agēdi sit forma r mā spēs ipzessa in intellectu ab istis sensibilib^o rebus r est representatiua istoz sensibiliū s; eē māle r p^oact^o. sed s; eē ule r formale: iō obm in tellect^o dō eē ule qz r si de hac dubitat^o qz nō plene cludat intētum nō tñ dubitat^o qz oē qd recipit in aliq recipit s; modū rei recipiētis r nō recepte. cū g ipse itellect^o nō sit hīc r nūc: qz nō est uirtus organica nec mālis recipit spēs sine hīc r nūc. r per p^oact^o per se ferret in cognitioem istoz sensibiliū sine hīc r nūc. s; hec sensibilia accepta sine hīc r nūc hnt eē ule nō p^oact^o lare. nunq^o ergo intellectus itelligēs per abstractionē per se itelligit nisi ule. si aut^o uult itelligere p^oact^o lare hoc erit per reflexionē reflectēdo se sup aliquā uirtūē organica ut ad fantasia cui nālit^o est p^oact^o. vñ r p^oact^o in 3° de aia. uult qz uirt^o itellectiua cū sit extēsa carnis eē cognoscat. eē g carnis. i. eē quid dicitur carnis siue carnē acceptā s; eē ule intellectus cognoscat extēsus. i. recto aspectu r per se. carnē vō s; esse p^oact^o lare nō cognoscat itellectus extēsus sed reflex^o supra fantasia. qre si angelus recipiēdo spēs a rebus sensibilib^o cognosceret sensibilia nō posset ipsa cognoscere s; eē pmutare nisi hīc nālit^o p^oact^o sibi uirtutez fantastica supra quā se reflecteret. r qz hoc nulluz ponit pcedēdū est qz si āgelus cognosceret per se spēs a sensibilib^o acceptas qz nō posset per illas spēs cognoscere p^oact^o lare. r qz p^oact^o lare rō mouēs ponēs angelos cognoscere per spēs acceptas supra est ppter cognitionē p^oact^o lare. qz ex hoc nō sequit^o ppositū sed oppositū negādū est angelos per spēs a reb^o acceptas cognoscere. ¶ Quarta uia sumit^o put comparat angelus ad ordinē vniuersi. debem^o enī imaginari qz vniuersuz cū sit a sūma sapia dispositū r ordinatuz in ipso relucet decor^o ordo r p^oact^o lare qdē armonia. nō ē g vniuersū p^oact^o ut qz qlibet ps vniuersi attingat qlibet r qz quilibet p^oact^o qlibet. s; hī ptes ordinate sibi inuicē p^oact^o lare. ppter qd suprema infimis attingunt r infima in supremis. r sic s; nāe ordinē quēdā vniuersū est p^oact^o qd videm^o ad sēsus. Nā sensitiuū est supra uegetatiuū r aialia sūt supra plātas. sunt enī pfectora r digniora eis. Non g dicemus qz supora aialia sint qñ plāte: nec dicem^o qz infime plāte sint qñ aialia. sed dicem^o qz supreme plāte sūt quasi aialia. r infima aialia sūt qñ plante. Suprema g in plātis attingūt infima in aialib^o. r infima in aialib^o p^oact^o lare supremis plantis. videm^o enī qz aliq^o plāte qñ hnt distinctionē sexus r repit^o in eis masculinū r femininū qd est p^oact^o aialū. ppter qd ille plāte aliquo mō aialia attingunt r cū aialib^o participāt ppter qd supreme plāte sūt qñ ipfecta aialia r ipfecta aialia sūt qñ plāte. replunt enī aialia que sunt affixa altcui loco r nō hnt nisi sensū tactus. r in hoc sūt qñ plāte. qz hoc est qñ p^oact^o plāte qz sint certo loco affixe. Rursus tactus ualde māliter recipit: iō aialia nō hntia nisi sēsum tact^o modicū differūt a plātis. in hoc est g maxima armonia ipsius vniuersi qz partes eius sic sūt ordinate p^oact^o lare qz suprema infimoz cōnectunt infimis s; p^oact^o lare ista est inia dionysij. 7°. c. de dō. nō. d loquēs de diuina bonitate ait. qz ipsa est oīuz effectiua r super oīa p^oact^o lare r est cā idissolubilis p^oact^o lare r ordiā oīuz semp fines p^oact^o lare p^oact^o lare r oīis enī vniuersi vni^o p^oact^o lare r armonia pulchre

operas. pulchritudo ergo et ordo vniuersi est quod fines
 prioru. i. infima supremorum plungant principis scilicet
 idest supremis infimorum. et totum videmus in nobis. vi
 demus enim quod a sensibilibus accipit sensus exteriores
 a sensu aut exteriori accipit sensus interior. i. fantasia.
 a sensu aut interiori sive a fantasia tanquam a supremo sensu
 accipit intellectus noster. igitur intellectus noster qui est ultimus
 in intelligibilibus plungit fantasie que est suprema in sen
 sibus. intellectus ergo noster est quasi sensus quod ita modicum pteci
 pat de intelligibilitate quod si pteciparet minus statim esset
 in genere sensibiliu. est enim intellectus noster in genere intelligibi
 liu ut plures tactu est quasi materia prima in genere entiu. sicut
 ergo materia prima ita modicum habet de entitate quod si haberet mi
 nus statim eesset nihil. Ita intellectus noster ita modicum habet
 de intelligibilitate quod non posset habere minus nisi eesset quod
 sensibile. et sicut intellectus noster est quasi sensus. ita fantasia
 que est suprema in sensibus est quasi intellectus. vnde et phus
 in tertio de anima fantasia intellectum passiuum vocat. igitur
 cum intellectus noster sic sit infimus in genere intelligibilium di
 gnus est quod ipse coniungat sensibilibus et tamen non quocumque
 modo coniungat sensibilibus: sed modo ordinato. ita quod non nisi
 a supremo in sensibus. ut a fantasia sit impressio in intel
 lectu noster qui est infimus in intelligibilibus. Si ergo ange
 lus reciperet species a sensibilibus cum ipse non habeat or
 ganum fantasti cum nec habeat potentias sensitivas non a
 supremo in sensibus quod potentias sensitivas non habet. sed
 ab ipsis sensibilibus immediate recipet. hoc eesset autem totum
 confundere ordinem vniuersi videlicet quod intellectus noster qui
 tenet infimum gradum in intelligibilibus pteceret supre
 mis in sensibus et recipet a talibus supremis. angelus
 vero qui in intelligibilibus tenet superiorem et excellentiorem
 gradum recipet ab infimis in inferioribus. i. immediate
 ab ipsis sensibilibus. hoc autem ratio multum habet poderis.
 Nam minimum inconueniens in ordine vniuersi debet ma
 xime reputari cum in his ordinem maxime reluceat boni
 tas et sapientia pteitoris. **¶ Quinta et ultima via sumit**
 put angelus coparat ad modum habet que perficit. viderit
 enim forte aliquid quod intellectus angelicus posset immedi
 ate recipere species ab istis sensibilibus licet intellectus noster
 non possit immediate recipere species nisi a fantasmatibus.
 Nam fantasmata non possunt imprimere species in intellectu
 noster nisi in virtute luminis intellectus agentis. cum ergo
 lumē intellectuale in angelo sit longe fortius et efficacius
 ad agendum quam lumē intellectus noster in intellectu noster non pos
 sit per lumē quod habet apud se immediate recipere species sensibi
 lium eo quod habet lumē est valde debile poterit tamen hic intel
 lectus angelicus propter efficaciam lumē quod apud se habet. nulli
 quidem dubium eesset quod efficaciam lumē requirit ad hoc quod
 fiat abstractio ab istis sensibilibus que sunt materia quod
 fiat abstractio ab ipsis sensibus qui sunt forma prima in se.
 de anima sunt susceptivi species sine materia. et adhuc est fortius
 lumē requirit quod fiat abstractio ab ipsis sensibus exteri
 oribus qui magis maliter informantur quam fiat abstra
 ctio a sensu interiori. i. a fantasia in qua spiritualiori modo
 habent eesset fantasmata quam sint species sensibiles in exteriori
 bus sensibus. Arguit itaque magna debilitas luminis in
 tellectus agentis in cuius virtute intellectus possibilis
 non potest recipere species nec ab exterioribus sensibus sed a
 fantasmatibus tamen. Sed quod ut dicat lumē intellectuale
 in angelo est multo efficacius et fortius non videtur inconue
 niens quod in virtute radii luminis possit fieri receptio in
 intellectu angelico immediate ab his sensibilibus. Ita au
 tem ratio quam intra nos aliquando cogitauimus videtur multum ampli
 osa. sed parum est poderis. Nam tota causa que requirit intel
 lectus agens est quod fantasmata non sunt actu intelligibilia
 propter quod cometatoz in tertio de anima vult quod pro non in

diguit ponere intellectum agentem quod posuit intelligibilia
 esse ideas separatas que erant intelligibilia actu. sicut
 nec nos indigemus ponere sensum agentem quod sensibilia
 sunt actu sensibilia. cum enim calidum sit actu sensibile po
 terit imutare sensum absque adminiculo sensus agentis.
 sed quod fantasmata sunt hic et nunc et sunt potentia intelligibi
 lia ultra suam speciem agens si in virtute propria mutaret in
 tellectum. non ergo plus potest facere lumē intellectuale
 nisi quod id quod est potentia intelligibile facit quod actu imu
 tet intellectum. Si ergo eesset talis intellectus quod ab actu
 intelligibili non posset imutari. multo magis hic intel
 lectus in virtute luminis intelligibilis ab intelligibiliu
 potentia imutari non posset. Sed ut est per hita declaratum
 intellectus angelicus ab ipsis sensibus separatis sive a quocumque
 alio angelo non potest imutari. vnde enim angelus quous sit
 sibi separata et sit non actu intelligibilis in alio angelo nec
 intellectionem nec speciem intelligibilem care potest quod tunc illa
 beret ei. quod si non actu intelligibilis. ut si vnus angelus
 in alio angelo non potest imprimere speciem intelligibilem
 nec iste corporales in virtute luminis intellectualis quod
 habet angelus apud se quod tunc illud lumē sit irradiati
 uum penetratiuum et efficaciam in intellectu angelico imprimere
 nullo modo poterunt similitudines suas. Dicamus ergo quod di
 recte nature create non possunt imprimere similitudines suas in intel
 lectu. nam sicut imales dum tamen sint create non possunt directe su
 as similitudines in intellectu quod tunc illaberent intellectum.
 males autem hec non possunt nec in virtute propria nec in
 virtute luminis intellectualis. quia lumē intellectu
 le non plus ptefert rebus imalibus que sunt intelligibiles in
 potentia nisi quod agant ac si eessent intelligibiles in actu. et
 quod res imales que sunt intelligibiles in actu non possunt
 habere similitudines imprimere. ergo nec res males in virtute lu
 minis intellectualis poterunt hoc facere. directe itaque
 a nullis rebus creatis intellectus recipit species. indirecte
 tamen ut sit intellectus talis qui virtuti fantastice naturaliter
 sit coniunctus per imitationem fantasie poterit imutari.
 Nam sicut intellectus angelicus non potest imutari ab alio ange
 lo. potest tamen imutari a natura et a sibi propria cui naturaliter est coniun
 ctus: ita intellectus noster possibilis si imutat imutabitur a
 speciebus existentibus in virtute fantastica cui maliter est
 vnitus aliter tamen et aliter. quod natura angelicus non indiget intellectu
 agente ad hoc quod imutet intellectum proprium cum sit intelli
 gibilis in actu. fantasmata autem indigent quod sunt intelligibi
 lia in potentia. nihil ergo imutat intellectum imprimendo ei
 intelligibilem speciem vel intellectionem nisi possit illi intel
 lectui vel nisi ei naturaliter sit coniunctus. propter quod intellectus ange
 licus non nisi a deo qui est intimior ei quam ipse sibi potest re
 cipe directe intelligibiles species. non autem est indirecte po
 terit recipere tales species a rebus creatis. quod non est naturaliter
 coniunctus virtuti fantastice per cuius imitationem imu
 tetur et ipse. et nullo igitur modo per species a rebus acceptas.
 sed a deo inductas intelligit angelus.

Ad primum dicendum quod intellectus noster per species quam
 habet apud se intelligit rem existentem et non
 existentem. quod differens est et an res sit an non sit. Nam per ac
 cidens eesset rei coparat ad intellectum noster. Si ergo angelus haberet
 species apud se et intelligeret eo modo quo intelligit intelle
 ctus noster. intelligeret res solum forma rationem quod dicitur forma
 que modum non habet spalis cognitione de presentibus et futu
 ris. hoc ergo modo angelus directe nihil sciret de eesset rebus. pro
 pter quod nihil arguit argumentum. querit tamen sibi hanc dif
 ficultatem solui que angelus cognoscit presentia et non futura
 cum presentia et futura sint eiusdem speciei. Sed de hoc infra spalis
 mouebit quod. quod tamen ad presentia spectat. Dicemus quod ipse
 in mente angelicus per se ducit in cognitionem nature et propter
 perfectionem illius cognitionis ducit in cognitionem eorum quod
 20 4

De cogni. angelorū

est p̄iūcta illa est p̄iūcta p̄ticularibus p̄sentibus nō futuris. iō per sp̄m illā rep̄tant ei p̄ticularia p̄ntia nō futura. ¶ Ad 2^m dicēdū q̄ p̄fectionis est in aīa q̄ si h̄ intellectū possibilē qui est oīa fieri q̄ habeat in se ipsa intellectū agētē qui sit oīa facere. s̄ hoc nō est p̄fectionis simplr. s̄ est p̄fectiōis in virtute cognitīua recipiēte s̄ilitudines z sp̄s rez. p̄fectior est enī intellect⁹ n̄r qui est mā intellectualiū q̄ sint res corpales que sūt mā artificialiū. Nā mā artificialiū sic est oēs formas artificiales fieri q̄ nō h̄z artē sibi p̄iūctā que est oēs formas tales facere. s̄ intellect⁹ n̄r sic est oēs formas intelligibiles fieri q̄ h̄z sibi nāst̄ vn̄tū intellectū agētē q̄ est oīa talia facere. Est ḡ hoc p̄fectiōis in intellectu n̄ro eo q̄ recipit a reb⁹. Nā p̄fecti⁹ est recipe mō nō b̄n̄ q̄ ignobilis. sed multo maioris p̄fectiōis eēt si nō recipet. multo enī eēt p̄fectior intellect⁹ si nō indiget eo qui est oīa facere. s̄ apud se h̄et sp̄s oīuz rez in dītas p̄pter qd̄ nō indigeret ut nō in virtute alteri⁹ a reb⁹ recipet. z q̄ h̄i⁹ est intellectus angelicus nō est i-p̄fectior q̄ intellectus noster. sed multo p̄fectior. ¶ Ad 3^m dicēdū q̄ deus est res sūma z nihil acq̄rit corpora sūt res infima: z oīa acq̄rūt ab alio: qz ad n̄ h̄l̄ se ipsa mouēt nisi per acc̄s. āgelus aut̄ est res media z ad aliq̄s p̄fectiōes mouet seip̄m. nō q̄ moueat se ad sp̄s intelligibiles. sed qz per sp̄s intelligibiles mouet se ad intellectiōes siue ad actiōes intelligibiles: z qz intellectio uel actio intelligibilis est quedā p̄fectio. p̄z quō angelus mouet seip̄m ad aliq̄s p̄fectiones. ¶ Ad 4^m dicēdū: q̄ abstractum p̄t̄ mibi dicere duo uel h̄z eē qd̄ h̄z in angelo uel s̄m op̄ationē factā ab angelo. Sp̄s enī in mēte angelica sunt abstracte h̄z eē qz nō h̄nt māle. sed a mā subtrahūt. h̄nt ergo abstractū eē in angelo sed nō habēt abstractum eē per op̄ationē factā ab angelo. ut q̄ angelus habeat intellectū agētē in cuius virtute abstrahat a reb⁹. cū ergo arguit q̄ intellect⁹ angeli est magis imālis q̄ intellectus n̄r. satis p̄bat q̄ sp̄s in intellectu illo sint magis imāles z abstracte. i. separe a mā q̄ in intellectu nostro. s̄z nō p̄pter hoc p̄cludit q̄ intellect⁹ ille abstrahat a reb⁹: sicut n̄r. imo magis cōcludit oppositū qz si est magis imālis q̄ n̄r nō est cōgruū neqz rōnabile q̄ sic imutet a reb⁹ mālis sicut noster. ¶ Ad quintuz de augustino: q̄ demones cognoscūt experientia tēporz. p̄z solutio per iā dicta q̄ hoc nō est q̄ res tēporales ip̄zimat aliqd̄ in intellectu demonis ul̄ angeli. sed qz angelus cognoscit ea que sūt cōiūcta nature cuius sp̄m h̄z apud se z per p̄ns sunt ei nota p̄sētia. nō aut̄ sūt ei nota futura que nō sūt actu cōiūcta nec actu subsistūt in tali nā. ideo p̄gredientibus reb⁹ in esse: qz sūt p̄sētia que erāt futura. s̄unt ei nota que p̄ns erāt ignota z hoc nō demones z angeli experientia temporum multa cognoscunt. ¶ Ad 6^m dicēdū q̄ intelligētia reducit seipsam in actū intelligēdi. z si dicatur q̄ ipsa est potētia intelligēs z nihil qd̄ est potētia tale facit se actu tale ut patuit ex questione p̄cedenti non est inconueniens q̄ idem non s̄m idē sit potētia z actu z moueat seip̄m. angelus ergo per intellectū est quid in potētia. per spec̄ē intelligibilem est quid in actu. ideo seip̄m ut est actu per sp̄m intelligibilem mouet ut est potētia per potētia intelligētia. sed adhuc videt stare argumentū. vī delict cū sit potētia intelligēs quomō se faciat actu tale. dicemus ergo q̄ angelus habens apud se sp̄m intelligibilem habet in se actū intelligēdi virtute qz potest se cōuertere super sp̄m illā z intelligere. sed non habet ex hoc in se actū intelligēdi formā. erit ergo

hic ordo q̄ angelus ut habet apud se sp̄m intelligibilem z ut habet in se actū in virtute quādo vult per uoluntatē conuertere se super spec̄ē illam mouet seip̄m ut habeat in seip̄o h̄i⁹ actū formaliter. ¶ Ad septimū dicēdū: q̄ aliud est dicere q̄ cognitio similitudinis est causa cognitiois rei. z aliud est dicere q̄ ipsa s̄ilitudo sit cā cognitiois rei. Angelus enī prius assimilaf alicui uel saltē prius referf ad aliquid q̄ cognoscat illud. sed licet prius assilatur uel prius referatur q̄ cognoscat non tamen oportet q̄ prius cognoscat h̄i⁹ relationē z s̄ilitudinē quam habet ad rem q̄ cognoscat ipsam rē. uel possumus dicere q̄ prius cognoscit relationē ad rē in generali quādo cognoscit ipsam rē in speciali qn̄ cōuertit se sup̄ h̄i⁹ speciem ut actu in forme per illā. assimilatio ergo z relatio cognitiois est causa. licet nō per omnē modū cognitio relatiois uel assilationis sit causa cognitiois rei. non enim oportet q̄ per omnē modū prius se cognoscat esse similitē rei z referri ad rem q̄ cognoscat ipsam rē nisi dicat ut dictū est q̄ prius se cognoscit referri z a similitari rei in generali q̄ cognoscat rē in speciali. oīs enim cognitio est aliquo mō per assilationē. sed nō semp cognoscit prius assilatio ad rē q̄ ipsa rē: imo pōt cōtingere q̄ aliqua virtus sic cognoscit per assilationē q̄ tñ nec prius nec posterius cognoscit ip̄z assilationē sic ut sensus exterior cognoscit sensibile per assilationē quā habet ad illud. ipsam tñ assilationē nō cognoscit qz nō est supra se cōuersiū. ¶ Ad 8^m dicēdū: q̄ angelus h̄z cognitioē de rebus quarū habet sp̄s. z ideo nō cālter applicat: non tñ habet cognitioē de eis in speciali sed in generali ideo nō frustra applicat. qd̄ enī cognoscit in generali anteq̄ applicet applicādo z cōuertendo se sup̄ sp̄m cognoscit in sp̄ali. ¶ Ad 9^m dicēdū q̄ ista sensibilia nō possunt care aliqd̄ in intellectu nisi mediāte sensu. Intellectus ergo n̄r qz cōiunctus sensui poterit intelligere per sp̄s receptas mediāte sensu. Intellectus uo angelicus qz nō est sensui cōiunctus nihil ab istis sensibilibus recipere poterit. ¶ Ad 10^m dicēdū q̄ si mille nō opz q̄ sit s̄le per oēm modū. nihil enim est si mille q̄ sicut corpora supercelestia nō acq̄rūt ulteriores formā realē. s̄z forte acq̄rūt intentionalē. sed q̄tum ad hoc sunt plena formā. sic angeli nō acq̄rūt ulteriores sp̄s intelligibiles. sed q̄tū ad hoc sūt pleni sp̄b⁹ z etiā est simile. qz sicut corpora supercelestia sunt in potētia q̄tū ad motū ad s̄itū sic z āgeli sūt in potētia q̄tū ad intellectiōē siue q̄tū ad actū intelligēdi. ¶ **S**eptimo querit. Utrū angelus possit intelligere plura s̄l. z vī q̄ sic. qz in intellectu angelico maior est virt⁹ z efficacīa q̄ in oibus n̄ris potētijs sensitīuis. sed per n̄ras potētijs sensitīuas possumus sentire plura s̄l. ergo multo magis poterit angelus per vn̄cū suū intellectū. ¶ **P**. angelus cognoscit s̄m se z alia: qz ut p̄z ex q̄ntib⁹ p̄cedētib⁹. cū angelus intelligit alia nō p̄pter hoc desistit intelligere se. ergo itellat̄ plura s̄l. ¶ **P**. angelus intelligit per sp̄m uicm. sed h̄i⁹ sp̄s qua rōne resp̄ntat vnū p̄ticularē resp̄ntat z aliud. ergo si per illā sp̄m intelligit aliqd̄ p̄ticularē intelligit oīa p̄ticularia z ita plura s̄l. ¶ **P**. intellectus noster pōt intelligere plura simul. ergo multo magis hoc potest intellectus angelicus. q̄ autem hoc possit intellectus noster patet. qz cū intelligit hominem non esse asinū z cum format hāc enunciationem. oportet q̄ intelligat homines z asinū. ¶ **P**. que sunt sine aliq̄ trāsmutatioē nō h̄nt repugnātiā adiutē. s̄z iōz